

Manqat Mbomambaqape Zion gepeawam

Megeat Manqat-qase

Nqanek emanqat, Yesu-qa yaq-te, ndego Mbumbukiam-ge Yo, Zion ndøpeawám. Yesu-gi paev ezoqam tuelv, nøme ndégo tegoám.

Zion nqanek manqat, Yesu-qa yaq-te, ezoqa ewaqape nonqo ndøpeawám, manqei-manqei ate nqægo ndisokhoeapet. Ndego teqa emanqat ande ge:ngaz, ndógo tene-manqaté, av Yesu Eve namba oskia vøegoam-a, atema manqei-qape-te vøfakhan. Mbumbukiam ni ekezan-qa yaq-te, Keliso mokho-té genøñiveáz, ni teqa yaq-te, mokho bizi:ndapem. Zion nqanek manqat ezoqa ewaqape nonqo, ta zapaya nqáneq gene-peawám: Ezoqa ewaqape, tñabiti-unimanqatiním: Yesu ndego Kelisó. Mbumbukiam-gé Yó. Yaq ndigu tiqa yage, teqá zenda-té giabenø-veém, neka te mokho-te, unimanqatin khandi betëndapem.

Yaq nakémbá, Zion manqat kandambaqape, ambá taqa yaq-te ndøgo tene-peawám, matev vinivinimba, Yesu gematønumam. Geté ndego manqat kandambaqape, Yesu-qá manqat-qá yaq-té gene-peawám, av ndego ezoqa emanqat vøzømbē-vototupam-a, vøe-zømesimam.

*Manqat ndøgo, khandi nqani-etoam, qamø-
ezoqam-ev*

Nqanek Manqat, Yesu Kelisó

¹ Ibugukhokhof, manqei-qape khakheinøpøteav qagoam, Manqat ndøgo, oskia ndøgoám. Nqanek Manqat Mbumbukiám namba me:goám, neka ndøgo Mbumbukiám.

² Ngenek ezoqam, ngenek Manqat nqago, ndego Mbumbukiam namba oskia ndøgoám, ibugukhokhof, atema ndakin.

³ Mbumbukiam gigiap ate nqægo, te mokho-té genø-khakheinumát. Gigiap kopo mbain, ndego te mokho-te khakheinøpøteav qagoam.

⁴ Te mokho-te, khandi ndøgoám. Neka nqanek khandi, ezoqam-qá wáev.

⁵ Nqanek waev bøvun-té qanuwaév. Yaq bøvun, kopømba mbain, nqanek waev vøe-khoutáv.

⁶ Yaq ezoqa ndowáv. Mbumbukiam ndokho-fotáv. Teqa iz Zión.

⁷ Ndego ezoqa zømesim-qa ndøgeavún. Waev-qá yaq-té gené-zømesím. Yaq te mokho-te ndego, ezoqa ewaqape, tiabiti-unimanqatiním.

⁸ Zion ndego ekezan, wáev mbá. Ndego ezoqa waev-qa yaq-te zømesim-qa mba ndøgeavún.

⁹ Ta waev ndøgo, unimanqatin wáev. Ezoqa ewaqape-té qanøwá. Nqanek waev, manqei-qape-té qanøfakhán.*

¹⁰ Ngenek ezoqam, ndego Manqat ndøgo, ndego manqei-qape-té gegoám. Ta manqei-qape, te mokho-té qando-fakhán. Geté manqei-qape ezoqam, gèbi:nám.

1:1 1:1 Zion 17:5; 1 Zion 1:1-2; Veve 19:13   **1:3 1:3** 1 Ko 8:6; Kol 1:16-17; Iblu 1:2   **1:4 1:4** Zion 5:26   **1:5 1:5** Zion 3:19   **1:6 1:6** Met 3:1; Luk 1:13-17, 76   **1:9 1:9** Zion 8:12   * **1:9 1:9** Nqanek waev, Yesu Kelisó.

11 Ndego ekeza ezoqam-té genøgeavún. Geté ndigu khatoweáv.

12 Geté gekha ezoqām ndigu, gikhatowem neka ndego vø-unimanqatinim, ndego iz zø-etoám. Ndigu kopømbá, gemø-Mbumbukiam-gí-nakheis-éz.

13 Nginik ambá av nqægo, evøndipakha-qā kouk-tē o kha-qā poev-tē o zivis-qā poev-tē ginøqáz. Geté Mbumbukiam mokho-té ginøqáz.

14 Nqanek Manqat gëmø-ezoqam-év, ni namba vizimiyag. Ni teqa bazaføgakh neka waev mõiqeivím. Ndøgo Yo kopo-qá bazaføgákh neka wáev. Eve-té qandowáv. Te mokho-te, kuku matev neka unimanqatin manqat, møndømø-tøvá.

15 Zion ndégo tene-manqatám. Teqa yaq-te, ndego áv gene-akhá nqægo, “Ezoqam ngének, no qate-manqatam av nqægo: Ndego ezoqam, noqa zita-te tegeav, ndego no ùnime:løvumbám. Zapa ndógo, no qaneav qagoam, ndego até gegoám.”

16 Teqa kuku matev-te, te mokho-te qamu-tøva, ni ezoqa ate nqazi:gu, kuku matev oskia zi-upøgimatún, miavmiav.

17 Mozes mokho-te, Mbumbukiam guguna manqat ni-etoám. Geté Yesu Keliso mokho-te, kuku matev neka unimanqatin manqat ndofakhán, ni-te.

18 Ezoqa kopo Mbumbukiam ometeáv. Geté tege Yo kopo, ndego ekezán, Mbumbukiám. Neka ndego Evé namba me:yagé. Ngének, gini-ovøyám, teqa yaq-te.

1:13 1:13 Zion 3:3-6; Zion 2:11; 1 Pita 1:23 1:14 1:14 Filip 2:7

1:17 1:17 Exo 34:28; Lom 6:14 1:18 1:18 Exo 33:20; Zion 6:46; 1

Tim 6:16

Zion, ndego ibøkha iz etoam ezoqam, ezoqa Keliso-qa yaq-te ge:zømesimam

(Met 3:1-12; Mak 1:1-8; Luk 3:1-18)

¹⁹ Zu megetapak, Zelusalem taon-te ndøgo, Mbumbukiam-gi iziz ezoqam neka Livai ezoqam ndøkhofotáz, Zion-te, vømømbō-bevøpem, av nqægo, “Gê, qo gekha ezoqâm?”

²⁰ Yaq Zion, ndego naopøteáv. Sègezø-eín, “No Mesayá mbá.”

²¹ Yaq ndigu gimbo-qavøinam, “Av tægoat ndægo, qo gekha ezoqâm? Ilaizá?”

Yaq Zion gezø-qavøiu, “Mbaín. No Ilaizá mbá.”

Yaq gimbo-bevøpem, “Gê, qo Mbumbukiam-gê manqa vevezam ezoqâm, ni nqazimbøe-keoge?”

Yaq ndego gendo-qavøiu, “Mbaín. No teoká ndego.”

²² Yaq ndigu gimbo-einim, “Av tægoat ndægo, yaq qo gekha ezoqâm? Ni qavøiwat manqat batikhæ-ndapém, ni tømizømas, ndigu, ni ma gindikhofotan. Gê, qo qakezan-qa yaq-te gekhā qoté-manqate?”

²³ Yaq Zion gezø-ein, “No ndégo, ezoqam-qá manqa wág, leg-av manqei-te ndø-akhayam, av nqægo, ‘Evezøza-qa nakhoa é-mozoto-khakheinám.’ Av Aezaya, ndego Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam, ge:peawam.”

²⁴ Ti mokho-te ndigu, Zu megetapak gindukhofotaz, nøme Felisi ezoqám.

²⁵ Yaq ndigu Zion gimbo-bevøpem, “Qo Mesaya neka Ilaiza neka Mbumbukiam-ge manqa

vevezam ezoqam goneav ndoqogo, yaq qo gekha zapá, ezoqa ibøkha iz ndoqozø-etoam?”

²⁶ Yaq Zion gendo-qavøiu, “No ezoqa ibøkha iz, ibøkhá qazømbe-etoám. Geté zo mokho-te, ezoqam ngégó. Zo ndego zøtezøtezák.

²⁷ Ezoqam ndégo, noqa zita-te ngegeav. Ndego no ùnime:-løvumbám. No ezoqa khàpe nøte-khapelavøqase-én. Até nqanek sasae khapelavøqasé-a, no teqa tamak khofoe-te tæmbotøke, no kopømba mbaín.”

²⁸ Nqanek matev, Betani vemiav-té qafakhán. Zoden kea yaq-keoqá, ta manqei ndøgo, Zion ezoqa ibøkha iz gezø-etoumam.

Yesu, ndego Mbumbukiam-gé Sip Nakhasám

²⁹ Yaq khøuwa nøme qandopave, Zion Yesu ndø-omét. Te-té genømat. Yaq Zion ezoqa āv gezømbe-eín nqægo, “Ndé! Mbumbukiam-gé Sip Nakhasám. Ngenek manqei-qape ezoqam-qá manqa-zapazapa ndóndáp.

³⁰ Ezoqam ngének, no qate-manqatam av nqægo, ‘Noqa zita-te, ezoqa ndøgeáv. Ndego no ùnime:-løvumbám. Zapa ndøgo, no qaneav qagoam, ndego até gegoám.’

³¹ No bugukhokhof ngenek nøtenateáv. Geté no qægeavun, ezoqam ibøkha iz nqazø-etoam, no nqáneq qatøndenáv, Izlael ezoqam gí:zótéz, ezoqam ngének.”

³² Yaq nqanek matev-qa yaq-te, taqa zita-te qafakhan, Zion ezoqa āv gezømbe-manqatám nqægo, “No āv qateqeív nqægo: Yan-te

nqo:go, Nqova Mbomambaqape ndovís. Andé kuvøkuvuam me me:løvuvavún, te-te vō:qom.

³³ No bugukhokhof nøtenateáv, ndego gekha ezoqām. Geté Mbumbukiam, ndego no gendo-khofotan, ezoqa ibøkha iz tæzø-etoumat, āv genenømánd nqægo, ‘Qo ezoqam toqo-omet, Nqova Mbomambaqape te-te ndego tendovis, yaq te-te vó:qōm, ezoqam nándev. Ndego ezoqa ibøkha iz, Nqova Mbomambaqape-té genøzø-etoumát.’

³⁴ No mðeqeív, nqanek matev. Yaq no nò-unimanqatintét, av nqægo, ndego Mbumbukiam-gé Yó.”

Yesu-gi bugukhokhof paev ezoqam

³⁵ Yaq khøuwa nøme qandopave, Zion manqei kopo-te ndøgo, nqawá genø-itán. Ekeza paev ezoqa menás namba me:goám.

³⁶ Yaq Zion Yesu ge-omet, gegeavun, ndego āv gene-eín nqægo, “Ndé! Mbumbukiam-gé Sip Nakhasám.”

³⁷ Yaq ndigu Zion-gi paev ezoqa menas, nqanek manqat giyogem, até gindigonem, Yesu vømbø-paevem.

³⁸ Yaq Yesu gendoqambun, gezømet, gimbopavam, ndego āv gezømbe-beváp nqægo, “Zo gekham-qā zóvawet?”

Yaq gindu-qavøinam, “Lábai, qo gekham-tē qoqó-qomat?” (Lábai, taqa manqa mokho, “Nømendim ezoqám.”)

³⁹ Yaq gendo-qavøiu, “Zøtøndézāv. Zomøqeívím.”

Yaq ndigu namba me:záv, vøqeivim, ma ge:qotam ndøgo. Ndøgo khagús. Khøuwa iz ande āv 4 oklók ndægó. Yaq ndigu Yesú namba me:goát, ate khøuwa vømøsinan.

⁴⁰ Ndigu ezoqa menas, Zion-qa manqat giyogem, yaq Yesu gimbo-paevem, ezoqa nøme Endlú. Saemon Pita-gé namba qawán.

⁴¹ Endlu Yesu ge-ivav, yaq até gendego, ekeza namba qawan-qa møváo, Saemon, vø-omet, gembo-ein, “Ni Mesaya ni-ometám, ndego Mbumbukiam manqa mbusa geve, tendo-khofotav.” (Nqanek manqat, Mesaya, Glik manqat-te, Keliso mbo-akhayám.)

⁴² Yaq ndego Yesu-té genø-itú.

Yesu Saemon ge-omet, yaq āv gembøe-eín nqægo, “Qo Saemon, Zion-ge yo, iz Sifas qá-akhaemát.” (Sifas neka Pita, ndøgo mokho kopó, nandí.)

Yesu Filip neka Natanael gezø-akha, timbopavat

⁴³ Yaq khøuwa nøme qandopave, Yesu matavap āv genegó nqægo: Gelili plovins-té qatónáv. Ate av-té ge:mat, yaq ezoqam ndø-omét. Teqa iz Filíp. Yaq āv gembøe-eín nqægo, “No qonøndó-páev.”

⁴⁴ Filip, ndego Betsaida vemiav-ák. Até Endlu neka Pitá-ya, vemiav kopó.

⁴⁵ Yaq Filip Natanael ndø-omét. Gembo-ein, “Ni ndégo tei-ometám, Mozes neka Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam gi:peaomem, teqa yaq-te. Ndego iz nqambógo, Yesú. Zosef-gé yó. Nazalet vemiav-ák.”

46 Geté Natanael gendo-ein, “Gê, Nazalet vemia-v-te, matev qanimav kopo ndøfakhan? Géfakhanák.”

Yaq Filip gendo-qavøiu, “Qotøndéqāv. Qakeza qó-omét.”

47 Yesu Natanael ge-omet, gegeavun, yaq teqa yaq-te āv gene-eín nqægo, “Ngé! Ngenek unimanqatin Izlael ezoqám. Te mokho-te, khavozam mbain.”

48 Yaq Natanael Yesu gembobevap, “Ge qô, no áv khoqotéqateq?”

Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Filip qo okhokho-té genøqa-eín. No é-møeqamékh, fig tae guzuguzu-te qoqoqotam.”

49 Yaq Natanael gembo-qavøiu, “Nøméndim ezoqam. Qo unimanqatin Mbumbukiam-gé yó. Qo ni Izlael ezoqam-gé kawá.”

50 Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Qo ndógo toqote-unimanqatin, no av qataqambe-ein nqægo, ‘No ē-møeqamékh, fig tae guzuguzu-te qoqoqotam.’ Geté qo matev uni kandakanda-in nøme ndòqoqeivít.”

51 Yaq Yesu manqat nøme gembo-ein, “No unimanqatin nqazø-manqate. Zo yan mboqoat zóqeivím. Yaq Mbumbukiam-gi enzol ezoqam segé-vesendát, Ezoqam-ge Yo-te vøevisít neka vøe-qavigít.”

2

Yesu ibøkha ge-enend, sa qamø-waen

1 Yesu Filip neka Natanael gezø-akha, timbopav, yaq khøuwa menas-qa zita-te, ezoqa kopo

sævam ndø-okí. Keina vemiaav-té, ndøgo Gelili plovins-te. Yesu-gu evo møndøgoám, ndøgo lou loge-te.

² Neka ate Yesú-a, tegi paev ezoqa namba, vøzø-akha, lou loge-te ndøgo.

³ Yaq waen gùmu-navøém, ta lou loge-te ndøgo. Yesu-gu evo ndøgo matev guqeiv, yaq tunøwáv ndøgo, Yesu vømømbø-ein, “Èzoqa waen nøme mbáin. Møndømu-navøém.”

⁴ Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Evo. Qo gekha zapá, nqanek manqat ndoqonø-manqate? Nogi khøuwa khantøzateáv. Zuá.”

⁵ Geté Yesu-gu evo, ndigu lou loge tøke ezoqam, äv guzømbø-ein nqægo, “Gekha manqāt ndøgo, tezø-ein, sègembo-paevém.”

⁶ Ta khoev-te ndøgo, ibøkha ziøvem nonqo kandakanda møndø-asazám. Ate qægoam síks. Mbaqambaqá gini-khakheinømém. Ndøgo Zu ezoqam-qá kha sunguzam matev nonqó. Kha ti:sunguzat, yaq Mbumbukiam-qa bøi-te gé:ndaføyamba-éz. Ibøkha ziøvem nonqo kopokopo-te, kopømba ande äv 100 litás ndægó.

⁷ Yaq Yesu ndigu lou loge tøke ezoqam gezø-ein, “Nqanek ibøkha ziøvem nonqo ate nqægo, ibøkhá qazøté-tøtvøemém.” Yaq ndigu ibøkha mu:qouzømém, até vømø-tøtvøyam.

⁸ Yaq Yesu nøme gezø-ein, “Ibøkha-qase vøtakhaém. Yaq tozombó-etømemém ndégo, ma lou loge-te nde:megeat.” Yaq ndigu até gindigonem, ibøkha-qase vømømbø-etømem,

⁹ yaq ndego lou loge megeat ezoqam vøekhamas. Geté ta ibøkha ndøgo, ibøkha ziøvem

nonqo-te qøugoam, møndø-qambúi, vømø-waen. Ndego otevatéáv, nqanek waen gekham-tē qanøgeavun. Geté ndigu tøke ezoqam, ibøkha ma gindi-takhaemem, møndæzøtéz. Yaq ndego lou loge megeat ezoqam, ndégo tembo-akhá, sævam ndakin ge-oki,

¹⁰ vømbō-ein, “Ezoqa waen giyogimatun, bugukhokhof waen eqeieqei-qape, fia kandakanda ndøyogememín. Yaq ezoqa kawa qazø-okiiin, waen fia khapelavøqase zøyogemín. Geté qo waen eqeieqei-qape, sòqo-mendewát, atema ndakin.”

¹¹ Yesu teqa umingiap matanam matev, nqáneq genøngáz, Keina vemiav-te, Gelili plovins-te. Ta mokho-te ndøgo, ndego ezoqa āv genezømás nqægo: Teqa bazaføgakh kandambá neka teqa iz, tò-eqavét. Yaq tegi paev ezoqam matev giqeivim, ndigu gè-unimanqatiním ndego.

¹² Taqa zita-te, Yesu, evo neka namba-qaniap neka tegi paev ezoqa namba, Kapenaum taon-té ginøzáv. Yaq khøuwa elavøqasi timø-khoubím ndøgo.

Yesu ezoqa gengeasam, ndigu Mbumbukiam-qa khoev-te gi giap giwiam

(Met 21:12-13; Mak 11:15-17; Luk 19:45-46)

¹³ Zu ezoqam-qa khøuwa kandambaqape, Pasova, avønín qagoám. Yaq Yesu Zelusalem taon-té genøqavíg.

¹⁴ Yaq Mbumbukiam-qa khoev uta-te gemø-on, ndego ezoqa tezømét ndøgo. Ndigu kao neka sip

neka kuvøkuvu ndøwiát, neka ezoqa nøme, lou-qasis-té giqonavát. Moni ndø-enendtát.

15 Yaq Yesu até gendego, ezoqa febam nonqo ndølvønáz, yaq ndigu ezoqam vøngeasam, bavokho, tigi kao neka sip namba, neka moni enend ezoqam, moni mokho vøzø-nqagivem, lou-qasis sasa zøqambugim.

16 Yaq ezoqam ndigu, kuvøkuvu giwiat, ndego āv gezømbe-eín nqægo, “Gigiap mðzo-upøgím! Mðzofakház! Noge Tat-qa khoev, kopømba mbain tozo-enendem, vømó-gigiap-wi-nonqo-khøev.”

17 Yesu nqanek matev gematanam, yaq tegi paev ezoqam timbo-matøvmém ndøgo. Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo, “No poev khàpe nømbe-khouwév, qoqa khoev-te. Ndøgo no mbøni nølóg.”

18 Yaq Zu megetapak, Yesu āv gimboe-bevøpém nqægo, “Ge qð, gekha umingiap matev qómatanām, ni vøtínøtēn av nqægo, qo iz akhæ, nqanek matev ndoqo-matønumit?”

19 Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Mbumbukiam-qa khoev nqanek, vø-evøzømém. Yaq khøuwa misika mokho-te, no nqawa ndæwév.”

20 Geté ndigu gindu-qavøinam, “Nqanek khoev giwevat, viav foti-síks giniwevát. Yaq gé, qo khøuwa misika mokho-te, áv khoqotéwév? Nakhoa mbain!”

21 Geté Yesu Mbumbukiam-qa khoev ge-ein, ndego ekeza kha me:-eín.

²² Vaev-te, Mbumbukiam Yesu løvøte-te nango ge:khandi:v, tegi pæv ezoqam, teqa manqat gëmbo-matøvemém. Yaq ndigu Mbumbukiam-qa Manqat vø-unimanqatinim-a, Yesu-qa manqat vø-unimanqatinim.

Yesu ezoqam-qa matavap møndæ-otév

²³ Yesu Zelusalem taon-te gegoam, ndøgo Pasova khøwa kandambaqape qamat, yaq ezoqa kopoáv gè-unimanqatiním, umingiap matev giqevam, gematønumam.

²⁴ Geté Yesu ekezan, unimanqatinteáv, ndigu ezoqam. Zapa ndøgo, ndego ezoqa ewaqape møndæ-otév.

²⁵ Ezoqa te-te manqat einiav tøgoat, ezoqa nøme-qa yaq-te, ndøgo kopømbá. Zapa ndøgo, ndego ezoqam-qa matavap, é-møndæ-otevín.

3

Nikodemus Yesu-te gegevun

¹ Zu megeat ezoqam møndøgoám. Iz nqambógo. Nikodemús. Ndego Felisi ezoqám.

² Yaq khøwa nøme, lová, Yesu-té genøwáv, vømømbō-ein, “Nøméndim ezoqam. Ni møtinøtén. Qo Mbumbukiam ndokhofotáq, ni toqote-nømendimat. Ezoqa kopømba mbáin, umingiap matev tematanam, av qo ndoqote-matanam, geté Mbumbukiam te namba te:goat.”

³ Yaq Yesu gembo-qavøiu, “No unimanqatín nqataqa-manqate: Ezoqa kopømba mbáin,

Mbumbukiam-qa Megeat Matev temøqeiv, getē ndego nqawa teqan.”

⁴ Yaq Nikodemus gendo-ein, “Gê, ezoqa temu-khouwev, nqawa áv kenéqān? Kopømba mbain, evo-qa emu-te nqawa te-on, yaq nqawa sasa ndóqān.”

⁵ Yaq Yesu gembø-qavøiu, “No unimanqatín nqataqa-manqate: Ezoqa kopømba mbain, Mbumbukiam-qa Megeat Matev-te te-on, getē ndego ibøkha-te neka nqova-te teqan.

⁶ Ezoqa geqanin, ndego ezoqam-té gendo-fakhanín. Geté yage ndakinak nqova-te, Nqova Mbomambaqape-té qandowavín.

⁷ Qo nqova betaqandáf, qataqa-ein av nqægo, qo nango vøqāq.

⁸ Khamøe ndógo tønø-feain, av ekezan tømboe-pøvet. Qo, a, ndòqombo-ewagát. Geté qo qotéqateqák, áv khandē-feain o áv khanēfetet. Yaq ezoqam-qa yaq-te, ndigu Nqova Mbomambaqape-te, yage ndakinak gindapem, matev até kopó.”

⁹ Yaq Nikodemus gendobevap, “Gê, matev av nqægo, áv khanégo?”

¹⁰ Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Gê, qo Izlael ezoqam-ge nømendim ezoqam ndoqogo, qo qateqateáv, taqa yaq-te?”

¹¹ No unimanqatín nqataqa-manqate. Matev ndøgo, ni ezoqa nqeizømbe-manqate, ni møtinøtén. Neka ni nqati-zømesim ndøgo, ni møiqeivím. Geté zo niqa manqat upøgimáv.

¹² Zo noqa manqat unimanqatinteav qagoam, no manqei-qape matev-qa yaq-te qazømbe-manqatam, gê, zo noqa manqat áv khazøté-unimanqatinim, no yan-qa matev-qa yaq-te, manqat tæzømbe-manqatat?

¹³ Ezoqa kopo yan-te qavigiáv. Yan-te nqo:go, sa ndégo tegoám, ndego yan-te gendovis. Ezoqam-gé Yó.

¹⁴ Mozes leg-av manqei-te, auli wazeam ge-eqei, tae-te vøtøkeo, yaq Ezoqam-ge Yo áv tiabiti-eqeinám.

¹⁵ Yaq ta matev mokho-te, gekha ezoqām ndego, Ezoqam-ge Yo te-unimanqatin, khandi miavmiav ndøndáp.

¹⁶ Mbumbukiam ni manqei-qape ezoqam, teqa kuku matev kandambaqape, áv gininømánd nqægo: Ndego ekeza Yo kopo ni-etoám. Yaq gekha ezoqām ndego, te-unimanqatin, ndego soqaqape géqeivák, geté khandi miavmiav ndøndáp.

¹⁷ Mbumbukiam ekeza Yo, nqanek manqei-qape-te, ambá ta zapaya ndøgo tendē-khofotav, manqei-qape ezoqam, manqa ovøyam-tē genø-áb. Geté ndøgo tende-khofotáv, manqei-qape ezoqam, te mokho-te gékhandí:z.

¹⁸ Ezoqam ndego, Yo nde-unimanqatinat, ndego yaq-fia nqosøgeap géqeivák. Geté ezoqam ndego, unimanqatinteav ndego, teqa yaq-te Mbumbukiam møndø-eín, ndego soqaqape ndøqeiv. Zapa ndøgo, ndego Mbumbukiam-ge Yo kopo unimanqatinteáv.

3:14 3:14 Num 21:9; Zion 8:28; 12:32   **3:15 3:15** Zion 20:31

3:16 3:16 Zion 3:36; 10:28; Lom 5:8; 8:32; 1 Zion 4:9-10   **3:17**

3:17 Luk 19:10   **3:18 3:18** Zion 5:24

19 Mbumbukiam ezoqa yaq-fia nqosøgeap ta zapaya nqáneq gezømbé-etoám: Waev møndøgeavún, nqáneq manqei-qape-te. Geté ezoqa poev bøivun-té qazøgoám, ambá ndøgo, waev-te. Zapa ndøgo, tiqa matev matanam soqáin.

20 Unimanqatín. Gekha ezoqām ndego, matev soqøsoqa ndematnam, ndego waev gèmbøeqasí:v. Ndego waev-te fakhanumáv. Zapa ndøgo, ndego poeveáv, teqa matev soqøsoqa tevøndaz.

21 Geté ezoqam ndego, matev eqeieqei ndematnam, ndego waev-té gendo-fakhanín. Yaq ezoqa áv giníqevát nqægo: Ndego matev, Mbumbukiam-qá mokho-té genø-matanám.”

Zion, ndego ibøkha iz etoam ezoqam, ezoqa ekezan-qa yaq-te neka Yesu-qa yaq-te ge:zømas

22 Taqa zita-te, Yesu ekeza paev ezoqa namba Zudia plovin-té ginøzáv. Yaq ti namba khøuwa elavøqasi timø-khoubím ndøgo, neka ezoqa ibøkha iz vømøzø-etoam.

23 Até Ziøn-a, ezoqa ibøkha iz vøzø-etoumam. Aenon manqei-té gezø-etoumám, Salim vemiaav avønin-te. Zapa ndøgo, ibøkha kandambá qaqon-avam, ta manqei-te ndøgo. Yaq ezoqa kopoáv tinø-okhoám ndøgo, ibøkha iz vøndapemin.

24 (Ta khøuwa-te ndøgo, Zion ndimbula-te utøveav ndøgoám. Zuá.)

25 Yaq manqa itumbam ndøfakhán, Zion-gi paev ezoqa nøme neka Zu ezoqa kopo. Kha sun-guzam matev-qá yaq-té gini-itumbám, toqotendaføyamba-eq Mbumbukiam-qa bøi-te.

²⁶ Yaq ndigu Zion-té ginøzáv, vømømbō-einim, “Nøméndim ezoqam. Ndego ezoqam, qo namba Zoden kea yaq-keoqa qazøtegoam, teqa yaq-te manqat qoqote-manqatam, nqáe! Ndego ndakin ezoqa ibøkha iz zø-etoumít neka ezoqa ewaqape te-té tinø-apét.”

²⁷ Yaq Zion gezø-qavøiu, “Qanimáv. Ezoqa kopømba mbaín, matev tendap, vógō, Mbumbukiam ndego etopøteav tøgoat.

²⁸ Zo zøkezan mòzoyogém, ndøgo manqat, no av qate-ein nqægo, ‘No Mesayā mbā. Getē Mbumbukiam no bugukhokhof ndokhofotān. No nakhoa nombo-khakheinumít’.

²⁹ Ezoqa sævam te-okí, ndugu tegú sævám. Tege zifu segembóyát. Yaq ndego teqa manqat te-ewag, ndego khanakhanakh mbá genégoát. No ndakin até kopó, noqa khanakhanakh møndømø-tová.

³⁰ Yesu ndego yà bekhouwév. Geté no yà banø-khapelavøqase-én.

³¹ Ezoqam ndego ova gendovis, ndego ùnime:løvubám, ezoqa nøme ate ndi:gu. Geté ezoqam ndego, manqei-qape-te gendowav, av no nqate:go, ndego manqei-qape ezoqám neka ndego manqei-qape-qá manqat mba me:manqatatún. Geté ndego yan-te gendovis, ndego ezoqa ewaqape møndø-løvubám.

³² Ndego manqat ndøgo tene-manqaté, ndego bøi vøe-qeivam-a, gea vøe-ewagam. Geté ezoqa teqa manqat upøgimáv.

³³ Geté gekha ezoqām ndego, teqa manqat gendap, ndego āv gene-unimanqatinát nqægo:

Mbumbukiam-qa manqat unimanqatín.

³⁴ Ndego ezoqam, Mbumbukiam gendokhofotav, ndego Mbumbukiam-qa manqat ndømanqaté. Mbumbukiam ekeza Nqova mboetoám. Kandambá gembo-etoam. Khapelavøqasé mbá.

³⁵ Eve kukú Yo-te. Ndego gigiap neka matev ate ndægo, teqá zenda-té genø-áo.

³⁶ Ezoqam ndego, Yo nde-unimanqatinat, ndego khandi miavmiav ndømbôgó. Geté ezoqam ndego, Yo-qa manqat o-mba ndapeav ndøgo, ndego khandi géqeivák. Mbumbukiam-qa qaqa, oskia ndøgoát te-te.”

4

Yesu Samalia sævam namba, manqa gimanqatam

¹ Felisi ezoqam āv giniyogém nqægo: Ezoqa kandambá, Yesu-té ginønøzáz, ibøkha iz vøzø-etoam. Ndigu ezoqa møndø-løvubám, ndigu ezoqam, Zion ibøkha iz gezø-etoumam.

² (Geté unimanqatín, Yesu ekezan, ezoqa ibøkha iz etopøteáv. Ekeza pæv ezoqam mba zø-etoumám, ibøkha iz.)

³ Yesu nqanek manqat ge-ewag, gimanqatam, ndego Zudia plovins gè-iváv. Yaq ekeza pæv ezoqa namba, Gelili plovins-té ginøveséz.

⁴ Yaq nakhoa ndøgo gegeveat, Samalia manqei mokho-té sugu:-apát,

⁵ yaq Samalia manqei-te ndøgo, vemiaiv nøme-te vømøfakhaz. Taqa vemiaiv iz Siká. Manqei ndøgo, ibugukhokhof Zekop tege yo Zosef gembo-etoam, avønín qagoám.

⁶ Ndøgo Zekop-qa íbøkha ozu ndø-ozám. Yaq ande av khøuwa muin ndægo, Yesu gèmbø-ewéz, ge:geavun. Yaq íbøkha ozu-té genøwáv, vømøqom.

⁷ Yaq geqotam ndøgo, Samalia sævam íbøkha takhae-qa ndowáv. Yaq Yesu ndugu sævam gumbo-ein, “Ambá íbøkha qonø-etoamín. Nø-íz.”

⁸ (Tegi paev ezoqam, vemiaiv-té ginø-apát. Lou loge nonqo wi-qa ndøzáv.)

⁹ Yaq ndugu Samalia sævam gundu-qavøiu, “Qo Zu ezoqám. Geté no Samalia sævám. Gekha zapâ, no íbøkha manqat nqoqonø-manqate?” Ndugu nqanek manqat gu-ein, zapa ndøgo: Zu ezoqam neka Samalia ezoqam, tøkuaátav.

¹⁰ Yaq Yesu gumbo-qavøiu, “Qo amba Mbumbukiam-qa etoam matev toqote-qateqin, neka voqotē-qateqin, ngenek gekha ezoqām, qo íbøkha manqat ngeqa-manqate, yaq qo ambá qombo-viamín, yaq ngenek ambá khandi íbøkha qa-etoamín.”

¹¹ Yaq ndugu sævam gumbo-qavøiu, “Khanánqa. Qo íbøkha takhayam nonqo mbain neka íbøkha nqanek møndøsiná. Qámhá ndøndovaev. Gé, qo gekham-té qoqótakhā, nandav khandi íbøkha?”

¹² Nqanek íbøkha ozu, nigi atanakha-zapa Zekop ni-etoám. Ndego nqanek íbøkha ekezan

ndølogám, tegi nakheis neka tegi søvakha gigiap nanak namba. Yaq gé, qo ndego Zekop qóløvu?”

¹³ Yaq Yesu gumbo-qavøiu, “Gekha ezoqām ndego, nqanek ibøkha te-izumat, ndego ibøkha naq nango ndømbopáp.

¹⁴ Geté gekha ezoqām ndego, nqanek ibøkha te-iz, no tæmbo-etoam, ndego ibøkha naq nango gembópapák. Geté nqanek ibøkha, no tæmbo-etoam, te mokho-te andé kea kumbutøve me mé:goát. Yaq ndøgo oskia ndómbatát, neka khandi miavmiav vømbó-etoām.”

¹⁵ Yaq ndugu sævam gundu-qavøiu, “Khanánqa. Nandav ibøkha nandoqote-manqate, gènø-etoám. Yaq no ibøkha naq nango genópapák, neka no ibøkha takhaemav tåbategó, nqanek ibøkha ozute.”

¹⁶ Yaq Yesu gumbo-ein, “Qanimáv. Vøkhæqáv, qeivis vømøndø-khato.”

¹⁷ Yaq ndugu gundu-qavøiu, “No anganeam mbaín.”

Yaq Yesu gumbo-ein, “Qo unimanqatín ndoqo-manqate, av nqægo, ‘No anganeam mbaín.’

¹⁸ Qo angana fáev, qoqozø-qonumat. Yaq ndego anganeam, qo ndakin namba nandoqote-yage, ndego uni qeivis-ín mbá. Manqat ndøgo, qoqo-ein, unimanqatín.”

¹⁹ Yaq sævam gundu-ein, “Khanánqa. No ndakin møtenøtén, qo Mbumbukiam-gé manqa vevezam ezoqám.

²⁰ Nigi Samalia atanakha-zapazapa-za, Mbumbukiam-qa iz, ta olol-te nqáneq gimboeqatám. Geté zo Zu ezoqam, åv qazøte-manqaté

nqægo, ‘Ezoqa Mbumbukiam-qa iz, Zelusalem taon-te mbá giabe-eqawát.’ ”

²¹ Yaq Yesu gumbo-ein, “Ngólam! Noqa manqat vø-unimanqatín. Khøuwa nqágeáv. Yaq ta khøuwa-te ndøgo, zo nqanek olol-te o Zelusalem taon-te zóqavigák, Tat-qa iz vozomø-eqanēm.

²² Zo Samalia ezoqam zøtezateáv, zo gekha ezoqam-qā iz zō-eqawat. Geté ni Zu ezoqam møtinøtén, gekha ezoqam-qā iz nī-eqawat. Zapa ndøgo, Mbumbukiam-qa ezoqa khandi:zat matev, Zu ezoqam-té qando-okhó.

²³ Geté khøuwa nqágeav. Unimanqatín. Khøuwa møndø-fakház. Yaq gekha ezoqām ndigu, Tat-qa iz uni ti-eqatat, ndigu Nqova Mbomambaqape mokho-té neka unimanqatin-té ginø-eqatát. Mbumbukiam-qa iz eqawat ezoqam eqeieqei av ngí:gu. Tat ezoqam av ngí:gu gezøvawét.

²⁴ Mbumbukiam ndego Nqová. Gekha ezoqām ndigu, Mbumbukiam-qa iz ti-eqatat, ndigu Nqova Mbomambaqape mokho-té neka unimanqatin-té giabenø-eqawát.”

²⁵ Yaq ndugu sævam gundu-ein, “No møtenøtén, Mesaya ndøfakhán, ndego Keliso ndimbo-akhayam. Yaq tefakhan, ndego ni matev ate nqægo génømendimát.”

²⁶ Yaq Yesu gendo-qavøiu, “No nándev, ndakin manqat ngeqa-manqate.”

Yesu-gi pæv ezoqam ginduvesez

4:22 4:22 2 King 17:29-41; Isa 2:3; Lom 9:4-5   **4:24 4:24** 2 Ko 3:17; Lom 12:1; Filip 3:3   **4:25 4:25** Zion 1:41   **4:26 4:26** Mak 14:61-62

²⁷ Yesu ndugu Samalia sævam namba, ate av-té manqat gi-manqatam, yaq ekeza paev ezoqam tinōfākhāz. Yaq ndigu nqova zōndáf, gi-ometam, ngunuk sævam namba manqat gimanqatam. Geté ndigu ezoqa kopo, manqat einiáv te-te, av nqægo, “Gekhā qápoev, tu-te?” ó “Gekha zapá, nandu manqat namba ndoqotē-manqatet?” Mbaín.

²⁸ Yaq ndugu sævam, tuqa ibøkha takhayam nonqo sège-iváv. Yaq taon-té gunōwáv, ezoqa vømøzō-ein,

²⁹ “Zøtøndézāv. Ezoqa zó-ometám. Ndego no matev ate qægoam, qæmatønumam, sègenø-vøndazát. Eisa, ndego Mesayâ, penømakhaya?”

³⁰ Yaq ndigu até gindigonem, taon vø-ivøvem, Yesu-te sasa ndøzav.

³¹ Ndugu sævam gui-ewawam, Yesu-gi paev ezoqam āv gimbøe-pouwém nqægo, “Nøméndim ezoqam. Lou mòqológ.”

³² Geté Yesu gezø-qavøiu, “No lou nqanøgó, tælog. Geté ta lou ndøgo, zo zøtezateáv.”

³³ Yaq tegi paev ezoqam, ekeza mokho-mba gi-bond, “Eisa? Ezoqa lou pømbøé-ndapavun-a?”

³⁴ Yaq Yesu gezø-ein, “Noqa lou nqáneq: No teqá poev matev nógó, ndego ma gende-khofotan, neka teqa sasae vøekhōu, ma genømbe-etoam.

³⁵ Zo āv qazøte-manqatatún nqægo, ‘Løvøyak foa mba mu:yozá. Yaq avøe zindúpeá.’ Geté no nqazø-manqate: Gègeiví. Avøe gigiap møndømu-umiá. Kopømbá. Zotøndó-peá.

³⁶ Unimanqatín. Até ndakín-a, sasae ezoqam avøe gigiap ndøpe:tét, neka yaq-fia ndindāpēt.

Ta avøe gigiap ndøgo, ndipewat, ndøgo ezoqám. Yaq ndigu khandi miavmiav møndapém. Yaq ezoqa ndigu vø-ogeakhāt-a, vøndó-peanēm, ndigu khanakhanakh sugumú-ndapém.

³⁷ Taqa yaq-te, nqanek manqat unimanqatín, ezoqa av gi-manqatatun nqægo: Ezoqa nøme gè-ogeakhín, neka ezoqa nøme vøndō-peaín.

³⁸ No zo avøe gigiap pewat nonqo nokhofotáz. Ta avøe ndøgo, zo zøkezan ogekhæáv. Ezoqa vini ndø-ogeákh. Zo nango nangó sozotø-peaín.”

Samalia ezoqa kopoav, Yesu gi-unimanqatinim

³⁹ Ta taon-te ndøgo, Samalia ezoqa kopoáv, Yesu gè-unimanqatiním. Ndigu tini-unimanqatiním ndøgo, sævam av guzømbe-ein nqægo, “Ndego no matev ate qægoam, qæmatønumam, sègenø-vøndazát.”

⁴⁰ Yaq ndigu Samalia ezoqam, te-te gifakhaz, āv gimbøe-viømém nqægo, “Elavøqase vøkhæqóm nqanek, ni-te.” Yaq Yesu namba me:sokhoám. Khøuwa menás.

⁴¹ Yaq Yesu ge:zømesimam, ezoqa kopoav nøme mba mo:-unimanqatiním.

⁴² Yaq ndigu, ndugu sævam āv gimbøe-einím nqægo, “Ni ndakin ambá ta-mba ndøgo tøti-unimanqatiním, manqat ndøgo, qo qoqonimbi-ein. Geté ni manqat nikezan nimboyogém neka ni møtinøtén, ngenek unimanqatín manqei-qape ezoqam-gé khandi etoam ezoqám.”

Yesu gaman ezoqam-ge yo gekhandi:v

43 Yesu khøuwa menas gumukhoub, Samalia manqei-te gegotam, gewav, yaq nakhoa até gegeveát, atema Gelili plovins-te.

44 (Yesu bugukhokhof ekezan, manqat āv gene-eín nqægo, “Ekeza manqei-te, ezoqa Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam vizupáv.”)

45 Geté Yesu ndakin Gelili plovins-te gemøfakhan, ndigu khanakhanakh mbogoném. Zapa ndøgo, Yesu Pasova khøuwa kandambaqape-te, Zelusalem taon-te gegoam, até ndigú-a, møndøgoám ndøgo, neka teqa matev ate qægoam vøqeivim, ndøgo gematønumam.

46 Yaq Gelili plovins-te ndøgo, ndego nqawa Keina vemiyav-té gemøwáv. Ta vemiyav ndøgo, ibugukhokhof ibøkha ge-enend, vømø-waen. Ta khøuwa-te ndøgo, Kapenaum taon-te, gaman ezoqam møndøqotám. Tege yo, enqoni kandambaqape ndøqeív.

47 Yaq ndego eve, ge-ewag av nqægo, Yesu Zudia plovins møndø-ivāv, yaq Gelili plovins-tē gegō, ndego tenøwáv ndøgo, vømømbō-ein, “Ambá Kapenaum taon-tē qotøndo-qavīn. Noge yo qomø-khakheinøvé. Ndego avønín é-ndønaním.”

48 Yaq Yesu gembo-ein, “Zo umingiap matev qeivi-qa mba zogó. Geté zo qeiviav tøgoat, zo no zó-unimanqatinimák.”

49 Geté ndego gaman ezoqam gendo-qavøiu, “Khanánqa. Vøndoqáv! Soqaín ndøgo, noge yo é-ndo:naním.”

⁵⁰ Yaq Yesu gembo-ein, “Qanimáv. Qo vòqáv. Qoge yo géyagét.”

Yaq ndego ezoqam, Yesu-qa manqat gè-unimanqatín, sasa ndøwav.

⁵¹ Ndego ate av-té ge:mat, yaq nakhoa livin-te ndøugu, tegi sasae ezoqam ndozáv, vømbō-einim, “Qoge yo, enqoni møndømbō-navøém. Gèyagét.”

⁵² Yaq ndego gezøbevap, “Gê, enqoni gekha khøuwa iz-tē qanømbó-navøem?”

Yaq āv gindi-qavøinám nqægo, “Ngusu tatas enqoni, nømøkhaiya, khaiya wan oklók qanømbō-navøém.”

⁵³ Yaq ndego eve tenø-matøvéem ndógo. Tege yo gekhandi:v, até ta khøuwa iz-té ndógo, Yesu manqat gembo-ein, av nqægo, “Qoge yo géyagét.” Yaq ndego, ekeza ezoqa namba ate gi:goam, khoev-te gimboyagam, tini-unimanqatiním ndógo.

⁵⁴ Yesu Zudia plovins gende-ivav, Gelili plovins-te ge-okhoam, yaq umingiap matev gematanam, ta manqei-te ndøgo, ndakin gèmbō-menás.

5

Yesu kewan-qasi-te, ezoqa gekhakheinøvem

¹ Taqa zita-te, Zu ezoqam-qá pindap khøuwa kandambaqape ndøgoám. Yaq até Yesú-a, Zelusalem taon-te vøqavig.

² Zelusalem taon-te ndøgo, kewan-qasi ndígu. Taon mboqog ndigu, Síp mboqog ndimbo-akhayam, avønin-té gigú. Iblu manqat-te, nginik kewan-qasi-qa iz, Betesda* mbo-akhayám. Yaq

---

4:50 4:50 Met 8:13 4:54 4:54 Zion 2:11 * 5:2 5:2 Iz nøme
“Betsata” mbo-akhaemám

nginik kewan-qasi-te, lou-qasis ndølvøtupám. Fáev qaløvøtupam. Kewan-qasi mba ndøkhøogavát.

³ Ta lou-qasis-te ndøgo, enqoni-us ezoqa mo:sømbiapát. Kopoav-qapí. Nøme ndigu, bøi waev mbain ezoqám, neka nøme ndigu, kagi ezoqám, neka nøme ndigu, kha zøwauwauám.†

⁵ Yaq enqoni-us ezoqa nøme møndøgoám. Ndego enqoni nupøkhán mbá qambogo. Viav 38.

⁶ Yesu ngenek ezoqam ge-omet, geqeam, ndego møndæ-otév, ngenek enqoni nupøkhán mbá qambogo. Yaq Yesu āv gembøebéváp nqægo, “Gê, qo eqeieqeiqat-qa qógo?”

⁷ Yaq ndego enqoni-us ezoqam gendo-qavøiu, “Khanánqa. No eqeieqeinat-qa nqægó. Geté no ezoqam mbain, ibøkha-te vøendapān, ibøkha wa tøqavat. No bafe-qa tøtegoat, ezoqa nøme é-møndøbafín.”

⁸ Yaq Yesu gembo-ein, “Ság. Mòqo-itán, kita vøkhazo, okho sasa ndøngaz!”

⁹ Yaq nqova mbáin. Ndego ezoqam, sège-eqeieqei-év, kita vøkhazo, okho sasa ndøngaz. Ta khøuwa-te ndøgo, matev qafakhan, Sabat khøuwá.

¹⁰ Yaq Zu megetapak, ndego ezoqam gekhakhæv, āv gimbo-einím nqægo, “Nqægo khaiya, Sabat khøuwá. Khafeáp nandav, Sabat khøuwa-te, kita nandoqo-ndapavet.”

† 5:3 5:3 Baebol kopokopo nøme-te, Glik manqat-te gipeaomem, manqat nøme ndøgó. Ta manqat nqáne: *Nginik ezoqam, ibøkha wa qæv-qa mo:kewagám.* ⁴ *Zapa ndøgo, khøuwa kopokopo-te, Evezøza-gé enzol ezoqam ndowavín, ibøkha kha vømbø-khanazín. Yaq ate av-té, ibøkha wa tæqavat, yaq gekha enqoni-us ezoqam ndego, bugukhokhof gebafín, ndego enqoni sègembo-navøemín.* 5:8 5:8 Met 9:6 5:10 5:10 Jer 17:21-22; Neh 13:19

11 Geté ndego gezø-qavøiu, “Ndego ezoqam, no gekhakheinømbem, āv genømbe-eín nqægo, ‘Kita vøkhazó, okho sasa ndøngaz!’ ”

12 Yaq gimbo-bevøpem, “Ndego gekha ezoqâm, geqa-ein av nqægo, ‘Kita vøkhazō, okho sasa ndøngaz!’?”

13 Geté ndego ezoqam, ge-eqeieqei-ev, otevatéav. Zapa ndógo, Yesu é-møndøwáv. Yaq gèmbøe-navøém. Ezoqa khàpumu-khouwéz, ta manqei-te ndøgo.

14 Vaev-te, Yesu ndego ezoqam, enqoni qambogoam, Mbumbukiam-qá khoev-té ge-omét, gembo-ein, “Nqáe! Qo ndakin mòqo-eqeieqei-éq. Geté manqa-zapa matanam qó-iváv. Soqáin ndøgo, matev soqaqape nøme mba tømøqa-fakhan.”

15 Taqa zita-te, ndego ezoqam, Zu megetapak-té genøwáv. Yaq āv gemezømás nqægo, “Ezoqam ndego, no gekhakheinømbem, Yesú.”

Yesu, ndego khandi zapá

16 Yesu Sabat khøuwa-te, matev av nqægo gego, yaq Zu megetapak, ngi:wat matev ndøngazém, te-te.

17 Geté Yesu āv gezømbe-eín nqægo, “Noge Tat oskia ndøsasaéát. Até ndakín-a. Yaq até nó-a, no oskia nosasaéát.”

18 Yesu nqanek manqat ge-ein, yaq ndigu Zu megetapak, qaqa nøme mba zømboløwáv. Yaq ambá gelaemín. Zapa ndógo, ndego ambá av nqægo, Sabat khøuwa khafeap mba ndønqawá. Geté ndego Mbumbukiam ekeza eve me:veó. Yaq

av nqægo, ndego ekezan, Mbumbukiám namba sugumu-víam.

¹⁹ Taqa yaq-te, Yesu āv gezømbe-eín nqægo, “No unimanqatín nqazø-manqate. Yo kopømba mbain, ekeza mokho-mba, matev tematanam. Ndego sa ndógo tématønumát, av Eve nde-omete, nde-matanam. Eve ande āv kené-matanām, Yo āv tené-matanám.

²⁰ Eve kukú Yo-te. Ndego matev ate ndægo møndæ-ometimatún, av ekezan nde:matanam. Yaq ndego matev kandakanda nøme mba mó-ometimít. Ndøgo ndømø-løvuám, av ndakin qazøte-qeivim. Yaq zo nqova zøndafát, matev tozo-qeivimat.

²¹ Kopømba ande av eve, løvøte ezoqam nde-tiæzoat neka khandi ndēzø-ētōām, até Yó-a, ezoqa khandi zø-etoumát, av ekezan ndømbøe-poev.

²² Neka nøme nqáneq: Eve ndego, ezoqam-qa manqa ovøyam yogeapáv. Geté manqa ovøyam matev ate ndægo, Yo-qá zenda-té genøvé.

²³ Mbumbukiam tenegó ndógo: Ezoqa Yo āv tiabembøe-vizáp, av Eve ndimbøe-vizap. Gekha ezoqām ndego, Yo vizøpøteav tøgoat, ndego até Evé-a, gembó-vizapák, ndego Yo gendo-khofotav.

²⁴ No unimanqatín nqazø-manqate. Gekha ezoqām ndego, noqa manqat te-ewagat neka ndego vø-unimanqatintāt, ndego no gendo-khofotan, ndego khandi miavmiav møndøndáp. Ndego yaq-fia nqosøgeap gemøndapák. Geté ndego løvøte møndø-iváv, khandi vøndap.

25 No unimanqatín nqazø-manqate. Khøuwa nqágeav. Yaq ta khøuwa-te ndøgo, løvøte ezoqam, Mbumbukiam-gé Yo-qá manqat ndøyogém. Yaq gekha ezoqām ndigu, tiyogimat, khandi ndøndapemát. Nginik khøuwa møndø-fakház.

26 Av Eve ekeza mokho-te khandi ndømbøego, ndego até Yó-a, khandi møndømbo-etoám. Yaq até Yó mokho-té-a, khandi ndøugú.

27 Eve até manqa ovøyam matév-a, Yo-qá zenda-té genøvé. Zapa ndøgo, ndego Ezoqam-gé Yó.

28 Zo nqova bezøndáf, taqa yaq-te. Khøuwa nqágeáv. Yaq løvøte ezoqam ate ndi:gu, tiqa manqei ozap-te, teqá manqat ndøyogém,

29 neka vøndó-fakház. Gekha ezoqām ndigu, matev eqeieqei gimatønumam, ndigu tisuz, yaq khandi ndøndapém. Geté gekha ezoqām ndigu, matev soqøsoqa gimatønumam, ndigu tisuz, ndigu manqa ovøyam-té genøwán, yaq-fia nqosøgeap vøndapém.

30 No nakhapus-mba, kopømba mbáin, matev kopo tæmatanam. No manqa ovøyam sa ndøgo tæyogé, av Tat ndenømbe-manqate. Noqa manqa ovøyam matev, eqeieqei. Zapa ndøgo, no ambá av nqægo, nøkeza poev mba nombopaæv. Geté no teqá poev mba nombopavét, ndego ma gendekhofotan.”

Yesu ndego uni Mbumbukiam-gé-Yo-in

31 Yaq Yesu manqat nøme āv gezømbe-eín nqægo, “No nøkezan-qa yaq-te manqat tøte-manqatat, yaq ezoqa kopømba mbáin, ti:zøtez av nqægo, noqa manqat unimanqatín tøpøtégo-a.

³² Geté ezoqa nøme ndêgó, ndego noqa yaq-te manqat nde:manqate. Yaq no møtenøtén, manqat ndøgo, ndego noqa yaq-te nde:manqate, unimanqatín.

³³ Zo Zion-te, u-anim zokhofotáz. Yaq ndego zo noqa yaq-te, unimanqatin manqat me:zømás.

³⁴ Geté no ambá av nqægo, manqei-qape ezoqam benøgō, ndego noqa yaq-te, ezoqa te:zømesimat. No nqanek manqat sa ndøgo tæzømbe-eín, zo tønne-khandí:z.

³⁵ Zion andé lampa me me:goám, ezoqa waev vøzō-etoam. Zo elavøqase møndøzø-gawám, nqanek waev. Khøuwa khapémbá.

³⁶ Geté matev nøme ndøgó, noqa yaq-te ndæmanqate. Ta matev ndøgo møndøløví, Zion-qa manqat. Matev nqáneq, sasae, no Tat genø-etoam, tægo. Matev vinivinimba, no nqæmatanam, ndøgo tønne-zømesím, av nqægo, no Tat ndokhofotán.

³⁷ Até Tát-a, ndego no ma gende-khofotan, noqa yaq-te, manqat ndemanqáté. Zo teqa manqa wag yogeáv neka bugug qeiviáv.

³⁸ Zoqa mokho-te, teqa manqat mbaín. Zapa ndøgo, zo ndego unimanqatinteáv, ndego Mbumbukiam gendo-khofotav.

³⁹ Zo Mbumbukiam-qa Manqat mðzo-geve:matún. Zapa ndøgo, zo āv qazøte-matavupatún nqægo: Ndøgo zo khandi miavmiav zøtéqeivím. Ta manqat ndøgo, noqá yaq-té qanemanqaté.

⁴⁰ Geté zo gèzømbo-qasí:v, no-te tozotøndozav, khandi miavmiav vozóndapēm.

⁴¹ No ambá av nqǎgo, ezoqam-qa nogō, ndigu noqa iz ti-eqatāt.

⁴² Geté zo viní. No mōtenōtén, zo andē gekha ezoqām. Neka no mōtenōtén, zoqa mbōni mokhote, zo Mbumbukiam-te poev mbáin.

⁴³ No Tat-qa iz-té qatōgeavún. Yaq zo no zosangambém. Geté ezoqa nōme, ekeza iz-te tendowav, zo ndòzo-khatowém.

⁴⁴ Zo no unimanqatinteav ndógo tōzōtegó, zoqa poev nqáneq. Zoqa iz, ezoqa ndó-eqatát. Geté Mbumbukiam zoqa iz te-eqatat, ndógo zo gèzōmbo-qasí:v.

⁴⁵ Geté zo ndōmatáváp, av nqǎgo, ezoqam nō, Tat-qa megemege-te, zoqa manqa tæsøkus. Av taoká. Geté zoqa manqa, Mozes ndōsøkús, ndego zo ndozoto-vintōzat.

⁴⁶ Zo Mozes amba uni tōzōte-unimanqatinimin, yaq zo no ndòzo-unimanqatinimín. Zapa ndógo, ndego mōndō-peawám, noqa yaq-te.

⁴⁷ Geté zo teqa manqat unimanqatinteáv. Yaq nakémbá, zo até noqá manqát-a, unimanqatinimáv.”

6

*Yesu ezoqa bawan-qape ge:zōkef
(Met 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)*

¹ Khōuwa nōme, taqa zita-te, Yesu ekeza paev ezoqa namba, Gelili kewan yaq-keoqá ginōqantáv. Nginik kewan, iz nōme ndimbo-akhayam, Taibelias Kewán.

² Ezoqa bawan-qape até gembopavát. Zapa ndógo, ndigu teqa umingiap matev ndøqeivím, enqoni-us ezoqam-te gematønumam.

³ Yaq Yesu manqei poyat-té genøqavíg, ekeza paev ezoqam namba, vømøqonav.

⁴ Ta khøuwa-te ndøgo, Zu ezoqam-qa Pasova khøuwa kandambaqape, avønín qagoám.

⁵ Yaq Yesu bøi ge-eqa, ezoqa bawan-qape mba mo:zømét, gipitavun. Yaq ndego Filip āv gembøe-eín nqægo, “Gê, lou gekham-tē qaziwiim, ezoqa bawan-qape tizi:zøkef?”

⁶ Ndego nqanek manqat ge-ein, Filip gè:khamás. Geté Yesu é-møndæ-otév, ndego ande āv kenégō.

⁷ Yaq Filip gendo-qavøiu, “Nakhoa mbaín, lou tizizøwi. Taqa fia khàpumu-khouwév. Ni amba 200 moni mokho tinigunin, kopømba ande av løvøyak eit-qa sasae yaq-fia, yaq até ndøgó-a, kopømba ambá mbaín, lou tiziwi:min, nginik ezoqa bawan-qape vizi:-zøkefin.”

⁸ Yaq tege paev ezoqa nøme, iz nqambogo Endlu, Saemon Pita-ge namba qawan, gendo-ein,

⁹ “Opønakam ngêgó, nqanek. Ndego bali flawa faev neka zonga ndimbôgó. Geté ndøgo gigiap khapémhá, ezoqa ewaqape zøkefe nonqo.”

¹⁰ Yaq Yesu ekeza paev ezoqam gezø-ein, “Ezoqa gèzø-eín, yà beqonáv.” Ta manqei ndøgo, gagayag kopoáv. Yaq ezoqa tinøqonáv ndøgo. Angana ate gi:goam, ande āv faev taosén ndi:gú.*

¹¹ Yaq Yesu até gendego, flawā ge-upòzō, Mbumbukiam-te ike manqat vø-ein, ezoqa sasa

---

* **6:10 6:10** Sakheis neka nakheis møndøgoám. Geté ndigu gevebøpøteáv.

zø-etoam, ndøgo giqonavam. Yaq até zonga-té-a, matev āv tene-matanám. Yaq ezoqa ewaqape lou kandambaqape, āv tinilóg, av ekeza qazømbe-pøovat.

¹² Yaq lou gumulog, qazø-ewez, Yesu ekeza paev ezoqam, āv gezømbe-eín nqægo, “Lou mbegeap, ezoqa gi-ivøvem, vøpizømém. Gigiap-qase bizingiñám.”

¹³ Yaq lou mbegeap ndøgo, ezoqa gi-ivøvem, ndigu ta bali flawa løvusap faev-te gilouzim, gèpizumém. Yakhav tuélv ginqeitømem, qamøvea.

¹⁴ Ezoqa nqanek matev bøi gi-qeivim, Yesu gematanam, ndigu āv gini-einím nqægo, “Ngenek unimanqatín Mbumbukiam-gé manqa vevezam ezoqám, ndego ni nqazimbøe-keoge.”

¹⁵ Yesu gematøvem, av nqægo, ndigu avønín gendōzāv, ndego vøndafēm, yaq kawa iz mbō-akhaēm, yaq ndego nango manqei poyat-té genøwáv, vømø-yakhapus-mba-ev.

*Yesu ibøkha mumat go:geavun
(Met 14:22-33; Mak 6:45-52)*

¹⁶ Yaq qakhagus ndøgo, Yesu-gi paev ezoqam, pu-té ginø-ová.

¹⁷ Yaq khagua-té ginøketáb, vøšøkuzim. Kewan yaq-keoqá ginø-qantavát. Kapenaum taon-qa mbo-izumát. Ndakin møndøpøis. Geté gisøkuzim, Yesu mbaín.

¹⁸ Yaq khamøe ndovumá. Khamøe kandakandá qa-okhoam.

¹⁹ Yesu-gi paev ezoqam, ande av faev o siks kilomita ndægo gitiamat, yaq Yesu ndø-ometám.

Ibøkha mumát genøgeavún. Khagua kha-mba mbo-ovát. Yaq ndigu møe ndøgoném.

²⁰ Geté Yesu gezø-ein, “Nó! Zo møe ndøgòném.”

²¹ Yaq ndigu gèmbø-tøkeém, khagua-te vøzømbū-ketao. Yaq nqova mbaín, tiqa khagua, ta manqei-te ndøgo tømøfakhán, ma gimbøe-pøotat ndøgo.

Ezoqa Yesu gimbovawem

²² Yaq khøuwa nøme qandopave, ndigu ezoqa ewaqape, kewan yaq-keoqa sa gizuvaz, Yesu-qa ndøvawém. Zapa ndøgo, ndigu møndæzøté, Yesu tegi pæv ezoqam namba gi:tiamavun, khagua kopó gini-tiamavún. Yaq tegi pæv ezoqam, nqawa giqavaz, Yesu ketøweáv ti-te.

²³ Ndakin khagua nøme, Taibelias manqei-té qandobøín, ta manqei avønin-te vø-aseam, ma Yesu Mbumbukiam ike manqat gembø-ein, yaq ezoqa ewaqape lou vølog.

²⁴ Yaq ndigu ezoqa bawan-qape gi:zøtez av nqægo, Yesu mbaín ndøgo, neka atē tegi pæv ezoqām-a, mbaín, yaq ndigu ta khagua-te ndøgo tinøguvím, Kapenaum taon-te sasa ndøqantam, Yesu vømømbō-vawem.

Yesu ndego khandi lóu

²⁵ Ndigu ezoqam, Yesu gimbovawat, yaq-keoqa gimø-ometam, āv gimbøe-bevøpém nqægo, “Nøméndim ezoqam. Qo nqanek gekha khøuwa iz-tē qotégeavun?”

²⁶ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “No unimanqatín nqazø-manqate. Zo no ta zapaya mba ndøgo tøzønømbø-vawét, zo lou kandambaqape qazøtelog, atē vøzø-ewez. Geté ta matev ndøgo,

Mbumbukiam zo noqa umingiap matev mokho-te zømesim-qa ndego, zo poev mbaín, taqa mokho tozondapem.

²⁷ Zo lou-qa mbosasæeát ndøgo, sa tølanqayat. Geté ta lou-qa ndøgo tømbo-sasæeát, lanqalanqau-mav ndøgo, neka khandi miavmiav vøzø-etoám. Nqanek lou, zo Ezoqam-ge Yo zø-etoám. Mbumbukiam, nigi Tat, mbusa ndømøpá te-te, av nqægo, ndego kopømbaqapé, matev tematanam.”

²⁸ Yaq ndigu gimbo-bevøpem, “Gê, Mbumbukiam-qa poev gekhâm? Ni gekha matev nígonēm?”

²⁹ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Mbumbukiam-qa poev nqánek: Zo ndégo tozó-unimanqatiním, ndego Mbumbukiam gendo-khofotav.”

³⁰ Yaq ndigu gindu-einim, “Ge qó, gekha umingiap matev qómatanām, ni vøiqeivím neka qo vøtí-unimanqatiním? Gekha qógō?”

³¹ Nigi atanakha-zapazapa-za leg-av manqei-te gigoam, mana ndølogám. Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa manqat āv qane-peawáp nqægo, ‘Ndego lou zø-etoumám, tiqa loge nonqo. Ta lou ndøgo, yan-té qando-visigimám.’”

³² Yaq Yesu gezø-ein, “No unimanqatin nqazø-manqate. Matev ambá av nqægo, lou Mozes zø-etoumām, yan-te qando-visigimam. Geté unimanqatin lou, yan-te ndøndo-okho, zo noqe Tat zø-etoám.

³³ Lou ndøgo, Mbumbukiam ezoqa ndezø-etoam ngének, ndego yan-te gendovis neka manqei-qape ezoqam khandi ndēzø-ētōām.”

³⁴ Yaq ndigu gimbo-einim, “Evézøza. Lou av nandægo, ni oskia ni-etoám.”

³⁵ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Lou ndøgo, ezoqa khandi ndøzø-etoam, nó. Gekha ezoqām ndego, no-te tendowav, ndego ifi nqawa gembóvinák. Neka gekha ezoqām ndego, no te-unimanqatin, ndego ibøkha naq nqawa gembópapák.

³⁶ Geté no mðezø-eín, av nqægo. Zo no mðzo-nømendám, matev vinivinimba qæmatønumam. Geté zo no unimanqatinteáv.

³⁷ Ezoqa ewaqape, noge Tat tenø-etoam, ndigu no-té gindúzáv. Yaq gekha ezoqām ndego, no-te tendowav, no nósanqawák.

³⁸ Zapa ndógo, no yan-te ambá ndøgo tøtøndēvis, nøkeza poev tæmbopavat. Geté no nqánek qatøndevís, no teqá poev nombópavát, ndego ma gende-khofotan.

³⁹ Ndego no ma gende-khofotan, teqa poev nqánek: No ezoqa kopo bate-khambüü, ndigu no genø-etoam. Geté no løvøte-té qabatø-khandí:z, vaev khøuwa-te.

⁴⁰ Noge Tat-qa poev nqánek: Gekha ezoqām ndego, tege Yo-te tekewagat neka ndego vø-unimanqatintāt, ndego khandi miavmiav tèabetendáp. Yaq no ndego vaev khøuwa-te nókhandí:v.”

⁴¹ Zu megetapak nqanek manqat giyogem, yaq ndigu manqa ndøgeveømém, teqa yaq-te. Zapa

ndøgo, Yesu āv gene-eín nqægo, “Lou ndøgo, yan-te qandovis, nó.”

⁴² Yaq ndigu gi-einim, “Ngenek Yesu, ndego Zosef-gé yó. Ni mizi:nøtén, tege eve neka evo. Yaq gekha zapâ, av nde:manqate, av nqægo, no yan-tē qatøndovís?”

⁴³ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Zo manqa ndøgevèët.

⁴⁴ Ezoqa kopo kopømba mbaín, no-te tendowav, Tat no-te ituiav tøgoat, ndego no gendo-khofotan. Yaq no ndego ezoqam, vaev khøuwa-te nøkhandí:v.

⁴⁵ Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam, āv gini-peaomém nqægo, ‘Ezoqa ewaqape, Mbumbukiam ekezan mé:zømesím.’ Unimanqatín. Gekha ezoqām ndego, Tat-qa manqat te-ewag neka manqa mokho vøndāp, ndego no-té gendówáv.

⁴⁶ Geté unimanqatín. Ezoqa kopo, Tat ometeáv. Ezoqa sa ndégo te-omét, ndego Mbumbukiam-te gendowav.

⁴⁷ No unimanqatín nqazø-manqate. Gekha ezoqām ndego, nde-unimanqatinat, ndego khandi miavmiav møndøndáp.

⁴⁸ Lou ndøgo, ezoqa khandi ndøzø-etoam, nó.

⁴⁹ Zogi atanakha-zapazapa-za, leg-av manqei-te ndøgo, mana ndølogám. Geté vaev-te, ndigu gèpakhaetát.

⁵⁰ Geté lou nqanek, yan-te qandovis, viní. Gekha ezoqām ndego, nqanek lou telog, ndego génanimák.

6:42 6:42 Met 13:55   **6:44 6:44** Zion 6:65   **6:45 6:45** Isa 54:13

6:46 6:46 Zion 1:18   **6:47 6:47** Zion 3:15-16   **6:48 6:48** Zion

⁵¹ Nqanek khandi lou nó, yan-te qandovis. Gekha ezoqām ndego, nqanek lou telog, ndego miavmiav ndóyagát. Nqanek lou, ezoqa tæzø-etoam, ndøgo noqá khá. Yaq manqei-qape ezoqam, khandi mé:ndapém.”

⁵² Yesu nqanek manqat ge-ein, yaq ndigu Zu ezoqam, gèponqombém, gi-einim, “Ngenek ezoqam ekeza kha áv kinimbí-etoām, tizilogem?”

⁵³ Yaq Yesu gezø-ein, “No unimanqatín nqazø-manqate. Zo Ezoqam-ge Yo-qa kha logeav tøgoat neka teqa kouk izøpøteav vøgoāt, zo khandi gezøgoák, zoqa mokho-te.

⁵⁴ Gekha ezoqām ndego, noqa kha telog neka noqa kouk vø-íz, ndego khandi miavmiav ndóndáp. Yaq no vaev khøuwa-te ndækhandí:v.

⁵⁵ Zapa ndøgo, noqa kha unimanqatin lóu, neka noqa kouk unimanqatin ibøkhá.

⁵⁶ Gekha ezoqām ndego, noqa kha telog neka noqa kouk vø-íz, ndego noqá mokho-té gunu:gú neka no teqá mokho-té qatu:gú.

⁵⁷ Av no khandi Tat gende-khofotan, neka no te mokho-te nqæyage, yaq matev até kopó. Gekha ezoqām ndego, no teloutan, ndego géyagét, no mokho-te.

⁵⁸ Lou yan-te qandovis, nqáneq. Nqanek lou viní. Av taoká, av lou ndægo, ndigu atanakha-zapazapa-za gilogam. Vaev-te, ndigu gèpakhaetám. Geté gekha ezoqām ndego, nqanek lou telog, ndego miavmiav ndóyagát.”

⁵⁹ Yesu nqanek manqat ndøgo te-eín, ezoqa Kapenaum taon-te, Zu ezoqam-qa guliguli khoev-te ge:zømesimam.

Yesu-qa manqat, khandi miavmiav manqát

⁶⁰ Ezoqa nøme, Yesu gimbo-pavam, nqanek manqat giyogem, teqa kha loge-qa yaq-te, yaq ndigu kopoáv, áv gini-einím nqægo, “Nqanek manqat mokho mbaín. Av khazí:-ndapēm, teqa manqat?”

⁶¹ Yesu é-møndæ-otév, ndigu tegi paev ezoqam, manqa ndøgeveát, teqa manqat-qa yaq-te. Yaq gezø-ein, “Ge zô, nqanek manqat wema zømiviz?”

⁶² Av tægoat ndægo. Yaq gê, zo áv khazøté-zæyáz, Ezoqam-ge Yo tozo-ometam, nango teqavig, ma bugukhokhof ge:goam?

⁶³ Ezoqa khandi, Mbumbukiam-gé Nqova zø-etoám. Kha yakhapus-mba, kopømba mbaín tøkhandi:v. Manqat ndøgo, zo qazø-manqatam, ndøgo Mbumbukiam-gé Nqova-ús neka khandi-ús.

⁶⁴ Geté zo mokho-te, ezoqa nøme no unimanqat-inteáv.”

Yesu nqanek manqat ge-ein, zapa ndøgo. Ndego sasae ande ge:ngaz, ndego é-møndæ-otév, gekha ezoqām ndigu, te-te unimanqatinteav tigoat neka gekha ezoqām ndego, qaqa ezoqam-qa zenda-te vøvê.

⁶⁵ Yaq Yesu manqat nøme áv gene-eín nqægo, “No nakémbá qazø-ein, av nqægo, ezoqa kopømba mbaín no-te tinduzav, ndigu noge Tat ituzaeav tøgoat.”

⁶⁶ Ta khøuwa-te ndøgo, Yesu-gi paev ezoqa kandambá, zítá gini-wuowém. Yaq ndigu ndego sekemba paeveáv.

⁶⁷ Yaq Yesu ekeza paev ezoqa tuelv gezøbevap, “Gebá zo? Até zó-a, ndozó-nøuvønem?”

68 Yaq Saemon Pita gembo-qavøiu, “Evézøza. Gê, ni qo teiqouvøqem, yaq gekha ezoqam-tê qeitøniāv? Qoqa manqat, ezoqa khandi mi-avmiav zø-etoám.

69 Ni møi-unimanqatiním neka møtinøtén, av nqægo, Ezoqa Ndaføyamba-qape qó, ndego Mbumbukiam gendo-khofotav.”

70 Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Zo ezoqa tuelv, no nøkezan nøvevesám. Geté zo mokho-te, ezoqa kopo, ndego ezoqa soqaqapé.”

71 Yesu nqanek manqat, Zudas me:-éin. Saemon Iskaliot-gé yó. Yesu-gi paev ezoqa tuelv, nøme ndégo tegoám. Geté vaev-te, ndego sègembo-qambún, qaqa ezoqam-qa zenda-te vøve.

7

Yesu-gi namba-qaniap, ndigu ndego unimanqat-inteav gigoam

1 Taqa zita-te, Yesu Gelili plovins-té ge-okhoám. Ndego poeveáv, Zudia plovins-te tewav. Zapa ndógo, ta manqei-te ndøgo, Zu megetapak, laelae-qa mbogoám.

2 Ta khøuwa-te ndøgo, Zu ezoqam-qa khøuwa kandakanda, ndøgo khoev-qasis gipuanumatun, avønín qagoám.

3 Yaq Yesu-gi namba-qaniap, āv gimbøe-einím nqægo, “Nqanek manqei vø-iváv. Zudia plovins-té qonóqáv. Yaq qogi paev ezoqam, umingiap matev ndóqeivím, qoqo-matønumatun.

⁴ Ezoqa tømbo-pøovat, ezoqa ewaqape teqa yaq-te ti:zøtez, yaq kopømba mbaín, tekhonao. Qo unimanqatin, matev kandakanda ndoqo-matanam, yaq ezoqa ewaqape bèqamekhám.”

⁵ Yesu-gi namba-qaniap, nqanek manqat gi-einim, zapa ndógo. Até ndigú-a, ndego unimanqatinteáv.

⁶ Yaq Yesu gezø-ein, “Nogi khøuwa eqeieqei fak-hazaneáv. Zuá. Geté zo-te, khøuwa ate ndi-gu, eqeieqei.

⁷ Manqei-qape ezoqam, kopømba mbaín, zo ti-sanqabat. Geté ndigu no, gèsanqaná. Zapa ndógo, no ndigu áv qazømbe-manqaté nqægo: Tiqa matev soqáin.

⁸ Zo vøzáv ndógo, møvøna kandambaqape-te. No naqanøká nónavák. Zapa ndógo, nogi khøuwa eqeieqei fakhazaneáv. Zuá.”

⁹ Yesu nqanek manqat ge-ein, yaq ndego Gelili plovins-té segeqóm.

Yesu ezoqa Zelusalem taon-te, møvøna kandambaqape-te ge:zømesimam

¹⁰ Yesu-gi namba-qaniap, møvøna kandambaqape-te gi:zav, yaq vaev até Yesú-a, vøwav. Geté ndego ambá ezoqa ewaqape-qā bøi-tē genø-okhoám, geté khonoam-té genø-okhoám.

¹¹ Yaq møvøna manqei-te ndógo, Zu megetapak gèmbovawém. Gibevoøpem, “Ngenek gekham-tē gégo?”

¹² Ezoqa kopoáv, teqa manqat mokho-mbá gunu-manqatám. Ezoqa nøme áv gini-manqatám nqægo, “Ngenek ezoqa qanimáv.” Geté ezoqa

nøme gi-einim, “Mbaín. Ngenek ezoqa ewaqape gètubumít.”

¹³ Geté ezoqa kopo, teqa yaq-te manqat bavokho einiáv. Zapa ndøgo, ndigu Zu megetapak-qá møe ndøgoám.

¹⁴ Møvøna khøuwa livin-mba møndømuwán. Yaq Yesu Mbumbukiam-qá khoev-té genøwáv, ezoqa vømē-zømesim.

¹⁵ Yaq Zu megetapak teqa manqat giyogem, ndigu nqova ndafe kandambá. Gi-einim, “Ngenek otevat gekham-tē géndap? Ndego skul kandambaqape-te okhoeáv.”

¹⁶ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Manqat ndøgo, no nqate-zømesim, ambá av nqægo, nøkeza nømendim manqāt. Geté teqa ndégo, no ma gende-khofotan.

¹⁷ Gekha ezoqām ndego, Mbumbukiam-qa poev matev paev-qa tego, ndego segé:-otév, av nqægo, manqat ndøgo, no nqate-zømesim, Mbumbukiam-tē qando-okhō, ō, no nøkeza matavap-tē qate-zømesim.

¹⁸ Gekha ezoqām ndego, ekeza manqat mba ndemanqate, ndego ekeza iz eqawat-qa mba ndøgo. Geté ndego ezoqam, ndego teqa iz eqawat-qa ndego, ma gende-khofotav, ndego unimanqatin manqat ndømanqaté. Neka te mokho-te, manqa-zapa mbaín.

¹⁹ Zo Mozes, guguna manqat zø-etoám. Geté zo ezoqa kopo, teqa guguna manqat pøpøvumáv. Zo gekha zapâ, no lambe-qa ndozogo?”

²⁰ Yaq ezoqa ewaqape gindu-qavøinam, “Nandav manqat, mokho mbaín. Gekha ezoqâm, qo løvøqa-qa ndego? Qo nqova soqa qambu:gú, manqat av nandoqote-manqate.”

²¹ Yaq Yesu gendo-qavøiu, “No Sabat khøuwa-te, ezoqa kopo qækhakheinøvem, yaq zo ate ndøzøte:go, nqova nøzøndáf.

²² Geté até zó-a, zo sasae sozogoatún, Sabat khøuwa-te. Zapa ndøgo, até Sabat khøuwa-té-a, zogi nakhei angana ngusu zozø-qogavatún, av Mozes zo guguna manqat gezømbe-etoam. (Geté unimanqatín. Mozés mbá, nqanek matev gengaz. Atanakha-zapazapa-za ndøngazém. Mozes okhokho-té genøfakhán.)

²³ Zo até Sabat khøuwa-té-a, nakhei angana ngusu zozø-qogøzát. Zapa ndøgo, Mozes zo guguna manqat, āv tezømbe-etoám. Neka zo poeveáv, tozonqonem. Av tægoat ndægo, yaq zo gekha zapá, qaqa ndozogo no-te, no Sabat khøuwa-te, ezoqam-qa kha ate ndægo qækhakheinam.

²⁴ Zo matev mumat-te mba mo:gevèwát. Geté ùnime:gevewát, gekha matēv ndøgo, eqeieqei o soqain.”

Ezoqa Yesu-qa yaq-te go:bevøpem

²⁵ Zelusalem taon-ak nøme, āv gini-einím nqægo, “Gê, ezoqam ngénèk, laelae-qa ndimbogo?”

²⁶ Nqáe! Ndego manqat ezoqa ewaqape-qá bøi-té genø-manqaté. Geté ezoqa kopo, manqat-qase einiáv, taqa yaq-te. Gê, ndigu megetapak,

peté-matøvemem-a, av nqægo, ndego unimanqatĩn Mesayā?

²⁷ Geté ngenek ezoqam-qa yaq-te, ni mĩzi:nøtén, gekham-tē gendówav. Geté Mesaya tendowav, ezoqa gézøtezák, ndego ākendēwav.

²⁸ Yaq Yesu ezoqa Mbumbukiam-qa khoev-te ge:zømesimat, āv gene-akhá nqægo, “Ge zô, no unimanqatĩn møzøté-zøtez? Neka zo møzøté-zøtez, no gekham-tē qatøndónav? No ambá av nqægo, nøkeza matavap-tē qatøgeavūn. Ndego, no ma gende-khofotan, ndego unimanqatin-qapé. Geté zo zøtezeatáv ndego.

²⁹ No møtenøtén ndego. Zapa ndógo, no te-té tøtøndonáv neka ndégo tendo-khofotán.”

³⁰ Zu megetapak, nqanek manqat giyogem, yaq ambá gemøvøinamín. Geté ezoqa kopo zenda veeáv te-te. Zapa ndógo, teqa khøuwa khantøzateáv.

³¹ Geté ezoqa kopoáv, ezoqa bawan-qape mokho-te ndøugu, møndø-unimanqatiním. Gi-einim, “Ngenek amba Mesaya goneav tøgonin. Yaq gê, unimanqatin Mesaya tendowavĩn, ndego amba umingiap matev nøme mba mó:matanamĩn, av ngenek nge:matanam? Av taoká. Yaq nakémbá, ngenek Mesayá agegó.”

Zu megetapak, Yesu møvøiwat-qa gimbogoam

³² Yaq Felisi ezoqam nqanek manqat giyogem, ezoqa ewaqape khonoam-te Yesu-qa yaq-te gi:manqatat, yaq ndigu Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda namba, Mbumbukiam-qa

khoev vos keoge ezoqam ndøkhofotáz. Yesu ambá gemøvøinamín.

³³ Yaq Yesu ezoqa gezø-ein, “No khapé nøtégoák, zo namba. Yaq no te-te ndégo tøtøqaván, no ma gende-khofotan.

³⁴ Zo no zonøvawát. Geté zónømendamá. Ma tøtegoat ndøgo, zo kopømba mbaín, tozotøndoza.”

³⁵ Yaq Zu megetapak, ekeza mokho-mba gibond, “Gê, ngenek gekha manqei genøwāv, yaq ni amba tizimbøe-vawēm, getē zī-ometamāk? Gê, ngenek Glik manqei-te okho-qa mbógo, ndøgo nigi ezoqa nøme ndindu-yageapet, neka Glik ezoqa vømé-zømesīm?

³⁶ Neka gê, ngenek gekhā mé:manqate, av ge-ein nqægo, ‘Zo no zonøvawāt, getē zōnømendamá,’ neka, ‘Ma tøtegoat ndøgo, zo kopømba mbaín, tozotøndoza.’”

Khandi ibøkha-qa yaq-te

³⁷ Møvøna-qa vaev khøuwa gimø-khantøzem, ndøgo khøuwa uni kandambaqape, yaq Yesu ezoqa ewaqape-qa megemege-té genø-itán. Yaq āv gene-akhá nqægo, “Gekha ezoqām ndego, ibøkha naq ndømbopapat, ndego no-té geabetøndo-wáv, bē-iz.

³⁸ Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-manqaté nqægo, ‘Gekha ezoqām ndego, no te-unimanqatin, te-te ndego, khandi ibøkha ndóqouvát.’”

³⁹ Yesu nqanek manqat, Nqova Mbomambaqape me:-eín, ezoqa tindafemat, ndigu ndego ti-unimanqatinim. Ta khøuwa-te

7:34 7:34 Zion 8:21; 13:36
4:14 **7:38 7:38** Isa 58:11

7:37 7:37 Lev 23:36; Isa 55:1; Zion
7:39 7:39 Zion 16:7; 20:22; Kel 2:4

ndøgo, Mbumbukiam ezoqam-te, tege Nqova naqanaqá etopøteáv. Zuá. Zapa ndøgo, Yesu iz kandambaqape ndapeav zua ndøgoám.

Ezoqa Yesu zapaya giqatønem

⁴⁰ Ezoqa nøme, ezoqa bawan-qape mokho-te gu:goam, nqanek Yesu-qa manqat gimboyogem, yaq ndigu āv gini-einím nqægo, “Ngenek unimanqatín Mbumbukiam-gé manqa vevezam ezoqám, ndego tendo-khofotav!”

⁴¹ Neka ezoqa nøme, āv gini-einím nqægo, “Ngenek ezoqam, Mesayá!”

Geté ezoqa nøme gi-einim, “Av taoká. Mesaya Gelili plovins-te gendówavák.

⁴² Zapa ndøgo, Mbumbukiam-qa manqat āv qane-eín nqægo, ‘Mesaya ndego Deivid-gé Zeo ndøgoát, ndego nigi kawa ezoqam kandambaqape. Neka ndego Betliem vemiav-té géqán, ta vemiav ndøgo, ma Deivid ge:yagam.’”

⁴³ Yaq ezoqa gèqatøném, Yesu zapaya.

⁴⁴ Ezoqa nøme, ndego møvøiwat-qa mbogoám. Geté ezoqa kopo, zenda veeáv te-te.

Zu megetapak, Yesu unimanqatinteav qagoam

⁴⁵ Yaq ndigu vos keoge ezoqam, Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Felisi ezoqam-te giqavaz, yaq ndigu āv gizømbe-beváp nqægo, “Gekha zapá, zo ndego ni-te ndafeav ndozogo?”

⁴⁶ Geté ndigu gindu-qavøinam, “Ezoqa kopo nøme, manqat manqatemáv, av ndego manqat nde:manqate.”

⁴⁷ Yaq Felisi ezoqam gezø-qavøiu, “Gê, ndego até zó-a, gétubam?

⁴⁸ Ni megetapak o Felisi ezoqam-qa mokhote, ezoqa kopo mbaín, ndego Yesu nde-unimanqatinat.

⁴⁹ Nginik ezoqa ewaqape, ndego ndi-unimanqatinat, ndigu Mozes-qa guguna manqat zøtezateáv. Mbumbukiam ndigu ndøngiæzó.”

⁵⁰ Yaq ndego Felisi ezoqa nøme, Nikodemus, ndego bugukhokhof Yesu-te gemat, ndigu āv gezømbe-eín nqægo,

⁵¹ “Gê, niqa guguna manqat gekhā ndø-ein? Kopømbâ, ezoqa løvøte-te tiziveem, ni teqa manqa yogeav tøgoat neka teqa manqa-zapa qeiviav vøgoāt? Kopømba mbaín.”

⁵² Yaq ndigu gindu-qavøinam, “Gê, até qó-a, Gelili plovins-ák? Mbumbukiam-qa Manqat ùnime:-geveám. Yaq soqóqeív ndøgo, Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqa kopo gendówavák, Gelili plovins-te.”

*

⁵³ Taqa zita-te, ezoqa ewaqape sège-qavøním.

8

Sævam mambe guiwav, Yesu-te gindu-ituim

¹ Ezoqa ewaqape giqavønim, yaq Yesu Oliv manqei pøyat-té genøwáv.

² Yaq khøuwa nøme qandopave. Qanaqanus lovølova-ús. Ndego Mbumbukiam-qá khoev-té

7:48 7:48 Zion 12:42

7:50 7:50 Zion 3:1-2

7:52 7:52

Zion 7:41-42 * 7:52 7:52 Ibugukhokhof nqanek manqat Glik manqat-te gipeaomem, mbuk nøme-te, 7:53 atema 8:11 mbaín.

genøveséz. Yaq ezoqa kopoáv, gindupia, te-te. Yaq ndego tenøqóm ndógo, ndigu vøe-zømesim.

³ Yaq Mozes-qa guguna manqat nømendim ezoqam neka Felisi ezoqam, sævam ndo-ituím. Ngunuk āv giniqatém nqægo, nøkenøkem matev ndøngiú. Mambe me:wáv. Yaq ndugu ezoqa ewaqape-qa megemege-té ginøveém.

⁴ Yaq ndigu Yesu gimbo-einim, “Nømendim ezoqam. Ngunuk sævam āv qatiqatém nqægo, nøkenøkem matev ndøngiú.

⁵ Niqa guguna manqat-te, Mozes manqa āv ginimbi-løvuá nqægo, ‘Sævam av nguigu, mbaqambaqá qotépóu, bēnanim.’ Yaq ndakin qo gekha manqat qó-eín, tuqa yaq-te?”

⁶ Nqanek manqat timbøe-einím ndógo, Yesu matemateam-qa mbogoám. Ndego amba manqat soqain te-einin, ndigu ambá manqa ovøyam-té ginø-veemín.

Geté ndego sègefoé. Yaq manqei-te kokosóv gene-peawám.

⁷ Yaq ndigu sekembá segembo-sinøzumát. Yaq Yesu kawa nango gendo-eqa, gezø-ein, “Zo nqazowani, gekha ezoqām ndego, manqa-zapa mbain ndego, bugukhokhof mbaqambaqa tèabe-ogezó ndego, tu-te.”

⁸ Yaq ndego nangó genøfoé, manqei-te vøpeawám.

⁹ Yaq ndigu nqanek manqat giyogem, ezoqa ewaqape sège-panqaním. Ezoqa kopokopo

ndøkhofatám. Ibugukhokhof, laombøkik ndø-ivøvém. Yaq vaev-te, Yesu yakhapus mbá sege-ivøvém, ndugu sævam vømbōyam.

¹⁰ Yaq Yesu kawa nangó gendo-eqá, ndugu sævam vømbo-ein, “Nginik ezoqam kinóqapi? Gê, ezoqa nøme mbaín, qoqa yaq-te ndimanqate, av nqægo, qo vønaqaním, qakeza manqa-zapa za-paya?”

¹¹ Yaq ngunuk sævam gundu-qavøiu, “Khanánqa. Ezoqam nøme mbaín.”

Yaq Yesu gumbo-ein, “Até nó-a, no nø-einák, av nqægo, qo vønaqaním. Mòqoqáv. Geté manqa-zapa nango møgó.”

Yesu ndego manqei-qape-qá wáev

¹² Khøuwa nøme, Yesu ezoqa manqat nøme āv gezømbe-eín nqægo, “No manqei-qape-qá wáev. Gekha ezoqām ndego, no tenøndo-paev, ndego bøivun-te sekemba gé-okhoák. Geté ndego waev mbógoát, ta waev ndøgo, ezoqa khandi ndøzø-etoam.”

¹³ Yaq Felisi ezoqam, āv gimbøe-einím nqægo, “Nandav manqat, qo qakeza qote-manqaté, qoqa yaq-te. Yaq kopømba mbaín, tei-unimanqatinim.”

¹⁴ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Unimanqatín. No nøkeza nøte-manqaté, nqanek manqat. Geté, noqa manqat unimanqatín. Zapa ndøgo, no møtenøtén, no gekham-tē qatøndōnav neka no gekham-tē qatōma. Geté zo zøtezteáv, no ma qatøndenav neka no ma nqatēma.

15 Zo ezoqa nøme, manqei-qape ezoqam-qá matavap-té qazonø-gevezoát. No ezoqa gevezoatáv.

16 Geté no tægevezo, yaq noqa gevezoat matev unimanqatín. Zapa ndógo, no ezoqa ambá nakhapus mbā sægevezoat. Geté no Tát namba niti-gevezoát, ndego ma gende-khofotan.

17 Zoqa guguna manqat-te, āv qane-peawáp nqægo: Ezoqa menas matev bøi ti:qeivim, yaq ndigu manqa ovøyam-te manqat kopo ti-einim taqa yaq-te, yaq ta manqat ndógo, unimanqatín.

18 Até noqa yaq-té-a, matev kopó. Ezoqa nøme, noqa yaq-te tezø-ovøyam, nó, neka ezoqa nøme, noqa yaq-te tezø-ovøyam, nogé Tát.”

19 Yaq ndigu gimbo-bevøpem, “Ge qô, qave kenøqáqape?”

Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Zo no zøtezateáv, neka zo até nogé Tát-a, zøtezateáv. Zo no amba tøzøte-zøtezin, yaq zo até nogé Tát-a, ndøzøte-zøtezin.”

20 Yesu ezoqa Mbumbukiam-qa khoev-te ge:zømezimat, nqanek manqat ate nqægo ta kouwat-te ndógo temanqatám, ma ezoqa Mbumbukiam-te moni gi:-abumam. Geté ezoqa ndego møvøiwateáv. Zapa ndógo, tege khøuwa fakhazaneáv, ndigu ti:møvøinam. Zuá.

Yesu ová gendovís, ambá av nqægo, manqei-qape-tē gendowāv

21 Yaq Yesu ezoqa manqat nøme āv gezømbe-eín nqægo, “No ndænáv. Yaq zo no ambá

ndøzønømbe-vawát. Yaq zo zøkeza manqa-zapazapá nambá sòzòté-pakhaetát. Zo kopømba mbaín, tozotøndoza, no ma nqatema.”

²² Yaq Zu megetapak, ekeza mokho-mba gibond, “Gê, ndego ekeza kha ndøngiū, yaq nakêmbà, ge-ein av nqægo, ‘Zo kopømba mbaín, tozotøndoza, no ma nqatema.’?”

²³ Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Zo manqei-qape-ák. Geté no ova-yák. Zo manqei-qape ezoqám. Geté no manqei-qape ezoqám mbá.

²⁴ Yaq nakémbá, no zo qazø-ein av nqægo, zo zøkeza manqa-zapazapā nambā sòzòtē-pakhaetāt. Zo unimanqatinteav tøgoat, av nqægo, no ndēgo, yaq zo zøkeza manqa-zapazapá nambá sòzòté-pakhaetát.”

²⁵ Yaq ndigu gimbo-bevøpem, “Gê, qo gekha ezoqám?”

Yaq Yesu gendo-qavøiu, “No zo oskia nøzø-manqatám, no gekha ezoqām.

²⁶ No manqat kandambá nqanøgo, no amba zoqa yaq-te tøte-manqatatin neka vøe-gevezoatin. Geté no manqei-qape ezoqam sa ndøgo tæzømbe-manqaté, no te-te qæ-ewagam, ndego no gendo-khofotan. Ngenek ezoqam, teqa manqat unimanqatín.”

²⁷ Yesu nqanek manqat gezø-ein, ndigu mokho ndapeáv, av nqægo, Eve-qā yaq-tē gezømbe-manqatām.

²⁸ Yaq Yesu āv gezømbe-eín nqægo, “Zo Ezoqamge Yo tozotumu-eqeinam, yaq zo zøté-zøté, no ndégo, neka no ambá av nqægo, matev nøkeza

matavap-te mbā qatø-matanām. Geté no sa nqáneq qæmanqaté, av Tat ge:nømand.

²⁹ Ndego ezoqam, no gendo-khofotan, ngêgó no namba. Ndego no nøuvønateáv. Zapa ndógo, no oskia ndógo tægoatún, av ndego poev ndømbøego.”

³⁰ Yesu nqanek manqat ge-ein, yaq ezoqa kopoáv gè-unimanqatiním.

Mbumbukiam-qa unimanqatin manqat, ezoqa génqovotáz

³¹ Ndigu Zu ezoqam, Yesu gi-unimanqatinim, ndego av gezømbe-eín nqægo, “Zo noqa manqat mokho-te tozotu-yagat, yaq zo uni nogí paev ezoqam-in zógoát.

³² Yaq zo unimanqatin manqat zótézótéz. Yaq nqanek unimanqatin manqat, zo génqovotáz. Yaq zo bavokhó qazonø-fakház.”

³³ Yaq ndigu gindu-qavøinam, “Ni Eibleem-gí zí. Ni ambá av nqægo, ezoqam-gí yaq-fia mbain sasae ezoqām, neka ndigu ni gètøkønāt. Gekha zapá, nqoqo-manqate av nqægo, ni bavokho seifakhān?”

³⁴ Yaq Yesu gezø-ein, “No unimanqatín nqazø-manqate. Gekha ezoqām ndigu, manqa-zapazapa ndimatanam, ndigu manqa-zapazapa-gí yaq-fia mbain sasae ezoqām. Ndøgo gètøkøzát.

³⁵ Geté unimanqatín, yaq-fia mbain sasae ezoqam, ezoqam-qa khoev-te ate nonqo gú:goák. Geté khoev eve-ge nakhasam, oskia mú:goát.

³⁶ Zo Mbumbukiam-ge Yo mboqog tezø-mboqozo, zo vozófakház, yaq zo ùni ndøzøte-fakház. Zo

manqa-zapazapa-gi yaq-fia mbain sasae ezoqam, sekemba zógoák.

³⁷ No mòtenòtén, zo Eibleem-gí zí. Geté zo no pakhapakha khaneam-qa zonógó. Zapa ndógo, noqa manqat, zo mokho-te mbaín.

³⁸ No ndógo tæmanqaté, no Tat ge:nømand. Geté zo ndógo tozo-matanám, av zoge zøve ge:zømas.”

³⁹ Yaq ndigu gimbo-qavøinam, “Nigi tat Eibleém.”

Yaq Yesu gezø-ein, “Zo amba Eibleem-gi zi tozagonin, zo matev amba āv tøzøte-matanamín, av ndego ge:matønumam.*

⁴⁰ No zo unimanqatin manqat mba nøzø-manqatám, ndógo no Mbumbukiam-te qæ-ewagam. Geté zo no pakhapakha khaneam-qa zonógó. Eibleem matev av nqægo matanapøteáv.

⁴¹ Zo āv tøzøte-matanám, av zoge zøve nde:matanam.”

Yaq ndigu gimbo-qavøinam, “Av taoká. Ni mambe nakheís mbá. Nigi Tat, Mbumbukiam yakhapús.”

⁴² Yaq Yesu gezø-ein, “Mbumbukiam amba zoge zøve tegonin, zo ambá kuku zogonín no-te. Zapa ndógo, no Mbumbukiam-té qatøndonáv, atema zo-te. No ambá av nqægo, nøkeza matavap-tē qatøgeavün. Geté no ndégo tendo-khofotán.

⁴³ Zo gekha zapá, mokho ndapeav ndozogo, no manqat nqazø-manqate? Zo ndapeav tøzøtegó

8:39 8:39 Met 3:9 * **8:39 8:39** Yesu nqanek manqat tene-eín ndógo. Zapa ndógo, Eibleem Mbumbukiam møndø-unimanqatín. Geté ndigu Yesu uni unimanqatinteáv. **8:41 8:41** Isa 63:16

ndógo, zo kopømba mbaín, noqa manqat tozon-dapem.

⁴⁴ Zapa ndógo, zo nqova soqaqape-gí nakheís. Zoge zøve ndégo. Gekha matēv ndøgo, ndego ndømbøe-khaneat, zo matanam-qa zogó. Ibugukhokhof, atema ndakin, ndego pakhapakha khaneam ezoqam oskia ndøgó, neka ndego elavøqase nøzøneáv unimanqatin-te. Zapa ndógo, te mokho-te unimanqatin mbaín. Ndego gekhavoza min, ndego ekeza matev mba mbopaevín. Zapa ndógo, ndego khavozam ezoqám neka khavozam manqat ate ndægo, ndego evé.

⁴⁵ Geté no unimanqatin manqat nomanqaté. Yaq nakémbá, zo no unimanqatinteáv.

⁴⁶ Gê, zo mokho-te, ezoqa kopo kopømbâ, noqa yaq-te te-ein, av nqægo, ngenek manqa-zapa ndøgō. Kopømba mbaín. Av tægoat ndægo, no unimanqatin manqat nqæmanqate, yaq gekha zapâ, zo no unimanqatinteav ndozogo?

⁴⁷ Gekha ezoqām ndego, Mbumbukiam-gē, ndego Mbumbukiam-qa manqat gèyogé. Geté zo Mbumbukiam-gé mbá. Yaq nakémbá, zo manqat yogeapáv.”

Yesu gò:megeát, Eibleem gèpæv

⁴⁸ Yaq Zu megetapak, Yesu gimbo-einim, “Ni mõi-einím. Qo Samalia ezoqám. Neka qo nqova soqa qambugú.”

49 Yaq Yesu gezø-qavøiu, “No ambá av nqægo, nqova soqa nømbugū. Av taoká. No Tat nombovizáp. Geté zo noqa iz, zòvoát.

50 No ambá av nqægo, nøkeza iz eqawat-qa nogó. Geté ezoqa ndêgó, noqa iz eqawat-qa ndego. Ndego no eqeieqei me:næná.

51 No unimanqatín nqazø-manqate. Gekha ezoqām ndego, noqa nømendim manqat tembopavat, ndego miavmiav løvøte géqeivák.”

52 Yaq ndigu Zu ezoqam gimbo-einim, “Ndakin ni møtinøtén, av nqægo, qo nqova soqa nandeqambú:gú! Qoqa manqat, mokho mbaín. Eibleem møndønánim neka até Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqám-a, vøpakhaez. Geté qo āv qoqote-manqaté nqægo: Gekha ezoqām ndego, qoqa nømendim manqat tembopavat, ndego miavmiav løvøte géqeivák.

53 Gê, qo nigi atanakha-zapa Eibleem neka Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam, moqóløvub, ndigu gipakhaez? Qo qakeza kha gekha qotévewe?”

54 Yaq Yesu gezø-qavøiu, “No amba nøkeza iz tæeqawatin, ta iz eqawat mokho ambá mbaín. Geté noqa iz, noge Tat ndø-eqawát. Ezoqa ndégo, zo ndøzøte-manqate, av nqægo, ndego nigi Mbumbukiām.

55 Zo ndego zøtezateáv. Geté no ndego møtenøtén. No amba av tøte-manqatein nqægo, no ndego nøtenøtenāk, yaq no ambá khavozam ezoqam nogonín, av zo ndøzøte:go. Geté no ndego møtenøtén, neka no teqa manqat o-mba notondapé.

⁵⁶ Zoge atanakha-zapa Eibleem, ndego noqa fakhane khøuwa-qa khanakhanakh-us mo:kewagám. Yaq ndego møndøqeív. Yaq khanakhanakh kandambá gendap.”

⁵⁷ Yaq ndigu gimbo-einim, “Qoqa manqat nandav, mokho mbaín. Qo viav fifti ndapeáv. Zuá. Yaq gê, qo Eibleem áv khoqoté-omet?”

⁵⁸ Yaq Yesu gendo-qavøiu, “No unimanqatín nqazø-manqate. Eibleem qaneav gegoam, no nõgoám.”

⁵⁹ Yesu nqanek manqat ge-ein, yaq ndigu mbaqambaqa mba ndøpitáz. Ambá gepouimín. Geté Yesu é-møndøpeó, Mbumbukiam-qa khoev vø-ivav.

9

Yesu ezoqam gekhakheinøvem, ndego bøi waev mbain geqan

¹ Yesu gewav, yaq bøi waev mbain ezoqam ndø-omét. Ndego āv teneqán. Bøi waev mbaín.

² Yaq ekeza paev ezoqam gimbo-bevøpem, “Nøméndim ezoqam. Gê, ndego bøi waev mbain geqan, ndøgo gekha ezoqam-qá manqa-zapà? Ndøgo ekezâ manqa-zapà, ó, evøndipakha-qâ manqa-zapà?”

³ Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Ndego bøi waev mbain geqan, ndøgo ambá av nqægo, ekeza manqa-zapa zapayā, o evøndipakha-qâ manqa-zapa zapayā. Geté te mokho-te, Mbumbukiam-qá bazaføgakh tabete-qeiví.

⁴ Ate av-te paveat ndægo, ni teqa sasae, ndego no gendo-khofotan, é-bizigoném. Geté bøvun nqágeáv. Yaq ta khøuwa-te ndøgo, ezoqa kopo kopømba mbain, sasae tego.

⁵ No manqei-qape-te nqægo, no manqei-qape-qá wáev.”

⁶ Yesu nqanek manqat gumu-ein, yaq manqei-te, køse ndøpisib. Yaq gèqøozó, vø-menegim. Yaq até gendego, ta qoq ndøgo, bøi waev mbain ezoqam-qá bøi-té genøgí,

⁷ vømbō-ein, “Mòqoqá. Bugug Siloam kewanqasi-té qomøsungúz.” (Siloam, taqa manqa mokho nqánek, “Ezoqam gikhofotøvem.”) Yaq ndego bøi waev mbain ezoqam, sègewáv, bugug vømøsunguz. Yaq gendoqavan, teqa bøi sègeqeieqéí.

⁸ Taqa zita-te, ndigu ezoqam, khoev avønin qazø-puatam neka ezoqa nøme ndigu bugukhokhof gi-ometupam, ezoqa gigiap-qa gezøvi:mam, gèbevøpém, “Gê, ezoqam ngénèk, nakhoa-te geqonumam, ezoqa gigiap-qa gezøvi:mam?”

⁹ Ezoqa nøme gindu-einim, “Ezoqam ngének.”

Geté ezoqa nøme gindu-einim, “Mbain. Teoká ndego. Ngenek andé teqa bugug me:keogé.”

Geté ndego ezoqam, bøi waev mbain gegoam, ekezan av gene-ein nqægo, “Ezoqam nó.”

¹⁰ Yaq ndigu gimbo-bevøpem, “Gê, av khanégo, qo ndakin ndoqo-keoge?”

¹¹ Yaq ndego gendo-qavøiu, “Ndego ezoqam, iz nqambogo Yesu, ndego qoq ndøqoá, noqa bøi-te

vō:ge. Yaq āv genømbe-eín nqægo, ‘Siloam kewan-qasi-té qonóqáv, bugug voqomó-sungūz.’ Yaq no sænáv, bugug vøemø-sunguz. Qatumu-sunguz ndøgo, yaq no kopømbá qækewag.”

¹² Yaq ndigu gimbo-bevøpem, “Gê, ndego ndakin kenáqape?”

Yaq ndego gendo-qavøiu, “No nøtenøtenák.”

Bøi waev mbain ezoqam, ndego Yesu gekhakheinøvem, Felisi ezoqam gimbo-sinøzømem

¹³ Taqa zita-te, ndego ezoqam, bøi waev mbain gegoam, Felisi ezoqam-té ginøndafém.

¹⁴ Ta khøuwa-te ndøgo, Yesu qoq geqoa, yaq ndego bøi waev mbain ezoqam vøkhakheinøvem, ta khøuwa ndøgo, Sabat khøuwá.

¹⁵ Yaq ndakin até ndigu Felisi ezoqám-a, vømbø-bevøpem, av nqægo, ndego bøi waev ande āv kenēndap?

Yaq ndego gezø-ein, “Ndego noqa bøi-te, qoq mo:gé, yaq no bugug vøemø-sunguz. Yaq ndakin no kopømbá nqækeoge.”

¹⁶ Yaq Felisi ezoqa nøme gi-einim, “Ndego ezoqam, ambá av nqægo, Mbumbukiam ndokhofotāv. Zapa ndøgo, ndego Mozes-qa guguna manqat pøpøvumáv, Sabat khøuwa-qa yaq-te.”

Geté ezoqa nøme gi-einim, “Gê, ezoqa manqazapa-us tegoat, áv khané:go, umingiap matev av nqægo tematønumat?”

Yaq ti mokho-te, qaqae matev ndøgoám.

¹⁷ Yaq ndigu Felisi ezoqam, nqawá ginømbosinøzømém, ndego ezoqam, bugukhokhof bøi waev mbain gegoam. Gimbo-einim, “Ge qô, áv

khoqoté-matavap, teqa yaq-te, ndego bøi geqa-khakheinam?”

Yaq ndego ezoqam gendo-qavøiu, “Ndego Mbumbukiam-gé manqa vevezam ezoqám.”

¹⁸ Geté ndigu Zu megetapak unimanqatinteáv, av nqægo, ndego ezoqam bøi waev mbain ndøgoām, yaq ndakin ndego kopømbā ndekeoge. Yaq ndigu evøndipakha ndømøváb.

¹⁹ Yaq āv gezømbe-beváp nqægo, “Gê, ngenek zogé yō, zo teqa yaq-te ndøzøte-manqate, av nqægo, ngenek bøi waev mbaín geqan? Av tægoat ndægo, gê, áv khané:go, ndakin ndekeoge?”

²⁰ Yaq tegi evøndipakha gindu-qavøinam, “Ni mōtinōtén, ngenek nigí yó, neka ngenek bøi waev mbaín geqan.

²¹ Geté ni nōtenateáv, ndego ndakin ande āv kenē-keoge o bøi gekha ezoqām mbōkhakheinam. Ekezan mbobevøpém! Ndego mōndømu-khouwév. Kopømbá, ekeza tezø-qavøiu.”

²² Ndigu evøndipakha, nqanek manqat tini-einím ndøgo, ndigu Zu megetapak-qá møe ndøgoném. Zapa ndøgo, ndigu Zu megetapak, manqat é-mōndø-kopo:ném, av nqægo, gekha ezoqām ndego, te-unimanqatin, av nqægo, Yesu ndego Mesayā, yaq ndego ezoqam gembøé-khafeném. Zu ezoqam-qa guliguli khoev-te, sekemba gé-okhoák.

²³ Yaq nakémbá, tegi evøndipakha gi-einim av nqægo, “Ngenek mōndømu-khouwév. Ekeza mbobevøpēm.”

²⁴ Yaq ndigu Zu megetapak, ndego ezoqam, bøi waev mbain gegoam, nqawá ginømbo-akhaém,

vømbō-einim, “Mbumbukiam-qa iz-te, qo unimanqatin manqat qó-eín. Ni møtinøtén, nandev ezoqam qo ndoqote-manqate, ndego manqa-zapa-us ezoqám.”

²⁵ Yaq ngenek ezoqam gendo-qavøiu, “No nøtenateáv, ndego manqa-zapa-us ezoqám penømakhaya. No sa nqáneq qatenøtén. No bøi waev mbain nogoám. Yaq ndakin no kopømbá nqækeoge.”

²⁶ Yaq ndigu gimbo-bevøpem, “Gê, ndego gekha matev qámatanam? Ndego qoqa bøi áv kené-khakheinam?”

²⁷ Yaq ndego gendo-qavøiu, “No møezø-eín. Geté zo yogeáv. Gekha zapâ, zo nqawa yoge-qa ndozogo? Gê, ate zó-a, zo tegi paev ezoqam gone-qa zógo?”

²⁸ Yaq ndigu mbøni nqosøgeap mboyogém, vømbō-einim, “Tege paev ezoqam, qó. Ni Mozes-gí paev ezoqám.

²⁹ Ni møtinøtén, Mbumbukiam manqat Mozes mbomanqatám. Geté nandev, ni ùnimi:nøtenateáv. Até ndøgó-a, ma gendewav, ni nøtenateáv.”

³⁰ Yaq ndego gendo-qavøiu, “Nandav nqova ndafe-ús, zo zøtezateav ndozogo, ndego ma gendewav, yaq ndego no bøi vønø-khakheinam.

³¹ Ni mizi:nøtén, Mbumbukiam manqa-zapa-us ezoqam-qa manqat yogeapáv. Geté gekha ezoqám ndigu, ndimbovizap neka matev ndimatanam, av ndego poev ndømbøego, ndígu tezøyogé.

³² Manqei-qape ande qæfakhan, atema ndakin, ezoqa yogeáv av nqægo, ezoqa bøi waev mbain

ezoqam ndøkhakheinøvēm, ndego bøi waev mbain geqan, vøkewāg.

³³ Ndego ezoqam, amba Mbumbukiam khofotøveav tegonin, ndego matev-qase ambá gé:matanamák.”

³⁴ Yaq ndigu gindu-qavøinam, “Qo manqa-zapa mokho-té qonøqáq. Yaq ge qô, ni nømendim-qa qógo?”

Yaq ndigu gëmbøe-khafeném, tiqa guliguli khoev-te nqawa gé-onák.

Ezoqam ndigu unimanqatinteav ndigu, ndigu andé bøi waev mbain ezoqám

³⁵ Yesu ge-ewag, av nqægo, Felisi ezoqam ndego ezoqam gëmbøe-khafenēm, ndego bøi waev mbain gegoam, tiqa guliguli khoev-te nqawa gē-onāk, yaq ge-omet, ndego āv gembøebéváp nqægo, “Gê, qo Ezoqam-ge Yo moqó-unimanqatin?”

³⁶ Yaq ndego gendo-qavøiu, “Khanánqa. Qonømbé-ein, ndego gekha ezoqám? Yaq no ndego nó-unimanqatin!”

³⁷ Yaq Yesu gembo-qavøiu, “Qo mòqo-omét ndego. Ezoqam ngének, ndego ndakin manqat ngeqa-manqate.”

³⁸ Yaq ndego ezoqam gendo-ein, “Evézøza. No mõe-unimanqatin!” Yaq até gendego, Yesu-qa megemege-te, katuk ndømøkuí, vømbøvizam.

³⁹ Yaq Yesu gembo-ein, “No nqanek manqei-qape-te, ezoqam-qa matev gevewat-qa nøgeavún. Yaq bøi waev mbain ezoqam, bøi tiabiti-kewág, neka bøi egeieqei ezoqam, bemø-bøi-waev-mbain-ezoqam-ez.”

40 Yaq Felisi ezoqa nøme, ndigu avønin giwaniapam, nqanek manqat gimboyogem, ndigu āv gimbøe-einim nqægo, “Ge qô, até ní-a, bøi waev mbain ezoqam qotínæna?”

41 Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Zo amba ande bøi waev mbain ezoqam me tozogonin, zo ambá manqazapazapa-yav sozogonin. Geté zo āv qazøte-manqaté nqægo, ‘Ni nñkeogé.’ Yaq nakémbá, zo manqazapazapa zua zøgó.”

10

Yaya etæ manqat, sip keoge ezoqam eqeieqei-qa yaq-te

1 Yesu manqat nøme, āv gene-ein nqægo, “No unimanqatin nqazø-manqate. Gekha ezoqam ndego, sip-qa khoev-te, mboqog-anim-te oneav tøgoat, getē khoev-te nakhoa vini-tē genøqavig, ndego aqona ezoqam neka pepen ezoqam.

2 Geté sip keoge ezoqam eqeieqei, mboqog-anim-té genø-onin.

3 Mboqog keoge ezoqam, mboqog mbo-mboqozoín. Tegi sip, teqa manqa wag møndæzøté, neka vøyogemin. Ndego sip iziz zø-akhayamin, bavokho sasa ndø-itubin.

4 Yaq tegi sip bavokho ge-itubin, gèzømbo-megein, ndigu vømbø-paevemin. Zapa ndøgo, ndigu teqa manqa wag, møndæzøté.

5 Ndigu ezoqa vini gembø-paevemák. Geté møe mbóbøin. Zapa ndøgo, ndigu teqa manqa wag zøtezateáv.”

6 Yesu nqanek yaya manqat gezø-eta, ndigu manqa mokho ndapeáv, gekha mé:manqate.

Yesu, ndego mboqóg

⁷ Ndigu nqanek yaya etæ-qa mokho ndapeav qagoam, yaq Yesu manqat nøme āv gezømbe-eín nqáego, “No unimanqatín nqazø-manqate. No sip-gí mboqóg.

⁸ Ezoqa ewaqape ibugukhokhof go:geavun, ndigu aqona ezoqám neka pepen ezoqám. Geté sip tiqa manqat yogeapáv.

⁹ No mboqóg. Gekha ezoqām ndego, no-te tendo-on, ndego khandi ndøndáp. Yaq ndego, kopømba ande av sip me nduigu, gé-onimát neka nango vófakhanāt, gagayag eqeieqei loge nonqo vømøqeivāt.

¹⁰ Aqona ezoqam, sip aqonøvem neka zitøge neka ngiæzoat-qa mba ndo-okhoatún.

Geté no ezoqa khandi etoam-qa nogeavún. Yaq ta khandi ndøgo, tàbete-tøvá, ti mokho-te.”

Yesu, ndego sip keoge ezoqam mbomambaqapé

¹¹ Yaq Yesu manqat nøme ge:zømas, “No sip keoge ezoqam mbomambaqapé. Sip keoge ezoqam mbomambaqape, ekeza khandi gésanqáo, sip zapaya.

¹² Geté ezoqa nøme, ndego sip keoge sasae, moni qaqasam nonqo mba ndego, ndego segéteít, gaqo khobos te-omet. Ndego sip segézuváz. Zapa ndógo, ndego sip keoge ezoqam eqeieqei mbá neka ndigu sip ekezán mbá. Yaq gaqo khobokhobos, sip segé-ngeasám, vøpanqaním.

¹³ Ezoqam av ngenek nge:go, ndego sasae, moni qaqasam nonqo mba ndøgoatún, neka ndego sip gezømbé-køfiayák.

¹⁴ Sip keoge ezoqam mbomambaqape, nó. No nøkeza sip møtenøtén, neka ndigu no vøezøtez,

¹⁵ ate av-té, Tat no ge:otev neka no ndego vøtønøten. Yaq no nøkeza khandi nósanqáo, sip zapaya.

¹⁶ No sip nøme ndinøgó. Ndigu nqanek sip uta mokho-té mbá. Até ndigú-a, batøndo-khatób. Ndigu noqa manqa wag ndøyogém. Yaq sip bawan kopo mé:goát, neka sip keoge ezoqa kopo vøzógoāt.

¹⁷ Tat kukú no-te. Zapa ndøgo, no nøkeza khandi nósanqáo, ezoqa zapaya. Yaq no nango tåbate-khandí:n.

¹⁸ Ezoqa ambá av nqægo, no khandi ndævimbām. Geté no nøkeza poev-té qatósanqáo. No bazaføgakh nqanøgó, nøkeza khandi tæsanqao neka nqawa vøendāp. No Tat nø-eín, matev av nqægo tægo.”

¹⁹ Yesu nqanek manqat ge-ein, yaq Zu megeta-pak nangó ginø-qatøném.

²⁰ Ndigu ezoqa kopoáv, āv gini-einím nqægo, “Nandev ezoqam, nqova soqa mbøigú! Matavap kumbøgeáp, nandev. Gekha zapâ, zo teqa manqat ndozoyoge?”

²¹ Geté ezoqa nøme, āv gini-einím nqægo, “Manqat av nqægo, kopømba mbain, nqova soqa-us ezoqam-te tønø-fakhatat. Neka gê, nqova soqa, bøi waev mbain ezoqam áv kené-khakheinøvēm?”

Yesu gisanqawem

²² Zelusalem taon-te ndøgo, pindap khøuwa kandambaqape ndøfakhán. Zu ezoqam, Mbumbukiam-qá khoev mboqoat khøuwa mbomatavupatún, ma ibugukhokhof ndøgo, Mbumbukiam-qa khoev nqawa teqa zenda-te giveem. Ta khøuwa-te ndøgo, qozaq viav ndøogitát.

²³ Yesu Mbumbukiam-qa khoev uta mokho-te, Solomon-qá lou-qase-té ge-okhoám.

²⁴ Yaq Zu megetapak ndøpindám, te-te, vømbø-bevøpem, “Gê, ni manqat ndaføyamba gekha khøuwā qonimbí-eín? E-moqoni-eín: Gê, qo Mesayá?”

²⁵ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “No mðezø-eín. Geté zo no unimanqatinteáv. Matev ndøgo, no Tat-qa iz-te nqæmatanam, zo ndøgo tønne-zømesimít, av nqægo, no gekha ezoqám.

²⁶ Geté zo no unimanqatinteáv. Zapa ndøgo, zo nogí síp mbá.

²⁷ Nogi sip, manqa wag nø-ewagatún. No møtenøtén ndigu, neka no ndigu gènøpáev.

²⁸ No ndigu khandi miavmiav nøzø-etoám. Ndigu sa gemø-nasinimák. Ezoqa kopo, ndigu noqa zenda-te gévimbamák.

²⁹ Noge Tat, ndego no ndigu genø-etoam, ndego ezoqa ewaqape ùnime:-løvubám. Ezoqa kopømba mbaín, ndigu Tat-qa zenda-te te:viwam.

³⁰ No neka Tat, ni kopó.”

³¹ Yesu nqanek manqat ge-ein, yaq ndigu Zu megetapak, nqawa mbaqambaqa mba ndøpitáz.

Ambá gepouimín, vōlaemin.

³² Yaq Yesu gezø-ein, “No matev eqeieqei kopoav nomatønumám, zoqa bøi-te, ndøgo Tat-te qando-fakhanam. Yaq gē, nqanek matev eqeieqei ate ndægo, kopo ākhanégo, ta zapaya ndøgo, no lambe-qa nqazonøgo?”

³³ Yaq ndigu gimbo-qavøinam, “Ni ambá av nqægo, qoqa matev eqeieqei zapayā qatī-pouqobēm, vøi-laqabēm. Geté ni ndøgo tətí-laqabēm. Qo Mbumbukiam-qá iz qongi:wát. Qo ezoqam mbá, qo. Geté qo Mbumbukiam-qá qote-khamasiáp.”

³⁴ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Zoqa guguna manqat-te, Mbumbukiam āv gene-ein nqægo, ‘No mðezø-ein: Zo mbumbúk.’

³⁵ Ni mizi:nøtén, manqat ndøgo, ta mbuk-te ndøpeawap, unimanqatín. Mbumbukiam-qa Manqat gé-enendák. Mbumbukiam ndigu mbumbuk me:zæb, ti-te ndigu teqa manqat qafakhan.

³⁶ Av tægoat ndægo, yaq gekha zapá, zo no ndozonø-manqate, ‘qo Mbumbukiam-qā iz qongi:wát’, no qæ-ein, av nqægo, no Mbumbukiam-gē Yō. No Tat ndøveatán neka nqanek manqei-qape-te vøndō-khofotan.

³⁷ No amba matev matønumav tægonin, av noge Tat ndømbøe-poev, yaq ság, zo no ndø-unimanqatíním.

³⁸ Geté no mðematønumatún. Yaq nakémbá. Zo noqa manqat unimanqatin poeveav tozogoat, zo noqa matev matanam zó-unimanqatiním. Yaq zo tøzøté-zøtéz ndøgo, neka mokho vozóndapēm,

av nqægo, Tat no mokho-té gunu:gu neka no Tat mokho-té qatu:gu.”

³⁹ Yesu nqanek manqat ge-ein, yaq ndigu ambá nqawá ginø-møvøinamín. Geté ndego sègezømbo-navøém.

⁴⁰ Taqa zita-te, Yesu nqawa Zoden kea yaq-keoqá genøveséz, ta manqei ndøgo, ma bugukhokhof Zion ezoqa ibøkha iz gezømbe-etoumam. Yaq ndøgo temøqóm.

⁴¹ Yaq ezoqa kopoáv gimøndæ-pindam. Ndigu āv gini-manqatám nqægo, “Zion umingiap matev goneáv. Geté manqat ate ndægo, ngenek ezoqam-qa yaq-te ge:manqatam, unimanqatín.”

⁴² Yaq ndøgo, ezoqa kopoáv, gè-unimanqatiním ndego.

11

Lazales genanim

¹ Ezoqa møndøgoám. Iz Lazalés. Ndego enqoni mbogoám. Ndego tegi sænakheis namba, Meli neka Mata, Betani vemiav-té giyagám.

² Ngunuk Meli, tuge anganøm-yo Lazales enqoni qambogoam, ndúgu, tae etet sisip mbomambaqape, Evezøza-qa zenda tokhotapak-te guoqouz neka yaq susu ekeza izum vømbøe-vuogim.

³ Yaq ndigu Lazales-gi sænakheis manqat ndøkhofotovém, Yesu-te, “Evézøza, qoge qafu mbomambaqape, enqoni mbogó.”

⁴ Geté Yesu nqanek manqat ge-ewag, ndego āv gene-eín nqægo, “Nqanek enqoni, løvøte-te

gé-ituák. Geté tønefakhán ndógo, Mbumbukiam-
qá iz mé:-eqá, neka Mbumbukiam-ge Yo, iz kan-
dambaqape vøendāp.”

⁵ Yesu poev kandambá, Mata-te neka tugu
namba qawan-te neka Lazales-te.

⁶ Geté Lazales-qa enqoni-qa yaq-te manqat ge-
ewag, ndego nakhamas-te okhoeáv ti-te. Geté
ta manqei-te ndógo, ma ge:goam, khøuwa menas
nøme, møndø-qovezám.

⁷ Taqa zita-te, ndego ekeza paev ezoqam, āv
gezømbe-eín nqægo, “Nqawa Zudia plovin-s-té qaz-
inø-qaván, Lazales bizimø-ometam.”

⁸ Geté tegi paev ezoqam gimbo-qavøinam,
“Nøméndim ezoqam. Nømønqei qagoam,
ezoqa qo ambá nandí gini-pouqabemín ndógo,
vølaqabemín. Gê, qo unimanqatín, veseze-qa
qógo?”

⁹ Yaq Yesu gezø-ein, “Paveat kopo-te, khøuwa iziz
tuélv nqambøigu. Gekha ezoqām ndego, paveat-
te te-okhoat, ndego kopømba mbaín tekhaotav,
vøbøiāv. Zapa ndógo, paveat-qá waev-té genø-
okhoát.

¹⁰ Geté gekha ezoqām ndego, bøivun-te te-
okhoat, ndego ndøkhaotáv, vøboiāv. Zapa ndógo,
ndego waev mbaín.”

¹¹ Taqa zita-te, Yesu manqat nøme, āv gezømbe-
eín nqægo, “Nigi nøfu Lazales, venanqei ndøbuvit.
Geté no nangó qamøtiú.”

¹² Yaq tegi paev ezoqam gindu-qavøinam,
“Evézøza. Qanimáv. Ndego ndebuvit, yaq ndø-
eqeieqei-év.”

¹³ Ndigu até vøe-einim, Yesu Lazales-qa venanqeï søm̄biam-qa yaq-te mba me:manqaté. Geté ndego teqa løvøte-qa yaq-té gene-eín.

¹⁴ Yaq Yesu manqat ndaføyamba zø-eín, “Lazales møndønaním.

¹⁵ Geté zo zapaya, no khanakhanákh, no te namba goneav qagoam. Yaq zo kopømbá, no tønemanqatiním. Geté, ság. Ndakin zíníáv te-te.”

¹⁶ Yaq Tomas, iz nøme gimbo-akhaemam, qaqaŋgeāp, paev ezoqa nøme āv gezømbe-eín nqægo, “Sà bizimuniáv. Yaq sizimú-pakhaén te namba.”

Yesu ndégo, ezoqa løvøte-te ndekhandi:zat neka khandi ndězø-ētōām

¹⁷ Yesu Betani vemiav-te gemøfakhan, yaq āv gene-ewág nqægo: Lazales manqeï-pakha-te møndø-utøvé. Ndakin khøuwa foa møndømnavøém.

¹⁸ Yaq Betani vemiav-a, yaq Zelusalem taon, taqa atap khapémbá. Tri kilomita mbá.

¹⁹ Zudia ezoqam kopoáv ginduzav, Mata neka Meli eiv vømøzø-tøkē, tigi anganøm-yo gezømbe-nanim.

²⁰ Mata gu-ewag, av nqægo, Yesu ngêgeāv, yaq nakhoa-té gunøwáv. Yesu mbøeqatáz. Geté Meli khoev-té gunoqotám.

²¹ Yaq Mata Yesu gumbo-ein, “Evézøza. Qo amba nqanek toqogonin, yaq noge anganøm-yo, ambá gé:nanimák.

²² Geté no møtenøtén, até ndakín-a, qo Mbumbukiam andē gekha mē toqombo-viam, ndego ndøqa-etoám.”

23 Yaq Yesu gumbo-qavøiu, “Qoge anganøm-yo nango ndøkhandí:v.”

24 Yaq Mata gundu-ein, “No møtenøtén. Vaev khøuwa-te, løvøte ezoqam tikhandi:z, até ndegó-a, tékhandí:v.”

25 Yaq Yesu gumbo-ein, “Ezoqam nó, ezoqa løvøte-te nqækhandi:zat neka khandi nqázø-ētōām. Gekha ezoqām ndego, no nde-unimanqatinat, ndego géyagét, oskia ndego tenanim.

26 Neka gekha ezoqām ndego, ndeyage neka no ndē-ūnīmānqātināt, ndego génanimák. Gê, qo nqanek moqó-unimanqatin?”

27 Yaq ndugu gundu-qavøiu, “Evézøza. No møe-unimanqatín, av nqægo, qo Mesayá. Mbumbukiam-gé Yó. Qo ndégo, Mbumbukiam manqat ge-ein, av nqægo, nqanek manqei-qape-te tendo-khofotav.”

Yesu Lazales-qa gevin

28 Mata nqanek manqat gumu-ein, yaq tugu namba qawan-té gunøqaván, Meli, manqat vømømbō-ein. Sègembo-voá, gumbo-ein, “Nømendim ezoqam møndø-geavún. Ngêgó nqanek. Qoqa ndøbeváp.”

29 Meli nqanek manqat gu-ewag, yaq ndugu até gundigu, gè-ítan, te-te vøwav.

30 Yesu vemiaav mokho-te fakhaneav ndøgoám. Ndego zua ndo:goám, ma Mata gumiqat.

31 Ndigu Zu ezoqa nøme, Meli namba khoev-te gigoam, eiv gimbo-tøkeam, gi-ometam, av nqægo, ndugu nakhamas-te gu-itan, vøfakhan, yaq ndigu

gẽmbo-paevém. Ndigu até vøe-einim, manqei pakha-tẽ gunõmã. Gemõvín.

³² Meli Yesu-te gumufakhan, gu-omet, yaq teqa zenda tokhotapak-te, ekeza kha, manqei me:laváo, vømbõ-ein, “Evézøza. Qo amba nqanek toqogonin, yaq noge anganøm-yo ambá gé:nanimák.”

³³ Yesu Meli gu-omet, gu-eivam, neka ndigu Zu ezoqa nõme, namba gi:geavun, vø-eivumam, ndego mbøni mbonqosøgím, tanakh vøzøgo.

³⁴ Yaq gezøbevap, “Zo ndego gekham-tẽ qazomø-otøvem?”

Yaq ndigu gindu-qavøinam, “Evézøza. Bìziniáv, vømøqeiv.”

³⁵ Yaq Yesu gèvín.

³⁶ Yaq ndigu Zu ezoqam, ãv gini-einím nqægo, “Ndæ! Ndego kuku kandambá qambogoam te-te.”

³⁷ Geté ezoqa nõme ãv gini-einím nqægo, “Ngenek, ndego bøi waev mbain ezoqam ndøkhakheinøvém. Yaq gé, kopømba mbaín, Lazales amba tekhakheinøvemín? Yaq ndego ambá gé:nanimák.”

Yesu Lazales løvøte-te gekhandi:v

³⁸ Yesu manqei-pakha-te gemefakhan, mbøni kandambaqape, nangó qanømbo-nqosøgím. Ta manqei-pakha ndøgo, køi nqá. Mboqog mbaqambaqa-qapé gini-tokavám.

³⁹ Yaq Yesu gezø-ein, “Mbaqambaqa-qape vø-qambesømém.”

Geté Mata, ndugu løvøte ezoqam-gu sævømiu, gundu-ein, “Evézøza. Vøvanq unimé:-soqá. Ndego

khøuwa møndømbo-foa-éz, manqei-pakha-te ngu:gu.”

⁴⁰ Yaq Yesu gumbo-ein, “No møtaqa-eín. Toqo-unimanqatin, yaq Mbumbukiam-qa bazaføgakh-qape qóqeív.”

⁴¹ Yaq ndigu ezoqam até gindigonem, mbaqambaqa-qape vø-qambesømem.

Yaq Yesu ová genøqán. Yaq āv gene-eín nqægo, “Tát! No ike kandambá qo-te. Qo noqa manqat, mòqo-ewág.

⁴² No møtenøtén, qo noqa manqat oskia qòyogé. Geté no nqanek manqat ti zapaya ngínik qate-manqaté, ezoqa ewaqape ngiwaniap. Nginik tñabiti-unimanqatiním, av nqægo, no qo qotøndo-khofotán.”

⁴³ Yesu nqanek manqa manqate qamømbøe-navøem, yaq kandambaqapé møndæ-akhá, “Lázales. Mòqotøndo-fakháq!”

⁴⁴ Yaq ngenek ezoqam, genanim, sègendo-fakhán. Teqa zenda lou geagim nonqo neka zenda tokhotapak-te, ndabua até gembøe-løvøtupám, neka kawa-te vømbō-løvøtupam.

Yaq Yesu ezoqa āv gezømbe-eín nqægo, “Ndabua nandav, vømbo-nqovozømém, bēwav.”

Yesu ande gimbøe-voqoem

(Met 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

⁴⁵ Ndigu Zu ezoqam, Meli-te gindupia, yaq matev giqeivim, Yesu gematanam, ndigu ezoqa kopoáv, gè-unimanqatiním.

⁴⁶ Geté ezoqa nøme, Felisi ezoqam-té ginøzáv, Yesu-qa matev-qa yaq-te, emanqat vømøzø-votot.

⁴⁷ Yaq Felisi ezoqam neka Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda, Zu megetapak nøme ndøpisám. Manqa ndø-ovøemém. Yaq āv ginibondát nqægo, “Gekhā zígonēm? Ngenek ezoqam, umingiap matev khàpumu-khouwév, ngematanam.

⁴⁸ Sa tizimbo-taket, matev av nqægo sa tegot, yaq ezoqa ewaqape gé-unimanqatiním ndego. Yaq Lom megetapak, Mbumbukiam-qa khoev géngi:nám neka manqei vønimbí-viním.”

⁴⁹ Yaq ti mokho-te ndigu, ezoqa kopo, iz nqambogo Kayafas, ndego ta viav-te ndøgo Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape gegoam, ndego āv gene-eín nqægo, “Ge zô, matavap mbaín?

⁵⁰ Mozombó-matøvemem? Qanimav ndøgo, ezoqa kopo tenanim, ezoqa ewaqape zapaya, ambá ndøgo, ni ezoqam ate nqazi:gu, sa tizimu-nasinim.”

⁵¹ Kayafas nqanek manqat ge-ein, ndego ambá av nqægo, yakhapus mbā sege-matøvēm. Geté ndego Mbumbukiam-qá manqat ndøveáz. Zapa ndøgo, ta viav-te ndøgo, ndego Mbumbukiam-gé iziz ezoqam kandambaqapé. Yaq nakémbá, ndego av ge:-ein nqægo, Yesu Zu bawan-ak zapaya mē:nanim.

⁵² Geté unimanqatin, Zu ezoqam zapaya mbá mbá. Geté até ti zapaya ndigú-a, Mbumbukiam-gi nakheis ate ndi:gu, manqei-manqei vinivinimba ndindu-yageapet. Yaq até ndigú-a, tlabiti-tøkuaném, vømø-kopoēz.

⁵³ Ta khøuwa-te ndøgo, Zu megetapak voqoe

ndøngazém, av nqægo, Yesu gēlaēm.

⁵⁴ Yaq nakémbá, Yesu Zudia plovins-te, kha sekemba vøndæveáv. Geté Eflaim vemiav-té genøwáv, ndøgo leg-av manqei avønin-te ndøgo. Yaq ekeza paev ezoqam namba, ndøgo tiyagám.

⁵⁵ Ta khøuwa-te ndøgo, Zu ezoqam-qa Pasova khøuwa kandambaqape, avønin qagoám. Yaq ezoqa ewaqape, Zelusalem taon-té ginøqavát, Mbumbukiam-qa bøi-te, é-betō-ndaføyamba-ez, tiqa khøuwa kandambaqape nonqo, av Mozes-qa guguna manqat qæ-ein.

⁵⁶ Yaq ndigu Yesu-qa ndøvawát. Mbumbukiam-qa khoev uta mokho-te gimøvabat, ndigu āv ginibondát nqægo, “Av khazóté-matavap? Ndego petøndéwāv penømakhaya, nqanek møvøna kandambaqape-te?”

⁵⁷ Geté Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Felisi ezoqam, ezoqa manqa é-møndøzømboløvuá, av nqægo, gekha ezoqām ndego, te-otev, Yesu ākenégo, bèzø-eín. Zapa ndøgo, ndigu Yesu møvøiwat-qa mbogoám.

12

Meli tae et sisip mbomambaqape, Yesu-qa kha-te gumbøe-qouz

(Met 26:6-13; Mak 14:3-9)

¹ Khøuwa siks mba mu.-ewabám, Pasova khøuwa kandambaqape. Yaq Yesu Betani vemiav-té genøwáv. Betani vemiav ndøgo, ma Lazales geqotam, ndego løvøte-te gekhandi:v.

² Yaq qakhagus ndøgo, Yesu zapaya, lou ndøkhakheinømém. Mata ndøyogím, lou. Ezoqa nõme, Yesu namba lou loge-te giqonavam, Lazalés.

³ Yaq Meli até gundigu, Yesu-té gunøwáv, botol-qase tae et sisip mbomambaqape, fia kandambaqape, vøndõndap, yaq Yesu-qa zenda tokhotapak-te sasa mo:qouz. Yaq ekeza izúm gumbøe-vuogím. Taqa sisip gò:yát. Khoev-qape ùnime:-gutáv.

⁴ Yaq Yesu-ge paev ezoqa kopu nõme, Zudas Iskaliot, ndego vaev sa gemboqambun, āv gene-ein nqægo,

⁵ “Nqanek tae et fia kandambaqape, ambá ziwi:mín, moni mokho tri andled vizí-qasemín. Yaq moni ndigu, ambá gigiap-av ezoqam zizø-etoamín.”

⁶ Ngenek nqanek manqat ge-ein, ambá av nqægo, gigiap-av ezoqam me:goām. Geté zapa ndøgo: Ndego aqona ezoqám. Yesu neka tegi paev ezoqam-gi moni, ndégo tembo-kewagám neka nõme sège-nøzøzoín, ekezan nonqo.

⁷ Geté Yesu gembo-ein, “Sègembo-iváv, ngunuk. Ei mbá guni-matanám. Nqanek tae et sisip mbo-mambaqape gugeatam neka noqa kha-te vø:qouz, ngunuk no otønat nonqo me:khakheinømbém.

⁸ Zo gigiap-av ezoqam namba oskia zøté-yageapát. Geté no namba, oskia zí:yageák.”

Lazales gimbo-voqoem

⁹ Zu ezoqa bawan-qape giyogem av nqægo, Yesu Betani vemiav-tē gegō, yaq ndigu tinøzáv ndøgo.

Ndigu ambá av nqægo, Yesu zapaya mbā gini-apāt, geté ndigu até Lazales omete-qa ndøgoám, ndego Yesu løvøte-te gekhandi:v.

¹⁰ Yaq Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda, nqanek matev giqeivim, ndigu āv gini-voqoém nqægo, “Até Lazalés-a, bízilaém.”

¹¹ Zapa ndøgo, Lazales zapaya, Zu ezoqa kopoáv, Yesu-té ginønøzáz, ndego vø-unimanqatinim.

Yesu Zelusalem taon-te, ande kawa ezoqam me ge:-on

(Met 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)

¹² Yaq khøuwa nøme qandopave, ezoqa bawanqape Pasova khøuwa kandambaqape-te gindupindam, āv giniyogém nqægo: Yesu Zelusalem taon-té gendówáv. Avønín géfakhán.

¹³ Yaq ndigu epek ndø-upøgím, vømbøeqatøzem. Yaq āv gini-akhaemát nqægo, “Hosána! Iké: Mbumbukiam-te. Ndego ngenek ezoqam bèkhakheinøvém, Evezøza-qa iz-te ngegeav, ngenek Izlael ezoqam-ge kawa.”

¹⁴ Yaq Yesu donki ndakinak ndø-omét. Yaq zita-té gembøeqóm, sasa ndøwav. Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa manqat, é-møndo:-eín, av nqægo,

¹⁵ “Zayon ezoqam. Zo møe ndøgó, zo ezoqam, Zelusalem taon-te ndozoyage. Ngé! Zoge kawa ngégeav. Donki ndakinak-qá zita-té gonoqotáv.”

¹⁶ Ta khøuwa-te ndøgo, Yesu donki-qa zita-te, Zelusalem taon-te gewav, tegi paev ezoqam

nqanek manqat-qa mokho zøtezateáv. Geté vaev-te, Yesu iz kandambaqape gendap, yaq tinizøtéz ndøgo, nqanek manqat, Yesu-qa yaq-té qane-peaupám. Yaq ezoqa Yesu áv timbøe-matønømém, av Mbumbukiam-qa Manqat bugukhokhof qæ-ein.

¹⁷ Ndigu ezoqa kopoav, Yesu gi-ometam, Laza-les gembo-akha, ndego manqei-pakha-te gegoam, neka løvøte-te vøkhandi:v, ndigu nqanek emanqat sège-vøndazát.

¹⁸ Yaq nakémbá, ezoqa kopoav-qape nakhoa-te gizav, Yesu vømbøe-qatøzem. Zapa ndøgo, ndigu nqanek umingiap matev-qa yaq-te, møndøyogém, Yesu gematanam.

¹⁹ Yaq Felisi ezoqam ekeza mokho-mba, áv ginibónd nqægo, “Ndæ, zøtéqeivím? Ni ezoqa Yesu-qa yaq-te qazizømbi-khafen, kopømba mbaín. Ezoqa ewaqape sègembo-pavét.”

Bawan vini-ak, Yesu omete-qa gigoam

²⁰ Ndigu ezoqam-qa mokho-te, Zelusalem taon-te gi-apat, Pasova khøuwa-te Mbumbukiam-qa iz timø-eqanem, Glik ezoqam møndøgoám.

²¹ Yaq ndigu Filip-té ginøzáv, ndego Betsaida vemiav-ak, ndøgo Gelili plovins-te, vømbø-einim, “Khanánqa. Ni ambá manqat nimbo-einimín, Yesu.”

²² Yaq Filip Endlu-té genøwáv, vømømbø-ein. Yaq ndigu ezoqa menas, sasa ndøzav, Yesu vømømbø-einim.

²³ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Qanimáv. Khøuwa iz møndøndáp. Mbumbukiam avønín, iz kandambaqape mbó-etoám, Ezoqam-ge Yo.

24 No unimanqatín nqazø-manqate. Wit nanga, manqei-te bøiazaneav tøgoat neka pakhaezateav vøgoát, yaq yakhapus mbá segégoát. Geté tipakhaez, yaq nanga ndøviám. Kopoáv.

25 Gekha ezoqām ndego, yage-te møqæ tømboyat, ndego ndækhambuá. Geté gekha ezoqām ndego, nqanek manqei-qape-te, ekeza yage zita te:wua, ndego miavmiav ndøgeatát.

26 Gekha ezoqām ndego, noqa sasae gone-qa ndego, ndego no bènøpáev. Yaq ma no tøtegoat, até ndegó-a, gégoát. Gekha ezoqām ndego, noge sasae ezoqam teqat, ndego noge Tat, iz kandambaqape mbó-etoám.”

Yesu ekeza løvøte-qa yaq-te ge:zømas

27 Yaq Yesu manqat nøme gezø-ein, “No nòfofogeapét. Matavap gènømbu-kiambøpét. Gê, no gekha manqat nó-ein? Ndøgò? ‘Tát! No vøkhändi:n. Nqanek viniv-qape benøfàkhán.’ Geté āv taoká! No nqánek qategeavún. Khøuwa eqeieqei møndøndáp.

28 Tát! Qakeza iz vø-eqá!”

Yaq yan-te nqo:go, manqat ndofakhán. Av qane-ein nqægo, “No nøkeza iz, møe-eqá. Yaq no nangó qatø-eqá.”

29 Ezoqa ewaqape, ta manqei-te ndøgo giwania-pam neka nqanek manqat vøyogem, nøme āv gini-einim nqægo, “Ndand ndønqøz.” Geté nøme gi-einim, “Ènzol ezoqam, manqat mbo-ein.”

³⁰ Yaq Yesu gendo-ein, “Manqat nqanek, yan-te qandovis, ambá av nqægo, no zapayá qane-manqatám. Geté zo zapayá qane-manqatám.

³¹ Ndakin Mbumbukiam manqei-qape ezoqam gégevezó, neka ndego manqei-qape kawa ezoqam, Saitan, vø-ogiū.

³² No manqei-qape-te nqægo, ti-eqanonam, yaq no ezoqa ewaqape nókhatób, no-te.”

³³ Yesu nqanek manqat ge-ein, tenezomás ndógo, ndego ande āv kenénanīm.*

³⁴ Yaq ezoqa ewaqape gindu-einim, “Mozes-qa guguna manqat, ní qeiyogem, āv qaninómánd nqægo, Mesaya ndego miavmiav ndóyagát. Yaq ge qô, gekha zapá, qo av ndoqote-manqate nqægo, Ezoqam-ge Yo gēnanīm? Neka gê, ndego Ezoqam-ge Yo, gekha ezoqâm?”

³⁵ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Waev, zo mokho-te khøuwa nøme khapémbá tøgoat. Zo ndakin waev zua nandazømbego, yaq waev-té qanø-okhó. So-qain ndógo, zo bøivun tøgutaz. Zapa ndógo, gekha ezoqām ndego, bøivun-te tema, ndego gé:-otevák, ande āv kenéma.

³⁶ Ndakin waev zua ndógó, zo namba. Yaq nakémbá, vø-unimanqatinīm, nqanek waev, yaq até zó-a, vozó-waev-ezoqam-ēz.”

Yesu nqanek manqa manqate qamømbøe-navøem, yaq gèwáv. Gèpeó, ezoqam-te.

Ezoqa kopoáv, Yesu unimanqatinteáv

12:32 12:32 Zion 3:14   **12:33 12:33** Zion 19:6   * **12:33 12:33**
 Ndógo tene-eín, tae mutui-te ti-eqeinam, vøtøkewēm.   **12:34**
12:34 Psa 110:4; Isa 9:7; Dan 7:14   **12:35 12:35** Zion 8:12   **12:36**
12:36 Ef 5:8

37 Yesu ezoqa ewaqape-qa b̄oi-te, umingiap matev vinivinimba kopoáv gematønumam. Geté até ndøgó-a, ndigu unimanqatinteáv ndego.

38 Nqanek matev tønefakhán ndøgo, Mbumbukiam-qa Manqat t̄abete-unimanqatín, tege manqa vevezam ezoqam Aezaya gepeawam. Ndøgo āv qane-manqaté nqægo,

“Evézøza. Manqat ndøgo, ni qati-zømesimam, gekha ezoqā ndø-unimanqatin?”

Neka gekha ezoqā ndømatøvem, av nqægo, nqanek matev kandakanda, Mbumbukiam ndømatanām?”

39 Ezoqa kopømba mbaín, Yesu gé-unimanqatiním. Taqa yaq-te, Aezaya manqat nøme āv gene-eín nqægo,

40 “Mbumbukiam b̄oi m̄ondøzø-gutám, neka mbøni vøzøtok.

Yaq nakémbá, ndigu kopømba mbaín, b̄oi ti:qeivat neka tiqa mbøni-te, kopømba mbaín, mokho timbo-ndapemat,

neka ndigu kopømba mbaín, no-te tinduzav, neka no ndigu vøe-khakheinøvēm.”

41 Aezaya nqanek manqat, Yesu me:-eín. Ndego é-møndo:qeív, av nqægo, Yesu iz kandambaqape ndøndáp.

42 Ezoqa kopoáv, ndigu Yesu unimanqatin-teáv. Geté até Zu megetapak mokho-té-a, nøme m̄ondø-unimanqatiním. Kopoáv. Geté ndigu gèkhonoumám. Ndigu manqat bavokho einiáv, av nqægo, Yesu-tē ginønøzāz. Zapa ndøgo, ndigu

Felisi ezoqam-te møe ndøgoám. Soqain ndógo, ndigu tiqa guligulim-te tizømbe-khafen.

⁴³ Ndigu iz kandakanda, ezoqam-te ndape-qa ndøgoám, ambá ndøgo, Mbumbukiam-te.

Ezoqa manqa ovøyam-te tø-ab, nqáneq, Yesu-qa manqat

⁴⁴ Yaq Yesu sa manqa ndøyám. Av gene-eín nqægo, “Gekha ezoqām ndego, no nde-unimanqatinat, ndego ambá av nqægo, no mba ndø-unimanqatināt. Geté ndego até ndegó-a, no gendo-khofotan, nde-unimanqatínát.

⁴⁵ Neka gekha ezoqām ndego, no ndenømende, ndego até ndegó-a, no gendo-khofotan, nde-omété.

⁴⁶ No waev nogeavún, nqanek manqei-qape-te. Yaq gekha ezoqām ndego, no nde-unimanqatinat, ndego bøivun-te sekemba géyageák.

⁴⁷ Gekha ezoqām ndego, noqa manqat ndeyoge, gete o-mba ndapeav ndøgo, no ndego manqa ovøyam-te nóveák. Zapa ndógo, no ambá ta zapaya ndógo, tøtegeavún, manqei-qape ezoqam manqa ovøyam-te tæ-ab. Geté no ndigu khandi:zat-qa no-geavún.

⁴⁸ Gekha ezoqām ndego, no ndesanqana neka noqa manqat o-mba ndapeav ndego, matev ndógó, ndego manqa ovøyam-te tøve. Ndego vaev khøuwa-te, manqa ovøyam-te, nqáneq qávé, manqat no nqæmanqate.

⁴⁹ Zapa ndógo, manqat ndøgo, no qate-zømesimam, ndøgo ambá av nqægo, noqa matavap-tē qando-fakhatē. Geté manqat, Tat nøløvuát,

ndego no gendo-khofotan, no gekha manqat banø-ein neka ezoqa batē-zømesim.

⁵⁰ Neka no mōtenōtén, manqat ndøgo, no manqa genø-løvua, tōte-zømesim, zo khandi miavmiav zø-etoám. Yaq nakémbá, gekha manqāt ndøgo, no nqate-manqate, no āv qate-manqaté, av Tat genømbe-ein.”

13

Yesu ekeza paev ezoqam, zenda tokhotapak gezøsunguz

¹ Pasova khøuwa kandambaqape, avønín qagoám. Yesu é-møndæ-otév, teqa khøuwa møndø-fakhān. Ndego nqanek manqei-qape, avønín gé-iváv, Eve-te vōwāv. Ndego kuku mbogoám, ekeza ezoqam-te, nqanek manqei-qape-te. Yaq ndakin ndego āv genezømás nqægo: Teqa kuku kandamba tantáv.

² Khagus, Yesu ekeza paev ezoqam namba, lou gilog, Zudas, Saemon Iskaliot-ge yo, nqova so-qaqape matavap é-møndømbo-etoám, av nqægo, Yesu segembō-qambūn.

³ Yesu møndæ-otév, Eve matev ate ndægo, teqá zenda-té genøvé. Neka ndego møndæ-otév, Mbumbukiam-té gendowáv, neka yaq nango Mbumbukiam-te vøvesēz.

⁴ Yaq Yesu até gendego, lou loge-te geqotam, gè-itán, ndabua mumat go-uzam, gèkhofá, neka ndabua susu vuogim nonqo, bøndim-te vølvøen.

⁵ Qamømbøeva ndøgo, ndego ndis-te ibøkha ndøqóuz, tegi paev ezoqam-qa zenda tokhotapak

sunguzam vōngaz, neka ndabua bōndim-te qambo-lōvøetam, susu sasa zōmbe-vuogim.

⁶ Yaq Saemon Pita-te gendowav, ngenek Yesu āv gembøe-eín nqægo, “Evézøza. Qo ezoqa kandambaqapé. Kopømba mbáin, noqa zenda tokhotapak toqosunguz.”

⁷ Yaq Yesu gembo-qavøiu, “Qo ndakin mokho ndapeáv, matev no nqæmatønumit. Geté vaev-te ndòqome-qatéq.”

⁸ Yaq Pita gendo-ein, “Kopømba ùnime:-mbáin, zenda tokhotapak toqonø-sunguz.”

Yaq Yesu gembo-qavøiu, “No qoqa zenda tokhotapak sunguziav tōgoat, yaq qo kopømba mbáin, noge ezoqam toqogoat.”

⁹ Yaq Saemon Pita gendo-qavøiu, “Evézøza! Av tægoat ndægo, yaq qo zenda tokhotapak mba qonø-sunguzák, geté até lou geagim nonqó-a neka kawa voqonø-sungūz.”

¹⁰ Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Gekha ezoqām ndego, tekhakum, teqa kha ate ndægo bæbæs. Ndego kha nango gésunguzák. Geté zenda tokhotapak mba ndòsungúz. Até zó-a, bæbæs. Geté ezoqa ewaqapé mbá.”

¹¹ Yesu é-møndæ-otév, gekha ezoqām ndego, sa temboqambun. Yaq nakémbá, av ge:-ein nqægo, “Ezoqa ewaqapé mbā, bæbæs.”

¹² Yesu tiqa zenda tokhotapak gumusunguz, yaq ndabua mumat go:-uzam, gekhofa, nqawa tène-úz, vōqom, ma geqotam ndøgo. Yaq gezøbevap, “Zo mokho mozombó-ndapem, no ndakin matev qazø-matønumat?

13 Zo no ‘Nømendim ezoqam’ neka ‘Evezøza’ zonø-akhayám. Yaq ndøgo qanimáv. Zapa ndøgo, no unimanqatín, zoge nømendim ezoqám neka zoge Evezøzá.

14 No zoge Evezøza neka zoge nømendim ezoqam nqægo, zenda tokhotapak qazø-sunguzat, yaq até zó-a, zo yaqyaq-a zenda tokhotapak zósunguzumát.

15 No matev møtezómás. Yaq até zó-a, matev kopo zómatønumát, av no qazømbe-matanam.

16 No unimanqatín nqazø-manqate. Sasae ezoqam, ekeza kawa ezoqam gélvuák. Neka u-anim, ma gélvuák, ndego ezoqam, ma gende-khofotav.

17 Ndakin zo møzøte-zøtéz, taqa yaq-te. Zo āv tønne-matanám. Yaq zo khanakhanakh-us zógoát.

18 No ambá av nqægo, zo ezoqa ewaqape nøte-manqatē. No møtenøtén, ndigu ezoqam, no qævevesam. Geté manqat ndøgo, Mbumbukiam-qa manqat-te nqapeawap, tåbete-unimanqatín, av qæ-ein nqægo, ‘Ndego ezoqam, lou namba qatilo-gat, sègenø-qambún.’

19 Ndakin, nqanek matev fakhaneav ndøgo, no é-ndøtezømastét, taqa yaq-te. Yaq matev tøfakhan, zo tønne-unimanqatíním, av nqægo, no ndégo.

20 No unimanqatín nqazø-manqate. Gekha ezoqām ndego, ezoqa nøme tekhatø, ndego no qatøndo-khofotav, ndego no ndøkhatómb. Neka gekha ezoqām ndego, no tekhatomb, ndego ndégo tékható, ma no gende-khofotan.”

Yesu tegi paev ezoqam ge:zømas, av nqægo, ezoqa kopo segembø-qambùn

(Met 26:20-25; Mak 14:17-21; Luk 22:21-23)

²¹ Yesu nqanek manqat gumu-ein, yaq ndego mbøni mbová. Yaq ndego manqat ndaføyamba zø-eín, av nqægo, “No unimanqatín nqazø-manqate, zo ezoqa kopo segenø-qambùn, neka no qaqa ezoqam-qa zenda-te vøvé.”

²² Yesu-gi paev ezoqam, nqanek manqat giyogem, yaq sègewambám. Gò:bevøpém, ndego gekha ezoqām mé:manqate.

²³ Ndego paev ezoqa nøme, Yesu kuku qambo-goam te-te, ndego Yesu avønin-té geqotám.

²⁴ Yaq Saemon Pita, bøi mba mbokhouwá, av nqægo, “Qombøébevāp, nandev. Gekha ezoqā mé:manqate?”

²⁵ Yaq ndego paev ezoqam, Yesu-té genøsiná, vømbøbevap, “Evézøza. Gekha ezoqām qoté-manqate?”

²⁶ Yaq Yesu gendo-qavøiu, “No lou mbewat, yaf-té qatúqoqóm. Yaq gekha ezoqām ndego, tæmbo-etoam, ezoqam ndégo.” Yaq Yesu até gendego, yaf-te lou mbewat vøuqoqom, Zudas, ndego Saemon Iskaliot-ge yo, sasa mbo-etoam.

²⁷ Zudas nqanek lou mbewat gendap, yaq Saitan mu:-ón, teqa mokho-te.

Yaq Yesu āv gembøe-eín nqægo, “Matev ndøgo, qo matanam-qa ndoqogo, nakhamas-té qanøgó.”

²⁸ Ndigu ezoqa nøme, lou loge-te giqonavam, ndigu mokho ndapeáv, gekha zapā Yesu nqanek manqat gembo-ein.

²⁹ Ezoqa nøme āv gini-matavupám nqægo: Yesu Zudas loge gigiap wi-qa yaq-te abembøe-eín, tiqa khøuwa kandambaqape nonqo, o gigiap-av ezoqam moni etoam-qa yaq-te abembøe-eín. Zapa ndøgo, moni ndégo tembo-kewagám.

³⁰ Zudas nqanek lou mbewat ge:ndap, yaq até gendego, bavokho vøfakhan. Ta khøuwa-te ndøgo, lová.

Yesu guguna manqat ndakinak gezø-løvua

³¹ Zudas ge-ivav, gewav, yaq Yesu āv gene-eín nqægo, “Ndakin Ezoqam-ge Yo, iz kandambaqape ndøndáp. Neka te mokho-te, Mbumbukiam iz kandambaqape vøndáp.

³² Mbumbukiam Ezoqam-ge Yo-qa mokho-te, iz kandambaqape tendap, yaq ndego até Ezoqam-gé Yó-a, iz kandambaqape mbó-etoám. Unimanqatín, ndego iz kandambaqape, avønín é-ndømbo-etoám.

³³ Nogi nakheis. No ndakin khøuwa khapímbá, zo namba tøtegoat. Zo no ambá ndøzønømbewawém. Geté, av Zu megetapak qazømbe-ein, no zo manqat kopó, āv tæzømbé-eín, ‘Zo kopømba mbaín tozotøndozav, ma no nqatema.’

³⁴ No zo ndakin guguna manqat ndakinak nøzø-løvua. Manqat nqánek: Zo kuku yà bezøgó, yaqyaq-a. Av no kuku qanømbe-goam zo-te, yaq até zó-a, zo kuku āv tabezømbe:gó, yaqyaq-a.

³⁵ Zo kuku tøzøgoat, yaqyaq-a, yaq ezoqa ewaqape segézøté, av nqægo, zo nogí paev ezoqám.”

Yesu Pita gembo-vøndøyam, ndego teqa yaq-te to:nawam

(Met 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶ Saemon Pita Yesu gembobevap, “Evézøza. Gê, qo ākhoqotéma?”

Yaq Yesu gembo-qavøiu, “No ma nqatema, qo ndakin kopømba mbaïn, toqonøndo-paev. Geté vaev-te, qo qonøndó-páev.”

³⁷ Yaq Pita gembobevap, “Evézøza, gekha zapâ, no kopømba mbaïn ndøgo, qo ndakin tøtaqando-paev? No notónaním, qo zapaya.”

³⁸ Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Gê, qo unimanqatín qotó-naqaním no zapaya? Av taoká. No unimanqatín nqataqa-manqate, kokolok naqanøká gé-ogeayák. Qo noqa yaq-te, ndòqotøkhæ-nawám. Misiká toqoto-nawam.”

14

Mbumbukiam-te, nakhoa Yesu

¹ Yaq Yesu manqat nøme gezø-ein, “Zo mbøni bezøvã. Geté zo Mbumbukiam zó-unimanqatíním. Neka até no-á, vø-unimanqatíním.

² Noge Tat-qa khoev-te, kougiap kopoáv. Amba mbain tøgonin, no av nqægo ambá nøzømbé-einák. Yaq no tøtemá ndøgo, zo khoev nomøzø-khakheinám.

³ No tænav ndøgo, khoev vømozø-khakheinām, yaq nango ndøtøndo-veséz, zo vøekhatøb, nøkezan-te. Yaq até zó-a, tønégó, ma no tøtegoat.

⁴ Zo nakhoa møzøte-zøtéz, ndøgo ndølowe, ma no tøtema.”

⁵ Yaq Tomas gembobevap, “Evézøza, ni nøtenateáv, ma qo toqotema. Gê, ni nakhoa áv khatínøtēn?”

⁶ Yaq Yesu gembo-qavøiu, “Nakhoa, nó. Neka unimanqatin, nó. Neka khandi, nó. Ezoqa no mokho-te mbá, gindúzáv, atema Tat-te. Nakhoa nøme mbaín.

⁷ Zo no qazøte-zøtez, yaq zo até nogé Tát-a, ndøzøte-zøtéz. Até ndakín-a, zo møzøte-zøtéz ndego. Neka zo ndego mòzo-ometám.”

⁸ Yaq Filip gembo-ein, “Evézøza. Ni ambá Qave qoti-nømandín. Ság, nqanek.”

⁹ Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Fílip. No nupøkhán mbá, zo namba nqaziyage. Yaq gê, qo no qate-qateáv? Gekha ezoqām ndego, no genømend, ndego Tat ndø-omét. Gekha zapá, qo no ndoqonø-manqate, av nqægo, ‘Ni ambá Qave qoti-nømandín?’

¹⁰ Gê, qo unimanqatinteáv, av nqægo, no Tat-qā mokho-tē qatu:gū neka ndego Tat, no mokho-tē gunu:gū? Manqat ndøgo, no nqazø-manqate, no ambá av nqægo, nøkeza matavap-tē qatø-manqatē. Geté Tat mu:sasaeát, ndego noqa mokho-te ngu:gu.

¹¹ Zo no vø-unimanqatiním, no zo av nqazømbe-manqate nqægo, no Tat mokho-tē qatu:gū, neka ndego Tat, no mokho-tē gunu:gū. Geté zo nqanek manqat unimanqatinteav tøgoat, zo tøzøté-unimanqatiním ndøgo, no matev nqæmatanam.

¹² No unimanqatin nqazø-manqate. Gekha ezoqām ndego, no nde-unimanqatinat, ndego

matev āv gené-matønumát, av no nqate-matanam. Unimanqatín. Matev ndøgo, tematønumat, ndømø-løvuám, av matev no nqate-matanam. Zapa ndøgo, no Tat-té qatømá.

¹³ Yaq gekha matēv ndøgo, zo noqa iz-te tozoviømemat, no ndæmatønumát. Yaq ndøgo, Yo mokho-te, Tat-qa iz tàbete-egawát.

¹⁴ Unimanqatín. Gekha matēv ndøgo, zo noqa iz-te tozotøndo-viømemat, no ndæmatønumát.”

Yesu manqa mbusa geve, Nqova Mbomambaqape tendo-khofotav

¹⁵ Yaq Yesu manqat nøme gezø-ein, “Zo kuku tøzøgoat no-te, yaq zo noqa manqa løvuat manqat ndòzombo-pavát.

¹⁶ No Tat ndæmboviám. Yaq ndego zo tøke ezoqam nøme zø-etoám. Yaq ngenek zo namba mé:yagát, miavmiav.

¹⁷ Ngenek tøke ezoqam, Nqova Mbomambaqapé. Ndego unimanqatín manqat mba ndømanqaté. Manqei-qape ezoqam, kopømba mbaín, tindafem. Zapa ndøgo, ndigu ndego ometupáv neka ndego zøtezateáv. Geté zo ndego møzøte-zøté. Zapa ndøgo, ndego zo namba me:gó neka zo mokho-te até gú:goát.

¹⁸ No tænav, no ambá av nqægo, zo andē loundik me nøtézuavāz. Geté no nango ndøtøndoqaván, zo-te.

19 Khapé gé:-auwamák. Yaq manqei-qape ezoqam no nango génømendamák. Geté zo no ndòzonømendát. Zapa ndógo, no tæyagat, yaq até zó-a, zo ndòzoyagát.

20 Ta khøuwa-te ndøgo, zo tøzøté-zøté z ndøgo, no Tat-qā mokho-tē qatu:gū neka zo no mokho-tē qazotu:gū neka no zo mokho-tē qatu:gū.

21 Gekha ezoqām ndego, noqa guguna manqat te-ewagat neka vømbópavāt, ezoqam ndégo, kuku ndømbogo no-te. Neka gekha ezoqām ndego, no-te kuku ndømbogo, noge Tat kuku te-te. Neka até nó-a, kuku te-te. Neka no ndego, nøkezan-qa yaq-te, nombó-vøndøyám.”

22 Yaq Zudas gembo-ein, (ngenek Zudas teoká ndego, Zudas Iskalit), “Evézøza, gekha zapā, qo ni qakezan-qa yaq-te toqoni-vøndøyam, getē manqei-qape ezoqam qozø-vøndøyamāk?”

23 Yaq Yesu gembo-qavøiu, “Gekha ezoqām ndego, no-te kuku tømbo goat, ndego noqa manqat o-mba mbøéndapát. Yaq noge Tat kuku mbógoát te-te. Yaq ni nitøndú-niáv, te namba vøtíqōm.

24 Geté gekha ezoqām ndego, kuku mbain tøgoat no-te, ndego noqa nømendim manqat, o-mba gó:ndapeák. Nqanek manqat zo nqazoyoge, ndøgo ambá av nqægo, nøkeza manqāt, geté ndøgo Tat-qá manqát, ndego no gendo-khofotan.

25 No nqanek manqat, tæzømbe-eín ndógo, ate av-té, no zo namba nqate:go.

26 Ndego tøke ezoqam, Nqova Mbomambaqape, ndego Tat noqa iz-te tendo-khofotav zo-te, ndego zo matev ate ndægo gé:zømesimát neka matavap

vøzø-mboqoayāt, manqat ate ndægo, no qazø-manqatam.

²⁷ No mbøni bøiv matev nøzø-iváv zo-te. Noqá mbøni bøiv matév. Mbøni bøiv matev ndøgo, tæzø-etoam, viní. Av taoká, av manqei-qape ezoqam ndizømbe-etoam.

²⁸ Zo manqat mōzonø-yogém, no qazø-ein, av nqægo, ‘No nømá. Geté no nango ndøtøndo-veséz zo-te.’ Zo amba kuku tōzøgonin, no-te, yaq zo ambá khanakhanák, no Tat-te nqæma. Zapa ndøgo, ndego no møndø-løvumbám.

²⁹ Matev okhokho-té qanøfakhán. Geté no ndakin é-bazømbe-eín. Yaq matev tøfakhan ndøgo, zo tønè-unimanqatiním.

³⁰ No zo namba, manqat kandakanda nøme nómanqateák. Zapa ndøgo, nqanek manqei-qape-ge megeat ezoqam, Saitan, ngégeav. Ndego kopømba mbáin, no tetømbuno.

³¹ Geté manqei-qape ezoqam, tñabiti-zøté, av nqægo, no kukú Tat-te. Yaq nakémbá, no matev ate nqægo, āv tøtégot, av ndego no manqa genømbe-løvua.

Mā. Bīziniáv. Nqane manqei bīzi-ivøvé.”

15

Yesu ndego waen táe, ni tangtáng

¹ Yesu tegi pæv ezoqam, manqat nøme, āv gezømbe-eín nqægo, “No unimanqatin waen táe, neka noqe Tat, waen khae keoge ezoqám.

² Gekha tāng ndøgo, no-te nqago, nanga vi:mav ndøgo, ndego géqóg. Geté tang ndøgo, nanga

qavi:matun, tang-qasis qapakhapakhawamin, gèməkuiamín. Ndego tenegoatún ndógo, yaq tang ndógo, tàbete-eqeieqeí neka nanga kopoav betēviam.

³ Zo mòzo-eqeieqeie-éz. Noqa nòmendim manqat mokho-té, zo qate-zømesimam, tøzøte-eqeieqeie-éz.

⁴ Zo no mokho-te até vøugú, yaq no zo mokho-te oskia nøtúgoát. Tang kopømba mbaín, ekezan mba nanga tøviam, geté tae-te tøbunøzupit. Zo até kopó. No mokho-te goneav tozogoat, zo kopømba mbaín, mokho tøzøfakhan.

⁵ No waen taé, neka zo tangtáng. Gekha ezoqām ndego, no mokho-te tu:goat neka no te mokho-te vøtúgoāt, ndego mokho kandambá tømbo-fakhan. Zo no namba bunøzeav tøgoat, zo matev-qase kopømba mbaín, tozo-matønumat.

⁶ Gekha ezoqām ndego, no mokho-te goneav tøgoat, ndego ande tang soqaqape me mé:-ogím, vøkakavøēm. Tangtang av nqægo gémøvøyám, gøinam-te sasa mønqagím, vølønqotām.

⁷ Zo no mokho-te ate tozotugoat neka noqa manqat zo mokho-te ate vøugoāt, yaq gekha matēv ndógo, zo poev tøzøgoat, vøviømemát, yaq zo ndòzo-upøgimát.

⁸ Zo mokho kandamba tøzø-fakhanam neka ta mokho-te tøzøte-zømas, av nqægo, zo nogí paev ezoqām, noge Tat iz kandambaqape ndógo tenéndáp.

⁹ No kuku zo-te, āv qanømbegó, av Tat kuku ndømbøego no-te. Zo até vøugú, noqa kuku matev mokho-te.

¹⁰ Zo noqa manqa løvuat manqat, o-mba tozoto-ndapat, yaq zo noqa kuku matev mokho-te oskia ndòzotu:-goát, ate av-té, no Tat-qa manqa løvuat, o-mba nqato-ndape, neka no teqa kuku matev-te oskia nqatu:gu.

¹¹ No zo nqanek manqat, tæzømbe-manqaté ndógo: Noqa khanakhanakh zo mokho-te tàbetegó neka zoqa khanakhanakh tàbezømbe-tøtøvøyám.

¹² Noqa manqa løvuat nqánek: Zo yaqyaq-a kuku āv tabezømbe:gó, av no kuku nqanømbe:go zo-te.

¹³ Ezoqa zifuap-te kuku kandambaqape tømboqat, yaq ekeza yage sa tenqonqotav, ti zapaya, teqa kuku matev, ùnime:-løvúám, kuku matev ate ndægo.

¹⁴ Zo nogí nøfuáp, zo manqat tozombo-pavat, no nqazø-løvuat.

¹⁵ No zo ndakin sasae ezoqam, sekemba nøzø-akhayámák. Zapa ndógo, sasae ezoqam mè:zøtezák, ekeza kawa ezoqam, ande gekha matev me mé:gō. Geté no zo nøfuap nøzø-akhayám. Zapa ndógo, manqat ate qægoam, Tat-te qæ-ewagam, no zo møte-zømesimám.

¹⁶ Zo ambá av nqægo, no zo zoveatønēm. Geté zo no nøvevesám. Neka no zo tømte-abám ndógo, zo mokho kandambaqape tàbezømbe-fakhán. Yaq ta mokho ndógo, ate nonqo tàbetegót. Yaq gekha matēv ndógo, zo Tat noqa iz-te tozombo-viømemat, ndego segezø-etoumát.

17 Noqa manqa ləvuat manqat zo-te nqáneq: Zo kuku yà bezəgó, yaqyaq-a.”

Manqei-qape ezoqam, Yesu-gi paev ezoqam gésanqabát, ate av-té, Yesu gi:sanqawam

18 Yaq Yesu manqat nəme gezə-ein, “Zo manqei-qape ezoqam tisanqabat, yaq zo manqa matev nqawá qanə-eimimát, av nqəgo, ndigu bugukhokhof no mo:sanqambám.

19 Zo amba manqei-qape-gi tozogonin, yaq manqei-qape ezoqam, ambá kuku zəgonín zo-te, ate av-té, ekeza ezoqa nəme-te, kuku ndəzəmbə:go. Geté zo manqei-qape-gi mbá. No nəvevesám zo, nqanek manqei-qape-te. Yaq nakémbá, ndigu manqei-qape ezoqam, zo gésanqazá.

20 Gəmbə-mataváp. No āv qazəmbə-ein nqəgo, ‘Sasae ezoqam, ekeza kawa ezoqam géləvuák.’ Ezoqa no ngenəgim ginəgoam, yaq ndigu até zó-a, ngenəgim zəgoát. Neka ezoqa, noqa nəmendim manqat gi-upəgimam, yaq até zoqá nəmendim manqát-a, ndə-upəgimát.

21 Ndigu zo nqanek matev ate ndəgo, no zapayá gizəmbé-matənumát. Zapa ndəgo, ndego ezoqam, no gendo-khofotan, ndigu zətezateáv.

22 No okhoeav təgonin neka no ndigu manqat einiav vəgonin, ndigu manqa-zapazapa ambá mbaín səgegonín. Geté no məgeavún neka no ndigu manqat vəzə-ein. Yaq nakémbá, ndigu kopəmba mbaín ti-einim, av nqəgo, ‘Ni manqa-zapa-ūs mbā, zapa ndəgo, ni nətenateāv.’

²³ Gekha ezoqām ndigu, no ndisanqana, ndigu até nogé Tát-a, ndisanqáwé.

²⁴ No ti mokho-te amba matev goneav tōgonin, av bugukhokhof ezoqa goneav qagoam, ndigu manqa-zapazapa ambá mbaín sègegonín. Geté ndigu noqa matev mōndø-qeivám. Geté até ndøgó-a, ndigu no sège-sanqambám, Tat namba.

²⁵ Geté nqanek matev tōnefakhán ndógo, Mbumbukiam-qa Manqat tåbete-unimanqatin, tiqa guguna manqat-te ndøpeawap, av nqægo, ‘Ndigu no khokhó sege-sanqambám. Mokho mbaín.’

²⁶ Ndego tōke ezoqam tendowav, no zo-te tōtōndo-khofotav, no Tat-te tægoat, ndego zo mé:zømesimát, noqa yaq-te. Ndego tōke ezoqam, Nqova Mbomambaqapé. Ndego Tat-té gendowavín neka unimanqatin manqat mba ndømanqaté.

²⁷ Neka ate zó-a, zo ezoqa noqa yaq-te vøzøté-zømesimát. Zapa ndógo, zo oskia zogoám no namba, no sasae ande qatengaz, atema ndakin.”

16

¹ “No zo nqanek manqat ndógo tæzømbe-manqaté, zoqa unimanqatin navøpøteav tåbezømbegó.

² Zo Zu ezoqam-qa guliguli khoev-te, gizømbé-khafeapát. Unimanqatin. Khøuwa ndømø-fakház. Yaq ezoqa zo løvøte-te ti-abumat, ndigu āv giní-matavupát nqægo: Ndigu Mbumbukiam-qā sasae ndøgöt.

³ Ezoqa matev av nqægo, zapa ndógo tinígoném, ndigu no mè:zøtezák, neka até noge Tát-a, mè:zøtezák.

⁴ Geté no zo nqanek manqat tæzømbe-manqatám ndógo, ta khøuwa ndógo timøfakhaz, yaq zo matavap nango tàbezømbe-vesezú, no ande gekha manqat me nøzømbē-manqatam. No zo bugukhokhof manqat einiáv, taqa yaq-te. Zapa ndógo, ta khøuwa-te ndógo, no møegoám, zo namba.”

Nqova Mbomambaqape-qa sasae-qa yaq-te

⁵ Yaq Yesu tegi pæv ezoqam, manqat nøme gezø-ein, “No ndakin nømá. Te-te ndégo tøtømá, no ma gende-khofotan. Geté zo ezoqa kopo no-te bevøpøteáv av nqægo, ‘Gé, qo ākhoqotéma?’

⁶ Zapa ndógo, zo mbøni zøvá, ta zapaya ndógo, no qazø-ein.

⁷ Geté no unimanqatín nqazø-manqate. Ndógo qanimáv zo-te, no tænav. Zapa ndógo, no okhoeav tøgoat, yaq ndego tøke ezoqam gendówavák zo-te. Geté no tænav, yaq no ndego notøndó-khofotáv zo-te.

⁸ Ndego tendowav, ndego manqei-qape ezoqam āv genézømás nqægo: Tiqa matavap soqáin, manqa-zapa neka matev eqeieqei neka Mbumbukiam-qa manqa ovøyam-qa yaq-te.

⁹ Manqa-zapa-qa yaq-te, ndego te:zømas: Manqa-zapa nqáneq, ndigu no unimanqatintæv ndógo.

¹⁰ Neka matev eqeieqei-qa yaq-te, ndego te:zømas: Ezoqa Mbumbukiam-qa bøi-te, ta

mokho-te ndógo tiní-eqeieqei-éz, no Tat-te tænav. Yaq zo nango zónømendamáák.

¹¹ Neka manqa ovøyam-qa yaq-te, ndego te:zømas: Mbumbukiam ndego manqei-qapege megeat ezoqam, Saitan, manqa ovøyam-te møndøvé. Ndego yaq-fia nqosøgeap, ndømøqeív.

¹² No zo-te manqat kandambá, manqa manqate-qa nqægo. Geté zo ndakin kopømba mbain, mokho tozombo-ndapem.

¹³ Geté Nqova Mbomambaqape tendoway, ndego unimanqatin manqat mba ndemanqate, yaq ndego zo unimanqatin manqat-té genø-itúb, ate ndægo. Ndego ambá av nqægo, ekeza matavap-tē genø-manqatāt. Geté ndógo témanqatát, manqat ndógo te-ewagat. Neka ndego gé:zømesimat, megemege-te ndo:go, ande gekha matev me mó:fakhanām.

¹⁴ Ndego noqa iz ndø-eqatát. Zapa ndógo, manqat ndógo, zo te:zømesimat, no-té gé-upøgimát.

¹⁵ Matev neka bazaføgakh ate ndægo, noge Tat ndømbogo, ndógo noqá. Yaq nakémbá no qæ-ein av nqægo, manqat ndógo, ndego Nqova Mbomambaqape zo te:zømesimat, ndøgo no-tē gē-upøgimāt.”

Yesu-gi paev ezoqam-qa mbøni vaev matev, khanakhanakh-té qamøzø-qambui

¹⁶ Yaq Yesu tegi paev ezoqam manqat nøme, āv gezømbe-eín nqægo, “Khøuwa khapémbá ngu:yoza, yaq zo no sekemba zónømendeák. Yaq taqa zita-te, khøuwa khapémbá tu-ewabat, yaq zo no nqawa ndòzo-nømendám.”

17 Yaq ndigu ekeza pæv ezoqa nøme gibond, “Nqanek gekha mokhò, ngenek av ginimbi-ein nqægo, ‘Khøuwa khapēmbā ngu:yoza, yaq zo no sekemba zōnømendeāk. Yaq taqa zita-te, khøuwa khapēmbā tu-ewabat, yaq zo no nqawa ndòzo-nømendām.’? Neka ndøgo gekha mokhò, ge-ein av nqægo, ‘Zapa ndøgo, no Tat-tē qatōmā.’?”

18 Yaq ndigu nøme āv ginibondát nqægo, “Nqanek manqat, ‘Khøuwa khapēmbā,’ ndøgo gekha mokhò? Ni zī:nøtenák, ngenek gekha mē:manqate.”

19 Yesu møndæ-otév, ndigu ambá gembo-bevøpemín. Yaq ndego āv gezømbe-eín nqægo, “Gê, zo ndøgo tøzøté-bondet, no av qazømbe-ein nqægo, ‘Khøuwa khapēmbā ngu:yoza, yaq zo no sekemba zōnømendeāk. Yaq taqa zita-te, khøuwa khapēmbā tu-ewabat, yaq zo no nqawa ndòzo-nømendām.’?”

20 No unimanqatín nqazø-manqate: Zo ndòzo-eivám neka mbøni vøzøvā. Geté manqei-qape ezoqam, khanakhanakh zø-asótáv. Zo mbøni ndøzøvā. Geté zoqa mbøni vaev, segemø-qambuí. Yaq zo khanakhanakh møzø-asótáv.

21 Sævam gui-ovain, qakhantavín, ndugu mbøni mbovaín. Zapa ndøgo, tuqa nqosøgeap khøuwa møndøndáp. Geté nakhasam geqomín, yaq ndugu nqosøgeap sekemba gembó-matavapák. Zapa ndøgo, ndugu khanakhanákh. Nakhasam ndakinak ndøfakhán, manqei-qape-te.

22 Até zó-a, zo ndakin mbøni zøvavét. Geté zo nqawa ndæzømét. Yaq zo khanakhanakh møzø-asótáv. Yaq ta khanakhanakh ndøgo, ezoqa kopømba mbaín, zo ti:vibam.

23 Ta khøuwa-te ndøgo, zo no sekemba zonø-bevapák. No unimanqatín nqazø-manqate. Gekha matēv ndøgo, zo Tat noqa iz-te tozombo-viømemat, ndego segezø-etoumát.

24 Atema ndakin, zo Mbumbukiam-te noqa iz-te viimáv. Geté zo gèviám, yaq zo ndòzo-upøgimát. Yaq zoqa khanakhanakh, nøme mba tâbete-tøtvøyám.”

Yesu manqei-qape-qa bazaføgakh møndøtokhóm

25 Yaq Yesu tegi paev ezoqam, manqat nøme āv gezømbe-eín nqægo, “No zo manqat qazø-manqatam, yaya nøzø-etæám. Geté khøuwa ndømø-fakház, yaq no zo yaya sekemba nøzø-etæák. Geté zo Tat-qa yaq-te, manqat bavokhó sæzømbó-manqatát.

26 Ta khøuwa-te ndøgo, zo Tat noqá iz-té qa-zonømbó-vi:mát. No einiáv av nqægo, Tat nō nombóvi:māt zoqa yaq-te.

27 Zapa ndøgo, ndego Tat ekezan, kukú zo-te. Ndego kuku zo-te tømboegó ndøgo, zo no-te kuku ndøzømbego neka vozø-unimanqatinim, av nqægo, no Tat-tē qatøndonāv.

28 Unimanqatín. No Tat-té qatøndonáv, manqei-qape-te vøefakhan. Yaq ndakin no manqei-qape nqawá qatø-iváv. Yaq Tat-té qatøqaván.”

29 Yesu nqanek manqat gezø-ein, yaq ekeza paev ezoqam āv gimbøe-einím nqægo, “Nqæe! Qo ndakin manqat bavokhó qotø-manqaté. Qo ambá av nqægo, yaya sekembā soqoni-etæ.

³⁰ Ni ndakin møtinøtén, qo matev ate ndægo mòqote-qatêq. Até ezoqam-qá beváp-a, qo é-moqote-qateqín. Yaq ni nqáneq qati-unimanqatinát, av nqægo, qo Mbumbukiam-té qoqotøndoqáv.”

³¹ Yaq Yesu gezø-qavøiu, “Ge zô, ndakin tozó-unimanqatinat?”

³² Nqáe! Khøuwa nqágeav. Unimanqatín. Ndøgo møndø-fakhán. Yaq zo khokhó sozó-panqanimít. Zøkeza kha mba zøtéqeivít, yaq no sozó-nøuvøném. Geté no ambá av nqægo, nakhapūs sægō. Zapa ndøgo, Tat ngêgō, no namba.

³³ No zo nqanek tæzømbe-eín ndøgo: Zo mbøni bøiv tønégó, no mokho-te. Zo nqanek manqei-qape-te, viniv zo-eqawát. Geté zo anøzi ndøgól! Zapa ndøgo, no manqei-qape-qa bazaføgakh, møetømbuá.”

17

Yesu tegi pæv ezoqam-qa yaq-te ge:guligulim

¹ Yesu nqanek manqa manqate qamømbø-navøem, yaq yan-té genøqán, manqat sasa ndø-ein, “Tát! Khøuwa iz møndøndáp. Qoge yo-qa iz vø-eqá, yaq yo qoqa iz betē-eqa.

² Qo ezoqa ewaqape, teqá zenda-té qonø-áb. Yaq ndego khandi miavmiav bezømbē-etoam, ezoqam ate ngi:gu, ndego qoqombo-etoam.

³ Khandi miavmiav nqáneq: Ezoqa qo gé:zøtéz. Unimanqatin Mbumbukiam qo qakhapūs. Neka

ndigu Yesu Keliso vøezøtēz, ndego qo qoqotøndokhofotav.

⁴ No qoqa iz møe-eqá, nqanek manqei-qape-te. Sasae ndøgo, qoqonø-etoam tægo, mütumukhóu.

⁵ Yaq ndakin, Tat, no nqawa qo namba tøtegoat, no iz kandambaqape nqawa vønø-etoám, av no oskia qategoam, qo namba, até ndøgó-a, manqei-qape khakheinøpøteav qagoam.

⁶ No nginik ezoqam møtezømás, qoqa yaq-te, ndigu qo manqei-qape ezoqam-qa mokho-te qoqo-vevesam neka no voqonø-etoam. Ndigu qogí ezoqám. Yaq qo mòqonø-etoám ndigu. Yaq ndigu manqat o-mba qambo-ndapém.

⁷ Ndigu ndakin møndæzøtéz, matev ate ndægo, no qoqonø-etoam, qo-té qandowáv.

⁸ Manqat ndøgo, qoqonø-etoam, møtezømás, neka ndigu vøndapem. Ndigu møndæzøtéz, no unimanqatín qo-té qatøndonáv. Neka ndigu møndø-unimanqatiním, av nqægo, no qo qotøndokhofotán.

⁹ No tiqa ndígu tøtaqambe-vi:mít. No ambá av nqægo, manqei-qape ezoqam-qá qataqambe-vi:mít, geté tiqa ndígu, no qoqonø-etoam. Zapa ndøgo, ndigu qogí ezoqám.

¹⁰ Ezoqa ate nginømbi:gu, qogí. Neka ezoqa ate ngiqambi:gu, nogí. Yaq ti mokho-te, noqá iz me-eqawát.

¹¹ No ndakin qo-té qatøgeáv. No manqei-qape-te sekemba nógoák. Geté ndigu, nqanek manqei-qape-te até gégoát. Tát! Qo mbomambaqapé, neka ezoqa nøme mbain, av qo ndoqote:go. No āv qataqambe-viám nqægo: Qoqa iz bazaføgakh-us

mokho-te ndøgo, qoqonø-etoam, gèzø-keogé, ndigu ezoqam. Yaq ndigu kopo mé:goát, ate av-té, qo neka no kopo nqazi:gu.

¹² No ti namba qatigoam, no qoqa iz bazaføgakh-us mokho-te ndøgo, qoqonø-etoam, mðezø-kewagám. No eqeieqeí qazø-kewagam. Ezoqa kopo khambuiwateáv. Sate ndégo tøte-khambuiú, av Mbumbukiam-qa Manqat qæ-ein, ndego te-ewan. Nqanek manqat tåbete-unimanqatín.

¹³ No ndakin qo-té qatøgeáv. Geté nqanek manqat, no ndakin nqæmanqate, no manqei-qape-te zua nqægo, no ndøgo tøte-manqaté, noqa khanakhanakh tåbete-tøvá, ti mokho-te.

¹⁴ No qoqa manqat møte-zømesimám. Geté manqei-qape ezoqam, gèsanqazá ndigu. Zapa ndøgo, ndigu manqei-qape-gí mbá, ate av-té, no nqate:go, manqei-qape-gē mbā.

¹⁵ No nøtaqá-viamák, av nqægo, vøndo-upøzō, ndigu manqei-qape-te ngiyage. Geté no āv qataqambe-viám nqægo: Gèzø-keogé. Andé nqova soqaqape vøe-ngiæzō.

¹⁶ Ndigu manqei-qape-gí mbá, ate av-té, no nqate:go, no manqei-qape-gē mbā.

¹⁷ Qo vøndo-nøzøzó, qakezan-te, ndigu ezoqam. Yaq ndigu bemø-uni-Mbumbukiam-ginakheis-ez. Unimanqatin manqát qande-nøzøzó. Unimanqatin manqat ndøgo, qoqa manqat.

¹⁸ No ndigu manqei-qape-te, āv tøte-khofotáz, av qo no nqanek manqei-qape-te qoqotønde-khofotan.

¹⁹ No ti zapaya, nøkeza kha, qoqá zenda-té qatóvé. No tøtégoát ndøgo, yaq até ndigú-a, ekeza

kha qoqa zenda-te t̃abiti-veém, neka unimanqatin qogi ezoqam bēgo.

²⁰ No ambá av nqægo, tiqa yaq-te mbā qataqambe-vi:mīt, ndigu ndakin no namba ngi:gu, geté até tiqá yaq-té-a, ndigu tiqa manqat zapaya, no ti-unimanqatinim.

²¹ Tát! No āv qataqambe-viám nqægo: Ndigu kopo betegó. Av qo no mokho-te nqoqote:go neka no qo mokho-te nqatu:gu, yaq até ndigú-a, ni mokho-té giabetu:gú. Yaq manqei-qape ezoqam, t̃abiti-unimanqatiním, av nqægo, no qo qotøndo-khofotān.

²² No iz kandambaqape nøzø-etoám, ate av-té, qo iz kandambaqape qoqonømbe-etoam. Yaq ndigu kopo t̃abitigú, ate av-té, qo neka no kopo nqazi:gu.

²³ No ti mokho-té qatu:gú neka qo no mokho-té qoqotu:gú. Yaq até ndigú-a, kopo betegó. Yaq manqei-qape ezoqam, t̃abiti-unimanqatiním, av nqægo, no qo qotøndo-khofotān neka qoqa kuku ti-te, āv t̃oqambegó, av qo no-te kuku ndaqambe:go.

²⁴ Tát! No āv qanømbe-poév nqægo: Ndigu ezoqam, no qonø-etoam, no namba nitígoát, no ande āv khatégoát. Yaq ndigu t̃abiti-qeivím, av nqægo, qo no iz kandambaqape qonø-etoám. Zapa ndógo, qo kuku é-møndøqambe-goám no-te, nqanek manqei-qape khakheinøpøteav qagoam.

²⁵ Tat ndaføyamba-qape! Manqei-qape ezoqam, qo mē:zøtezák. Geté no qo møtenøtén. Neka nginik paev ezoqam, møndæzøtéz, av nqægo, no qo qotøndo-khofotān.

²⁶ No ndigu møezø-ovøyám, qoqa yaq-te. Yaq no até nøzø-ovøemát. Yaq kuku matev ndøgo, qo no-te

nqaqago, ti mokho-té qabezøgó. Neka até nó-a, ti mokho-té qabatu:gú.”

18

Yesu gimøvøinam

(Met 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53)

¹ Yesu nqanek manqat ate ndægo qamømbøe-navøem, yaq ekeza paev ezoqam namba, Zelusalem taon sège-iváv, Kidlon kea vømøtanqa. Yaq-keoqa ndøgo, khae ndøgoám. Oliv tae khæe. Yaq Yesu ekeza paev ezoqam namba, timø-óz ndøgo.

² Zudas, ndego Yesu sa gemboqambun, møndæ-otév, nqanek khae. Zapa ndøgo, Yesu ekeza paev ezoqam namba, tinø-wambamín ndøgo.

³ Yaq ndakin Zudas tendowáv ndøgo, nakhag ezoqam neka Mbumbukiam-qa khoev vos keoge ezoqam vø-itub. Nginik, Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Felisi ezoqam ndokho-fotáz. Yaq ndigu nakhag gigiap neka mogenda neka lampa vøndø-upøgim, gigeavun.

⁴ Yesu é-møndæ-otév, matev ate ndægo, te-te tøfakhanam. Yaq ndego sègendo-veáo, vøzø-ein, “Zo gekha ezoqā zombóvawet?”

⁵ Yaq ndigu gindu-qavøinam, “Ni Yesu nimbo-vawét, ndego Nazalet vemia-v-ak.”

Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Ezoqa nó.”

Zudas, ndego Yesu sa gemboqambun, møndøgoám, ti namba.

⁶ Yesu nqanek manqat ge-ein, “Ezoqa nō,” yaq ndigu sègesináz, manqei-te vø-o:az.

⁷Yaq Yesu nangó genøzø-beváp, “Zo gekha ezoqā zombóvawet?”

Yaq ndigu nqawa gindu-qavøinam, “Ni Yesu nimbovawét, ndego Nazalet-ak.”

⁸Yaq Yesu gezø-qavøiu, “No møezø-eín. Ezoqa nó. Av tægoat ndægo, no ndozonø-vawet, yaq nginik ezoqa nøme, vøzøták. Bèzáv.”

⁹Yesu nqanek manqat tene-eín ndøgo, manqat tàbete-unimanqatín, ndego bugukhokhof ge-ein, av nqægo, “Tát! No ezoqa kopo khambuiwateáv, ndigu no qoqonø-etoam.”

¹⁰Saemon Pita, nakhag kaiya møndømbø-goám. Yaq ndego até gendego, segelivāz, Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape-ge sasae ezoqam, nakeamo gea vømbøkawa. Ndego sasae ezoqam, teqa iz Malkús.

¹¹Geté Yesu Pita āv gembøe-eín nqægo, “Kaiya nandiv, nango vø-utáz, ma qoqotønde-livaz. Ge qô, ndoqo-matavap, no nqanek ibøkha khaqain-qape, no Tat genø-etoam, tæ-iz, nó-izāk? Av taoká. Bånø-íz.”*

Yesu Anas-te gi-ituim

¹²Yaq nakhag ezoqam neka tigi kawa ezoqam neka Mbumbukiam-qa khoev vos keoge ezoqam, até gindigonem, Yesu vø-møvøinam, sasa mboløvnem.

¹³Yaq bugukhokhof Anas-té ginø-ituím. Ta viav-te ndøgo, Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape, Kayafas ndøgoám. Yaq ndego Anas, Kayafas-gé zimuí.

18:9 18:9 Zion 17:12   **18:11 18:11** Met 26:39   * **18:11 18:11** Ibøkha khaqain-qape, Yesu-qa nqosøgeap me:manqaté, ndego tendap.

14 Kayafas ndégo, bugukhokhof Zu megetapak gezø-ein, av nqægo, “Qanimav ndógo, ezoqa kopo tenanim, ezoqa ewaqape zapaya. Ambá ndógo, ezoqa ewaqape tipakhaez.”

*Pita Yesu-qa yaq-te bugukhokhof go:nawam
(Met 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)*

15 Saemon Pita neka paev ezoqa kopo nøme, Yesu até gembopavát. Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape, ndego paev ezoqa nøme, møndæ-otév. Yaq Yesu Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape-qa khoev uta mokho-te gi-ituum, ndego namba me:-óz.

16 Geté Pita uta mboqog-té sogo-itán. Yaq ndego paev ezoqa nøme, nangó gendoveséz, mbasønakam manqat vømbø-ein, ndugu uta mboqog gumbokewagam, yaq ndugu Pita vømbøtak, vø-on.

17 Yaq mbasønakam ndugu, mboqog-te guoyam, Pita āv gumbø-eín nqægo, “Qo ngenek ezoqam-gé paev ezoqa nømé atoqogó?”

Geté Pita gembo-qavøiu, “Av taoká. No tegé paev ezoqám mbá.”

18 Ta lova ndógo, sasae ezoqam neka vos keoge ezoqam, gøinam ndølvutím. Zapa ndógo, qozaq ndønqeivøém. Yaq gøinam gè-ogitøvém, kha vøqoqoutam. Yaq até Pitá-ya, ti namba vøewan, kha sasa ndøqoqoutam.

*Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape
Yesu gembo-sinøzam*

(Met 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71)

19 Yaq Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape, Yesu gèmbø-sinøzám. Tegi paev

ezoqam neka teqa nømendim matev-qá yaq-té gembøebeváp.

²⁰ Yaq Yesu gendo-qavøiu, “No manqat ezoqa ewaqape-qá bøi-té qatø-manqatám. No oskia guliguli khoev vinivinimba-té neka Mbumbukiam-qa khoev-té qate-zømesimám, ma Zu ezoqam ate ndi:gu gi:pindumatun. No ezoqa khonoam-te zømesimáv.

²¹ Qo gekha zapâ, no nqoqonø-sinøzam? Toqozø-beváp ndígu, noqa nømendim manqat gi-ewagam. Nqáe! Ndigu mõndæzøtéz, av no qate-zømesimam.”

²² Yesu nqanek manqat ge-ein, yaq vos keoge ezoqa nøme, ndego avønin geyam, até gendego, Yesu loko vømbøtøkub, gembo-ein, “Qo Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape, manqat av nandægo mboqavøiwát!”

²³ Yaq Yesu gendo-ein, “Manqat ndøgo, qæ-ein, soqain tøgoat, yaq vøkhæ-nømand, taqa soqain-qa yaq-te. Geté manqat ndøgo, qæ-ein, unimanqatin tøgoat, yaq gekha zapâ, no loko qoqonø-tøkub?”

²⁴ Yaq Anas Yesu Kayafas-té genø-khofotáv, ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape. Yesu até gembo-løvøetám.

Pita Yesu-qa yaq-te, qamømbø-menas neka qamømbø-misika go:nawam

(Met 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62)

²⁵ Pita ate av-té gøinam-te ge:yam, kha geqoqou-tumat, yaq ezoqa nøme āv gimboe-einím nqægo, “Gebá qo? Qo ngenek ezoqam-gé paev ezoqa nømé atoqogó.”

Geté Pita gø:nawám, gendo-ein, “Mbaín. No tegé paev ezoqám mbá.”

26 Yaq Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape-ge sasae ezoqam kopo, ndego Pita gea gembokawa, tege ekeza ezoqam, gembotein, “Qo no andé mōteqamékh, ndōgo khæ-te.”

27 Geté Pita nqawá genōnawám.

Yaq ate av-té, manqat ge:manqatam, kokolok tūndi-ogeá.

Yesu Pailōt-te manqa ge-ovøyam, ndego Lom gaman ezoqam

(Met 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Luk 23:1-5)

28 Yesu Kayafas-qa khoev-te gegoam, yaq qanaqanus lovølova-us, ndego Lom gaman ezoqam-qá khoev-té ginø-ituím. Geté ndigu Zu megetapak ozaneáv, khoev-te ndōgo. Zapa ndōgo. Soqain ndōgo, ndigu Mbumbukiam-qa bōi-te andé khavim-us me ti:goat, ndigu bawan vini-ak-qa khoev-te timø-oz, yaq kopømba mbain vōgoāt, Pasova khøuwa kandambaqape-qa lou tilog.

29 Yaq ta zapaya ndōgo, Pailōt bavokhó gendofakhán, vøzøbevap, “Ngenek gekha manqa-zapā zombó-qeivim?”

30 Yaq gindu-qavøinam, “Nandev amba manqazapa goneav tōgonin, yaq ni ambá nitøndíndafemák qo-te.”

31 Yaq Pailōt gezø-ein, “Av tægoat ndægo, zo zøkeza ndøndafém, neka matev vømømbō-gonem, av zøkeza guguna manqat qæ-ein ndægo.”

Geté ndigu gimbo-qavøinam, “Nakhoa mbain. Lom-qa khafeap ni takeáv, ni ezoqam løvøte-te tei-abumat.”

32 Nqanek matev tōnefakhán ndōgo, Yesu-qa

manqat tãbete-unimanqatín, ndøgo bugukhokhof ge-ein, ndego ande āv kenénaním.

³³ Yaq Pailøt nangó genø-ón, khoev mokho-te, Yesu vømbō-akha, vø-on. Yaq āv gembøebeváp nqægo, “Gê, qo Zu ezoqam-gê kawà?”

³⁴ Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Gê, nandav bevap qoqâ matavap-tē qandó-fakhate, ó, ezoqā nøme qá-ein, noqa yaq-te?”

³⁵ Yaq Pailøt gendo-qavøiu, “No Zu ezoqám mbá. Qo noqa zenda-te, qogi qakeza ezoqam neka Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda ndøveém. Ge qô, gekha manqa-zapa qómatanam?”

³⁶ Yaq Yesu gendo-ein, “Noqa Megeat Matev, ambá nqanek manqei-qape-tē qando-fakhatē. Amba nqanek manqei-qape-te tøndo-fakhanín, yaq nogi sasae ezoqam, ambá nøfe-qape ndøngazemín, no zapaya, yaq ezoqa ambá kopømba mbáin, no Zu ezoqam-qa zenda-te tiveemín. Unimanqatín. Noqa Megeat Matev, ambá nqānek qando-fakhatē.”

³⁷ Yaq Pailøt gembobevap, “Av tægoat ndægo, yaq ge qô, kawa ezoqám?”

Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Nándav, av qo ndoqote-manqate. No kawá. No nqānek qateqán neka no nqanek manqei-qape-te nqānek qatefakhán, ezoqam unimanqatín manqat nøtézmás. Gekha ezoqām ndego, unimanqatín manqat-te tenøzan, ndego noqa manqat gé-ewagát.”

³⁸ Yaq Pailøt gembo-ein, “Gê, unimanqatín manqat ākhanégo?”

Pailøt manqa gevøovam, Yesu tae mutui-te titøkewem

(Met 27:15-31; Mak 15:6-20; Luk 23:13-25)

Pailøt nqanek manqat ge-ein, yaq nqawa bavokhó genøfakhán, Zu ezoqam-te, vøzø-ein, “No teqa manqa-zapa qeiviáv.

³⁹ Zo møzøte-zøtéz. No zoqa Pasova khøuwa kandambaqape-te, ndimbula ezoqa kopo nøzø-nqonqotavín, av zoqa poev ndægo. Yaq ndakin zo gekhā zøpoev? No ngének qazø-nqonqotáv, ngenek Zu ezoqam-ge kawa?”

⁴⁰ Geté ezoqa ewaqape sùgumu-tøkúz, gindu-akhaemem, “Mbaín. Teoká nandev. Geté Balabas qónqonqotáv.” (Balabas, ndego pepen ezoqam ndøgoám.)

19

¹ Yaq Pailøt nakhag ezoqam, Yesu zui manqat zø-ein, yaq ndigu sasa ndøndafem, vømøzuim.

² Yaq ndigu nakhag ezoqam, gumbag fakiafakia-us ndø-ogeaném. Yaq kawa-té gimbø-uzím. Andé kawa ezoqam-qá wawáq. Neka ndabua køkouk, kopømba ande av kawa ezoqam-qa ndabua ndægo, vømbø-uzim.

³ Yaq ndigu otøotam me:vewém. Gèzavín, manqat vømbø-einimin av nqægo, “Zu ezoqam-ge kawa, iké: qo-te,” neka loko vømbø-tøkubømemin.

⁴ Yaq Pailøt nangó genøfakhán, bavokho, ezoqa ewaqape vøzø-ein, “Nqáe! Yesu notøndó-itú, zo-te, zo vøzøté-zøtéz, av nqægo, no teqa manqa-zapa qeiviáv.”

⁵ Yaq Yesu gendo-fakhan, gumbag fakiafakia-us neka ndabua kòkouk até gembøe-uzupám. Yaq Pailøt gezø-ein, “Ngé! Ezoqam ngének.”

⁶ Yaq Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda neka Mbumbukiam-qa khoev vos keoge ezoqam gi-ometam, ndigu āv gini-akhaemém nqægo, “Gèlaváo. Tae mutui-té qanø-tøkeó!”

Yaq Pailøt gezø-ein, “Zo ndøndafém, neka tae mutui-te vømø-tøkewem. Geté no, teqa manqa-zapa qeiviáv.”

⁷ Yaq Zu ezoqam nango gindu-qavøinam, “Ni guguna manqat nqanígú. Yaq ndøgo āv qane-eín nqægo: Nandev yà benáním. Zapa ndøgo, ndego ekeza kha, Mbumbukiam-gé yo me:vewám.”

⁸ Yaq Pailøt nqanek manqat ge-ewag, ndego møe nøme mba mbøe-khouwév.

⁹ Yaq nangó genø-ón, khoev mokho-te, Yesu vømømbō-bevap, “Qo gekha manqei-āk?”

Geté Yesu manqa qavøiwateáv.

¹⁰ Yaq Pailøt Yesu gembo-ein, “Gé, qo no-te manqa manqate geqambó-qasi? Qo àboqote-qatéq? No iz nqanøgó. Tønø-pøovat, yaq sænqonqotáq. O, tønø-pøovat, no qo tae mutui-té qatø-tøkéq.”

¹¹ Yaq Yesu gendo-qavøiu, “Qo no-te matev-qase ambá qómatanamák, Mbumbukiam qo-te amba iz etopøteav tøgonin. Yaq nakémbá, ndego ezoqam, no qoqa zenda-te geve, teqa manqa-zapa møndø-løvuám, qoqa manqa-zapa.”

¹² Pailøt nqanek manqat ge-ewag, yaq ndego nakhoa-qa ndøváo, Yesu ande āv kené-nqonqotáv.

Geté Zu ezoqam, āv gindi-akhaemém nqægo, “Qo nandev sa toqo-nqonqotav, yaq qo Siza-gé zifú mbá, ndego Lom kawa ezoqam kandambaqape. Zapa ndógo, ezoqa av nde:manqate nqægo, no kawā, ndego Siza-gé qaqa ezoqám.”

¹³ Yaq Pailøt tiqa manqat ge-ewag, ndego Yesu bavokhó genø-itú, yaq Pailøt manqa ovøyam qonam nonqo-te vøqom. Ta manqei ndøgo, Nandi Manqei mbo-akhayám. Iblu manqat-te, taqa iz Gabatá.

¹⁴ Ta khøuwa-te ndøgo, Pasova gigiap khakheinam khøuwá. Yaq ndakin, ande āv khøuwa muín ndægó. Yaq Pailøt Zu ezoqam gezø-ein, “Ngé! Zoge kawa ezoqam ngének.”

¹⁵ Geté ndigu gindu-akhaemem, “Yà belaé. Yà belaé. Tae mutui-té qanø-tøkeó.”

Yaq Pailøt gezøbevap, “Gê, no zoge kawa ezoqam, unimanqatín tae mutui-té qatø-tøkeō?”

Geté ndigu Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda gindu-qavøinam, “Ni kawa ezoqam kopo mba nigú. Sizá. Êzoqa nøme mbaín.”

¹⁶ Taqa zita-te, Pailøt Yesu nakhag ezoqam-qá zenda-té genøvé, tae mutui-te bemø-tøkewem.

Yesu tae mutui-te gitøkewem

(Met 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)

Yaq nakhag ezoqam, Yesu gèndafém.

¹⁷ Yesu tae mutui, ekezan mo:-eqatát, gemat. Taon ge-ivav, yaq ta manqei ndøgo temøfakhán, kawa-pakha manqei ndimbo-akhayam. (Iblu manqat-te, ta manqei-qa iz, Golgotá.) ¹⁸ Yaq ndøgo, Yesu tae mutui-té ginø-tøkewém. Até

ezoqa menas nømé-a, vøtøkebam. Nøme yáq ginø-tøkewém, neka nøme yaq vøtøkewem. Yesu livin-mbá gunu:-tøkewám.

¹⁹ Pailøt manqat ndøpeawám. Yaq tae mutui-té ginø-tøkeém, Yesu-qa kawa qameva. Av qane-peaupám nqægo, “Ngenek Yesú. Nazalet vemiaav-ák. Zu ezoqam-gé kawá.”

²⁰ Manqat ndøgo, Iblu manqat-té neka Latin manqat-té neka Glik manqat-té qanø-peaupám. Zu ezoqa kopoáv, nqanek manqat gigeve:mam. Zapa ndøgo, Yesu ma ge:tøkewam, qambaqapé mbá, taon-te. ²¹ Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda, nqanek manqat gigeveømem, yaq Pailøt āv gimboe-einím nqægo, “Qo manqat soqain soqopeawám, qoqo-peawam, av nqægo, ‘Zu ezoqam-gē kawā.’ Qo āv qoté-peawám nqægo, ‘Ngenek ekezan ndø-eín, av nqægo, no Zu ezoqam-gē kawā.’”

²² Geté Pailøt gezø-qavøiu, “Manqat ndøgo, qæpeawam, até bepeawáp.”

²³ Ndigu nakhag ezoqam, Yesu tae mutui-te gumu-tøkewem, yaq teqa ndabua gëmøvøemém. Møvøyap foá. Yaq ndigu nakhag ezoqa foa, ezoqa kopokopo, møvøyap kopokopo ndø-upøgimát. Geté ndabua nøme ndøgo, gindapem, viní. Ta ndabua ndøgo, gevewat kopó. Sekeqapé. Potoføpøteáv.

²⁴ Yaq nakhag ezoqam yaqyaq-a gibond, “Nqanek ndabua sekeqape, bizi-keqagimém. Geté zí:-otám. Nandi-qasis zínqagevemát. Yaq zíqeivím, ande gekha ezoqam me ndøndāp, nqanek ndabua.” Nqanek matev tønəfakhán

ndógo, manqat ndógo, Mbumbukiam-qa Manqat-te ndópeawap, tábete-unimanqatín, av qæ-ein nqægo, “Noqa ndabua nøme gè-etøomém neka ndabua sekeqape vøe-otømem.” Yaq nginik nakhag ezoqam, āv tinigoném.

²⁵ Yesu-qa tae mutui avønin-te ndógo, tegu evo møndøyám. Até tugú namba qawán-a, neka Meli nømu, ndugu Klopas-gu zas, neka Meli nømu, Magdala vemiav-ak, vøwanam.

²⁶ Yesu evo gu-omet, tege paev ezoqam namba guiyam, te-te kuku qambogoam, yaq ndego evo āv gumbøe-eín nqægo, “Evo, nandev ndakin qogé yó.”

²⁷ Yaq ndego paev ezoqam, āv gembøe-eín nqægo, “Nanduv ndakin qogú qavó.” Ta khøuwa-te ndógo, ndego paev ezoqam, ndugu ekeza khoev-té genøkható.

Yesu ge:nanim

(Met 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49)

²⁸ Yesu møndæ-otév, matev ate ndægo møndømukhóu, Mbumbukiam ma gendekhofotav, manqei-qape-te. Yaq ndego āv gene-eín nqægo, “No ibøkha naq nøpáp.” Nqanek manqat tene-eín ndógo, Mbumbukiam-qa Manqat tábete-unimanqatín, taqa yaq-te manqat qa-ein.

²⁹ Avønin-te ndógo, waen khaqain-qape møndø-wuøyám. Yaq nakhag ezoqam, ndabua ndøndapém. Yaq waen-té gunu-qoqoném, Isop tae-te sasa ndøløvønemem, Yesu-qa tou-te vømbø-qantøvem.

³⁰ Yesu elavøqase ge-iz, yaq āv gene-eín nqægo, “Ndakin mùtumukhóu.” Yaq kawa sègevoá, vōnanim.

Yesu totokha-te gikeqatøvem

³¹ Ta khøuwa-te ndøgo, Sabat gigiap khakheinam khøuwá. Yaq Zu megetapak poeveáv, ndigu ezoqam, tae mutui-te gitøkebupam, sekemba titøkebupat. Geté nakhamas-té giabenø-pakhaéz. Zapa ndøgo, nøme tøndopave, Sabat khøuwa kandambaqapé. Yaq ndigu Pailøt āv gimboe-einím nqægo, “Nginik ezoqam, tae mutui-te ngitøkebab, nakhag ezoqam bov bezømøkuí. Yaq ndigu nakhamas-té giabenø-pakhaéz, tae mutui-te é-bē-upøgim.”

³² Yaq nakhag ezoqam tizáv ndøgo, ndigu ezoqa menas, Yesu namba gi:tøkebupam, bov vømøzø-møkui. Bugukhokhof ndégo, yaq getøkewam, tímbo-møkuimém, yaq ndego nøme, getøkewam, vømbō-møkuimem.

³³ Geté Yesu-te ginduzav, tikeogém ndøgo, ndego é-møndønánim. Yaq ndigu teqa bov møkuipestéav.

³⁴ Geté nakhag ezoqa nøme, até gendego, Yesu-qa totokha-te, sumbianq vøe-keqatav. Yaq kouk neka ibøkha tøndo-qouvøém ndøgo.

³⁵ Ndego ezoqam, nqanek matev bøi ge:qeiv, emanqat ndøvotót. Emanqat ndøgo, gevotot, unimanqatín. Ndego møndæ-otév, ndego unimanqatin manqat mba ndømanqaté. Yaq ndego tene-eín ndøgo, zo tønne-unimanqatiním.

36 Nqanek matev tønefakhán ndógo, Mbumbukiam-qa Manqat tábete-unimanqatin, av qæ-ein nqægo, “Bazag kopo gembónqoeák.”

37 Neka manqat nøme āv qane-eín nqægo, “Ezoqa te-te ndégo tinø-kewagát, gikeqatøvem.”

Yesu manqei-pakha-te gi-eoeinam

(Met 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)

38 Taqa zita-te, ezoqa kopo Pailøt-té genøwáv, Yesu-qa kha-qa yaq-te vømømbō-viam. Teqa iz Zoséf. Alimatea vemlav-ák. Ndego Yesu-gé paev ezoqá nømé. Geté khonoam-té genømbo-pavám. Zapa ndógo, ndego Zu megetapak-qá møe ndøgoám. Yaq Pailøt sègemboták. Yaq Zosef tenøwáv ndógo, Yesu-qa kha tae mutui-te vømøndō-ndap.

39 Até Nikodemús-a, ndego lova kopo, Yesu-te gemat, vøndōwav. Ndego tae etet sisip mbomømboma ndø-upatavún. Tae etet menas tøkuát, mel neka aloe. Tae etet kandambá. Ande āv 30 kilogrém ndægo.

40 Ndigu ezoqa menas, Yesu-qa kha gèndapém, tae etet sisip mbomømboma namba, ndabua papaqa vøe-gutøvem, av Zu ezoqam-qa matev qazømbe-goam, ezoqa manqei-pakha-te gi-eoeinamin.

41 Ta manqei-te ndøgo, ma Yesu gi:laem, khæe møndøgoám. Yaq ta khæ-te ndøgo, manqei-pakha møndø-ozám. Ndakinák. Ta manqei-pakha ndøgo, nandi giløtøzem, bugukhokhof løvøte ezoqa utøveáv.

42 Yaq ndigu Yesu-qa kha timø-utøvémm ndógo. Zapa ndógo, ta khøuwa ndógo, Zu ezoqam-qá Sabat gigiap khakheinam khøuwá. Yaq khøuwa nøme tøndopave, Sabat khøuwá, neka ta manqei-pakha ndógo, avønin qagoám.

20

Manqei-pakha-te, ezoqam mbain

(Met 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-12)

1 Yaq Sabat khøuwa qame-navøem, Sande qanaqanus qænqøovat, até gupøistám, Meli Magdala vemiav-ak, manqei pakha-té gunøwáv. Yaq tuqeív ndógo, nandi-qape mboqog-te go:tokavam, mbain. Viní gizavám.

2 Yaq matev guqeiv ndógo, gètéit, Saemon Pita neka ndego paev ezoqa nøme, te-te Yesu kuku qambogoam, vømøzø-ein. Av guzømbe-eín nqægo, “Evezøza, manqei-pakha-te gu:goam, ezoqa møndøndafém. Neka ni nøtenateáv, ndego gekham-tē gimøveem.”

3 Yaq Pita neka ndego paev ezoqa nøme, até gindigonem, manqei-pakha-te vøzav.

4 Ndigu ezoqa menas, sùgumu-bøitát. Geté ndego paev ezoqa nøme, nakhamas-té genøteít, Pita vølvøvu, manqei-pakha-te ndógo, é-vømøfakhan.

5 Yaq nandi nqa mokho-te gemø-fakhanam, nd-abua mba ndøqeív, Yesu ge:gutavam. Geté ndego oneáv, mokho-te ndøugu.

6 Yaq Saemon Pita gefakhan, ndego ndaføyamba ndø-ón, manqei ozu mokho-te ndøugu, ndabua ndógo, Yesu ge:gutavam, vøqeiv, qa-awam.

⁷ Até ndabua nømé-a, Yesu-qa kawa-te qaløvøtupam, vøqeiv. Ndøgo viní qaveám. Putøgiap ndøveám.

⁸ Yaq até ndegó-a, ndego paev ezoqa nøme, bugukhokhof go:fakhan, manqei ozu-te vø-on. Yaq matev geqeiv, ndego gè-unimanqatín, av nqægo, Yesu møndø-khandí:v.

⁹ Mbumbukiam-qa Manqat møndø-eín, av nqægo, ndego løvøte-te ndøkhandí:v. Geté ndigu bugukhokhof mokho ndapeáv, taqa yaq-te.

¹⁰ Yaq ndigu paev ezoqam, khoev-té ginøqaváz.

*Yesu Meli Magdala vemia-ak gembo-fakhan
(Met 28:9-10; Mak 16:9-11)*

¹¹ Meli, ndugu Magdala vemia-ak, manqei ozu bavokho até go:goám. Gè-eivát. Gui-eivam, yaq manqei ozu mokho-té gunø-fakhanám.

¹² Yaq ndugu, ma bugukhokhof Yesu-qa kha qæveam, enzol ezoqa menas ndøzømét. Ndabua papaqa-mba ndø-uzupám. Nøme ndego, kawa-té gegotám, neka nøme ndego, mbage-te vøqotam.

¹³ Yaq ndigu Meli āv gimboe-bevøpém nqægo, “Ngólam. Qo gekham-qā qó-eivit?”

Yaq ndugu guzø-qavøiu, “Noge Evezøza-qa khatae, gèndapém. Yaq no nøtenøtenák, gekham-tē gimøveem.”

¹⁴ Yaq ndugu nqanek manqat gumu-ein, guqam-bun, Yesu mba mo:-omét, geyam. Geté ndugu matavapøteáv, av nqægo, ndego Yesū.

¹⁵ Yaq Yesu gumbobevap, “Ngólam. Qo gekham-qā qó-eivit? Qo gekha ezoqam-qā qóvawet?”

Ndugu até v̄øe-ein, ndego khae keoge ezoqám. Yaq gumbo-ein, “Khanánqa, av qo khatae toqotendap-a, kopømbâ toqonø-ein, av nqægo, qo gekham-tē qonøve? Yaq no nømøndó-ndáp.”

¹⁶ Yaq Yesu gendo-ein, “Meli!”

Yaq guqambun, uni v̄øe-omet, ndugu ekeza Iblu manqat-te āv guni-eín nqægo, “Labúni!” Taqa manqa mokho, “Nømendim ezoqám.”

¹⁷ Yaq Yesu gembo-ein, “No kha naqanøká nøkhánáz. Zapa ndøgo, no Tat-te qavigiáv. Zuá. Geté nogi nøfuap-té qanøqáv, manqat av nqægo vøzø-ein: No te-te ndégo tøtø-vesezét, ndego noge Tat neka zoge Tat, ndego noge Mbumbukiam neka zoge Mbumbukiam.”

¹⁸ Yaq Meli, ndugu Magdala vemlav-ak, paev ezoqam-té gunøwáv, vøzø-ein, “No Evezøza no-omét.” Yaq ndugu manqat nøme vøzø-ein, av ndego manqat gumbøe-ein.

Yesu ekeza paev ezoqam gezøfakhan

(Met 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49)

¹⁹ Ta khøwa-te ndøgo, Sande khagús, paev ezoqa ate gi:goam, khoev mokho-té gunu:goám. Mboqog ate gi:goam gètøkøvemém. Zapa ndøgo, ndigu Zu megetapak-qá møe ndøgoám. Yaq Yesu segezø-fakhán ndøgo, ti mokho-te vø-itan, gezø-ein, “Sambí, zo-te.”

²⁰ Yesu nqanek manqat gumu-ein, yaq ndego teqa zenda neka totokha me:zømás. Yaq ndigu paev ezoqam, khanakhanakh kandambá gin-dapem, Evezøza gi-ometam.

21 Yaq Yesu nango āv gezømbe-eín nqægo, “Sambí, zo-te. Av no Tat gende-khofotan, yaq no zo āv tóté-khofosám.”

22 Yesu nqanek manqat guzumbu-ein, yaq até gendego, qozøqozaq zøkhambá, gezø-ein, “Nqova Mbomambaqape vøndafém.

23 Zo ezoqa tiqa manqa-zapazapa sa tözømbonavøemat, ndigu segezø-navøemat. Geté zo tiqa manqa-zapazapa navøepøteav tøgoat, tiqa manqa-zapazapa, até gezøgoát.”

Tomas manqa geqavotam, Yesu-qa yaq-te

24 Ta khøuwa-te ndøgo, Yesu ekeza paev ezoqam-te gefakhan, yaq Tomas, iz nøme qaqaengeap gimbo-akhaemam, ndigu paev ezoqa tuelv, kopo nøme ndego gegoam, gè-ewawám.

25 Yaq ndigu paev ezoqa nøme, Tomas gimbo-einim, “Ni Evezøza ni-ometám.”

Geté Tomas gezø-qavøiu, “No teqa zenda-te, ikuk nqa-nqa qeiviav tøgoat, neka nogi kokosov ta nqa-nqa-te watøzateav vøgoāt, neka noqa zenda teqa totokha-te wazeav vøgoāt, ma sumbianq gigenab, yaq no nözø-unimanqatinák.”

26 Pula kopo-qa zita-te, paev ezoqa ate gi:goam, nqawá ginømváb, ta khoev mokho-te ndøugu. Até Tomás-a, vøugoam. Mboqog ate gi:goam gètøkøvupám. Geté Yesu sègefakhán, ti mokho-te vø-itan. Gezø-ein, “Sambí, zo-te.”

27 Yaq Yesu Tomas āv gembøe-eín nqægo, “Qogi kokosov nqánek qonøzáv, neka noqa zenda voqøqeiv. Yaq qotøndé-visi, qoqa zenda noqa

totokha-te qotéwāz. Yaq qo qavotam matev sège-iváv. Geté vø-unimanqatín.”

²⁸ Yaq Tomas manqat sa nqáneq ge-eín, “Noge Evezøza neka noge Mbumbukiam.”

²⁹ Yaq Yesu gembo-ein, “Qo toqote-unimanqatín ndøgo, no qotenømend. Geté gekha ezoqām ndigu, no ndi-unimanqatinat, oskiá ndøgo, no nømendēav tigoat, ndigu khanakhanakh mbá giabitigú.”

Zion nqanek emanqat gekha zapā gené-peawam

³⁰ Yesu ekeza paev ezoqam-qa bugug-te, umin-giap matev nøme kopoáv gematønumam. Geté ta matev-qa yaq-te, manqat peawapøteáv, nqanek mbuk-te.

³¹ Geté manqat ndøgo, nqanek mbuk-te nqapeawap, tønē-peawáp ndøgo, zo tønē-unimanqatiním, av nqægo, Yesu ndego Mesayá neka ndego Mbumbukiam-gé Yó. Yaq zo nqanek manqat tozo-unimanqatinim, zo te mokho-te khandi zótēndapém.

21

Yesu ekeza paev ezoqa seven gezøfakhan, yaq ndigu zonga kopoav-qape gizømbe-ndap

¹ Taqa zita-te, Yesu ekeza paev ezoqam nangó genøzø-fakhán. Taibelias kewan-té. Matev āv qanefakhán nqægo:

² Saemon Pita neka Tomas, iz nøme gimbo-akhaemam Qaqangeap, neka Natanael, ndego Keina vemia-ak, Gelili plovins-te ndøgo, neka

ndigu Zebedi-gi nakhei menas neka Yesu-gi paev ezoqa menas nøme, namba me:goám.

³ Yaq Saemon Pita, ezoqa nøme gezø-ein, “No zonga nømø-khakhasám.”

Yaq ndigu gindu-qavøinam, “Qanimáv. Ni namba zí:tiním.” Yaq ti-ová ndógo, khagua-te vømøketab. Geté ta lova ndógo, voe amba me:qeivupát. Zonga mbaín.

⁴ Yaq khøuwa gefakhatavun, Yesu ndøgeg-té geyám. Geté ndigu paev ezoqam matavapøteáv, av nqægo, ngenek Yesū.

⁵ Yaq Yesu gezø-ein, “Nófuap. Zonga møndøzømbé-ndap?”

Yaq ndigu gindu-qavøinam, “Mbaín. Ndapeáv.”

⁶ Yaq ndego āv gezømbe-eín nqægo, “Voe nandav, nakeamo zenda-té qanø-ogím, ma khagua nandøzømbe-bøyat. Yaq zo zonga ndøzømbendáp.”

Yaq ndigu āv tini-matønømém, av gezømbe-ein ndægo. Geté ndigu voe nango amba me:-itiím. Zapa ndógo, zonga khàpumu-khouwéz.

⁷ Yaq ndego paev ezoqa nøme, Yesu kuku qambogoam te-te, Pita gembo-ein, “Evezøzá, ngenek.”

Yaq Pita ge-ewag, av nqægo, Evezøza ndøgō, ndego ndabua sekeqape ndøløvøén. Zapa ndógo, ndego ta ndabua sekeqape ndógo, gò:khofá, ta lova ndógo, zonga-qa givawat. Yaq ndego ibøkha-té genøbáf, vøtanqa, manqei-te vømøqa.

⁸ Geté paev ezoqa nøme, khagua-us gibøetam, ùnime:tokhotøvém, manqei-te. Voe zonga-us, sège-livavát. Ndigu qambaqapé mbá, gibøetam. Manqei avønín. Ande āv 100 kifigiáp ndægó.

⁹ Yaq giqa ndøgo, gøinam mba mo:qeivím, taq-te zonga vō:qoqoutøvupat neka flawa vō-abam.

¹⁰ Yaq Yesu gezø-ein, “Zonga nøme vōndo-upøzonám, nandiv ndakin gizømbe-ndap.”

¹¹ Yaq Saemon Pita, khagua-te, nangó genøketáo, voe manqei-te vō-iti. Zonga kandakanda kopoáv gizømbe-ndap. Ate gi:goam 153. Geté voe ke-qavøepøteáv.

¹² Yaq Yesu gezø-ein, “Vøndozáv. Lou zólóg.” Ezoqa kopo bevøpøteáv, av nqægo, “Qo gekha ezoqám?” Zapa ndøgo, ndigu møe ndøgoném, neka ndigu é-møndæzøté, ngenek Evezøzá.

¹³ Yaq Yesu gøinam-té gendowáv, flawa neka zonga vøndō-upøzo, sasa zø-etoam.

¹⁴ Ndakin gømbo-misiká, Yesu ekeza paev ezoqam-te gefakhanam, Mbumbukiam ndego løvøte-te gendo-khandi:v, taqa zita-te.

Yesu Pita manqa gembo-løvua

¹⁵ Yaq ndigu lou loge qamezømbe-navøem, Yesu Saemon Pita āv gembøe-eín nqægo, “Sáemon, Zion-ge yo, qo kuku taqágo, no-te? Neka qoqa kuku matev no-te møndømó-løvu, nginik ezoqa nøme-qa kuku matev no-te?”

Yaq Pita gendo-qavøiu, “Evézøza. Qo mòqote-qatéq, no poev nqanøgó qo-te.”

Yaq Yesu gembo-ein, “Nogi sip nakheis, gè:zøkefé.”

¹⁶ Yaq Yesu nangó genømbo-eín, “Sáemon, Zion-ge yo, qo kuku taqágo, no-te?”

Yaq Pita gendo-qavøiu, “Evézøza. Qo mðqote-qatéq, no poev nqanðgó qo-te.”

Yaq Yesu gembo-ein, “Nogi sip, gèzø-keogé.”

¹⁷ Yaq Yesu nangó genømbø-beváp. Ndakin gèmbø-misiká, gembo-ein, “Sáemon, Zion-ge yo, qo poev taqágo, no-te?”

Yaq Pita mbøni mbová. Zapa ndógo, Yesu gèmbø-misiká, gembo-bevupam, av nqægo, “Qo no-te poev taqágo?”

Yaq Pita gendo-ein, “Evézøza, qo matev ate ndægo mðqote-qatéq. Neka qo mðqote-qatéq, no poev nqanðgō qo-te.”

Yaq Yesu gembo-ein, “Nogi sip gè:zøkefé.

¹⁸ No unimanqatín nqataqa-manqate. Qo ezoqam ndakinak qoqotegoam, qo ndabua segim nonqo qakeza qoløvnøvemám, sasa qoqavin, ma taqambe-pøvet. Geté toqo-lawaqape-eq, qo pingim qó-eqagim. Yaq ezoqa vini qáløváz. Yaq ndógo tenø-itúq, qo ma okho poeveav ndoqotego.”

¹⁹ Yesu nqanek manqat ge-ein, tene-omát ndógo, Pita ande āv kenénanīm neka ta mokho-te ndógo, ndego Mbumbukiam-qa iz ande āv kembøé-eqā.

Taqa zita-te, Yesu Pita āv gembøe-eín nqægo, “No qonøndó-páev.”

Paev ezoqam-qa yaq-te, te-te ndego Yesu kuku qambogoam

²⁰ Pita gendoqambun, yaq ndego paev ezoqa nøme ndø-omét. Ngenek gèzøpavám. Ezoqa ndégo, te-te ndego, Yesu kuku qambogoam, neka ndego Pasova lou loge-te, Yesu-qa savim-te go:vintavam,

neka vombōbevap, av nqægo, “Evézøza, gekha ezoqâm ndego, qo sa teqaqambun?”

²¹ Pita ndego ezoqam ge-omet, yaq ndego Yesu āv gembøebéváp nqægo, “Evézøza, gemâ ngenek? Av kenénanīm?”

²² Yaq Yesu gembo-qavøiu, “No tønø-pøovat, ndego até teyaget, atema no vøtøndóqavān, yaq gê, ndøgo gekhā ndógo, qo-te? Nqanek qoqá matév mbá. Qo soqonøndó-pæev.”

²³ Yesu nqanek manqat ge-ein, yaq ta zapaya ndøgo, Klisten ezoqa bawan mokho-te, manqat āv qane-panqavøém nqægo: Ndego paev ezoqam gēnanimāk. Geté Yesu manqat einiáv av nqægo, ndego gēnanimāk. Ndego sa nqánek ge-ein, “No tønø-pøovat, ndego ate teyaget, atema no vøtøndóqavān, gê, ndøgo gekhā ndógo, qo-te?”

Vaev manqat, nqanek emanqat-qa yaq-te

²⁴ Ndego paev ezoqam, teqa yaq-te Yesu nqanek manqat ge-ein, ezoqam ndégo, nqanek emanqat ate nqægo gevotot neka vøpeawam. Ni møtinøtén, manqat ndøgo, ndego ge-ein, unimanqatín.

²⁵ Yesu matev nøme kopoáv gematønumam. Ta matev vinivinimba ate ndægo, amba tøpeawapín, éisa, no nqæmatavap, manqei-qape-te, mbuk ate ndægo, ambá géløvuzuák.

**Mbumbukiam-qa Manqat Mbomambaqape
Ruth, Jonah, and the New Testament in the Kuni
dialect of the Kuni-Boazi language of Papua New
Guinea
Rut, Jona, na Nupela Testamen long tokples
Kuni-Boazi long Niugini**

copyright © 2015 Wycliffe Switzerland

Language: Kuni-Boazi

Dialect: Kuni

Translation by: Wycliffe Switzerland

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2025-01-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Jan 2025 from source files dated 22 Jan 2025

f10a11c4-6a0c-5775-9168-c6e73df1a68f